

TARDOR 2010

SUMARI

2
La Biblioteca Valenciana
compleix vint-i-cinc anys
Francisca Cerdá Vara
Fernando Lliso Bartual

12
Infantil i Juvenil

50
Narrativa

72
Poesia

84
Assaig

114
Altres Novetats

122
Un universo naranja
habitado por libros
Miguel Cruz Montalbán

128
Editorials valencianes

Es de la Libr^a de S. Miguel de los Reyes.
Lit. B. Nr. 4. n. 39.

La Biblioteca Valenciana compleix vint-i-cinc anys

La Biblioteca Valenciana és la institució encarregada de vetllar per la conservació del patrimoni documental i bibliogràfic amb l'objectiu de preservar la memòria històrica i cultural del poble valencià. Actualment té la seua seu al Monestir de Sant Miquel dels Reis, un edifici que acull entre els seus murs un valuós i incalculable llegat al servei de la cultura valenciana.

La Biblioteca Valenciana es va crear fa ara vint-i-cinc anys mitjançant el Decret 5/1985, del Consell de la Generalitat Valenciana. No obstant això, els seus orígens es retrotrauen a la generosa donació de la biblioteca particular de Nicolau Primitiu per part dels seus hereus el 1979, ja que antecedents com la Biblioteca del País Valencià (creada el 1937 per un decret del Consell Provincial de València, a proposta del conseller de Cultura, Francesc Bosch Morata) mai van arribar a quallar.

Per mitjà del Reial Decret 1.032/1978, de 14 d'abril, es va acceptar la donació a l'Estat d'una col·lecció de llibres composta per exemplars incunables, rars i edicions dels segles XVI, XVII i XVIII, integrants tots del Patrimoni Històric Espanyol, perquè s'instal·lara en una biblioteca denominada «Nicolau Primitiu» a la ciutat de València. Així mateix, els donants autoritzaven el Ministeri de Cultura perquè transmetera la propietat i l'administració de l'objecte de la donació si s'arribava a constituir «un organisme polític o administratiu de caràcter regional amb el nom de mancomunitat, generalitat o una altra de semblant».

Mitjançant l'Ordre de 20 de febrer de 1979, del Ministeri de Cultura, es va constituir una biblioteca pública per al servei de la cultura valenciana, amb la denominació «Nicolau Primitiu», en la Biblioteca Pública Provincial de l'Estat a València.

Després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana el 1982, el Ministeri de Cultura va considerar d'interés general la transmissió dels fons bibliogràfics de la Biblioteca Nicolau Primitiu a la Generalitat valenciana. Aquesta transmissió es va materialitzar en el Reial Decret 846/1986.

Aquesta biblioteca, d'incalculable valor, resumeix els principis bàsics d'una biblioteca nacional en reunir obres d'autor valencià, temàtica valenciana o produïdes a la

L'edifici posseeix vint sales de dipòsit dotades d'armaris compactes, que suposen un total de 3.600 m² d'emmagatzematge i de 15.645 metres lineals de prestatgeries.

Comunitat Valenciana, i va bastir els fonaments sobre els quals s'ha dreçat l'actual Biblioteca Valenciana.

A aquesta donació inicial se n'hi han incorporades moltes altres que han enriquit i completat aquests importants fons, a més dels ingressos procedents del Dipòsit Legal i de les compres realitzades per la institució mateix.

La publicació del Decret 5/1985 suposa una fita important, ja que des d'aqueix moment es disposa de la norma que regula l'existència de la Biblioteca Valenciana i en queden definits els fins i les funcions.

La Biblioteca Valenciana es crea, per tant, com a centre superior bibliotecari de la Generalitat i dipòsit bibliogràfic bàsic de la Comunitat Valenciana, dependent de la conselleria competent en matèria de cultura.

La Biblioteca va ser ubicada inicialment, mentre es buscava una seu definitiva, al mateix edifici que la Biblioteca Pública Provincial de València.

L'any 2000 va marcar una inflexió en el desenvolupament de la Biblioteca Valenciana, ja que se'n va inaugurar la seu actual al monestir de Sant Miquel dels Reis, després de nombrosos intents per ubicar-la a edificis històrics valencians, com l'asil de Sant Joan Baptista, el convent del Carme i, fins i tot en un primer moment, al monestir de Sant Miquel dels Reis mateix, que va ser desestimat.

A partir d'aquest moment, la Biblioteca va passar a disposar d'unes modernes instal·lacions dotades dels últims avanços tecnològics, com, per exemple, els robots que transporten els documents des dels dipòsits fins a les sales de consulta, un nou programa de gestió de biblioteques per a l'automatització dels fons i servicis, etc. Així mateix, es va millorar el servici d'atenció al públic en disposar de dues àmplies sales

de consulta amb 48 llocs de lectura i dotades dels mitjans necessaris (connexió a Internet, consulta del catàleg en línia, accés a bases de dades, obres de referència en lliure accés, etc.) i d'un servei d'atenció personalitzada als investigadors i usuaris.

El desenvolupament de la col·lecció s'ha realitzat seguint els fins establits pel Decret de creació: obres d'autor valencià, de temàtica valenciana o produïdes a la Comunitat Valenciana. Les vies d'ingrés han sigut les donacions i els dipòsits, les compres i el Dipòsit Legal.

L'any 2000 va marcar també un canvi rellevant pel que fa al creixement de la col·lecció. Així, dels tres-cents mil documents que conformaven la col·lecció de la biblioteca en aquell moment es passa a quasi un milió en l'actualitat.

Mereixen una menció especial les donacions i els llegats, ja que han permés que disposem d'una col·lecció nombrosa i completa, amb obres bàsiques i d'incalculable valor que la converteixen en una col·lecció de referència bàsica per als investigadors. Sense aquesta via de creixement, la Biblioteca Valenciana, d'origen recent, no hauria pogut reunir una col·lecció tan important. Entre aquests fons destaquen, a més de la donació inicial de Nicolau Primitiu, els de Pere Maria Orts, Rafael Lapesa, Almela i Vives, Manuel Sanchis Guarner, Ignacio Soldevila, Jesús Martínez Guerricabeitia, de l'Exili Republicà Valencià, etc.

També resulta fonamental l'ingrés d'obres procedents del Dipòsit Legal, ja que permet que conservem una mostra de la nostra producció editorial.

Podem destacar dels seus fons la important col·lecció de manuscrits, entre els quals es troba el document més antic conservat en la Biblioteca Valenciana: una carta partida per ABC de l'any 1274 que conté la confirmació de la primera carta de pobla-

ment de Sant Mateu. També destaca per la seua bellesa l'exemplar del *Spectacula lucretiana*, datat aproximadament el 1500, dedicat pel seu autor, Joan Baptista Cantalicio, al papa Alexandre VI en ocasió de les noces de Lucrecia Borja amb Alfons d'Aragó. També posseïm una magnífica col·lecció d'obres de fons antic, entre les quals destaquen els 51 incunables, i especialment: l'edició prínceps de *Vita Christi*, de sor Isabel de Villena, impresa a València el 1497; *Regiment preservatiu i curatiu de la pestilencia*, de Lluís Alcanyís, imprés a València el 1490; diversos exemplars de sermons de sant Vicent Ferrer, entre els quals podem citar l'imprés a Colònia el 1487, que és l'exemplar més antic que la Biblioteca Valenciana té del predicador valencià; la primera edició impresa dels *Furs del Regne de Valencia fets per lo Rey don Ferrando*, imprés el 1493; *Practica medicine*, d'Arnau de Vilanova, imprés el 1497, etc. A aquests cal afegir-hi una nodrida col·lecció d'obres dels segles XVI a XVIII.

La Col·lecció Cervantina, de Francisco Martínez i Martínez, dipositada al monestir de Sant Miquel dels Reis per la Diputació de València i fortament incrementada per compres de la Generalitat, constitueix una de les principals recopilacions d'edicions de l'obra de Cervantes a escala mundial.

D'altra banda, hem de ressaltar la importància de la col·lecció d'Hemeroteca, amb més de catorze mil títols que comprenen des de premsa escrita fins a historietes gràfiques, llibres de festes, anuals, catàlegs de llibrers i revistes de diverses temàtiques i tendències. Entre les obres conservades podem destacar *El Diario de Valencia* (1790-1835), la col·lecció de revistes de l'època de la II República i de la Guerra Civil, les publicacions semiclandestines, la col·lecció de llibrets de falla, etc. També són de gran importància per a la Comunitat Valenciana els fons que provenen d'Editora Valen-

ciana, que va editar bona part dels tebeos i de les novel·les populars que es van llegir en l'Espanya dels dos segons terços del segle XX.

A més, destaca la important col·lecció de Fons Gràfic reunida per aquesta Biblioteca, en la qual hi ha fotografies, targetes postals, dibuixos, gravats, mapes, plànols, cromos, etc., des del segle XVI fins a l'actualitat. Entre els fons que integren aquesta col·lecció destaquen els de José Huguet, Vicente Peydró, Joaquín Sanchis Serrano, Mario Guillamón, Francesc Jarque, Lázaro, Desfilis i la col·lecció de fotografies aèries d'Espanya, que són una mostra de la vida i dels costums valencians, de la nostra història, dels nostres pobles i paisatges, i representen un testimoni de valor incalculable.

Però la Biblioteca no sols ha de custodiar i preservar el Patrimoni Bibliogràfic Valencià, sinó que, com ja s'ha dit, també ha de garantir-ne la difusió. Per a això ha sigut fonamental la informatització del catàleg i la posada a disposició del públic mitjançant la pàgina web.

L'adquisició per part de la Biblioteca Valenciana d'un programa de gestió bibliotecària ha resultat de gran ajuda, ja que ha permés informatitzar les tasques bàsiques (catalogació, gestió d'usuaris, préstecs, estadístiques, elaboració de teixells i de codis de barres, gestió de publicacions seriadades, etc.) i fa possible una major racionalització i control del treball.

La Biblioteca Valenciana és, al seu torn, l'encarregada d'elaborar el Catàleg Col·lectiu de Patrimoni Bibliogràfic de la Comunitat Valenciana i de propiciar-ne la integració en tots els catàlegs col·lectius de la resta d'Espanya o internacionals que estiguen en formació o puguen promoure's en un futur. El catàleg es va iniciar el 1989 en

En BIVALDI hi trobem des d'incunables fins a manuscrits, d'obres costumistes populars als literats clàssics valencians, de monografies de temàtica històrica a tractats de dret foral.

col·laboració amb el Ministeri de Cultura, i els registres s'integren també en el Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic Espanyol.

D'altra banda, amb el trasllat de la institució al monestir de Sant Miquel dels Reis, es va posar en marxa el departament de Difusió. Això ha permés desenvolupar una sèrie de línies d'actuació que tenen com a objectiu donar a conèixer aquesta important Biblioteca i acostar-la a tota la ciutadania. També en aquest sentit s'entén la labor del servei de Publicacions de la Biblioteca Valenciana, que du a terme una labor editorial relacionada amb les activitats pròpies d'aquest centre, però connectada al mateix temps amb la realitat cultural valenciana.

Aquest camí cap a una biblioteca moderna va passar a una nova etapa amb la creació de la pàgina web el 2002, la qual cosa va permetre articular servicis no presencials i convertir-la en un mitjà bàsic de difusió.

També el 2002 va veure la llum un projecte fonamental per a la preservació i difusió del nostre ric patrimoni bibliogràfic: la Biblioteca Valenciana Digital, BIVALDI. En aquest projecte hi han tingut cabuda les obres literàries i científiques valencianes més rellevants i significatives, així com aquelles altres que han sigut considerades d'un major interès per al desenvolupament de la investigació científica sobre el nostre patrimoni bibliogràfic i cultural. Per això, en la Biblioteca Valenciana Digital, BIVALDI s'hi poden trobar obres, no sols conservades en biblioteques i entitats de la nostra Comunitat, sinó també d'altres que pertanyen al patrimoni cultural de tots els valencians però que es troben en diferents institucions bibliotecàries i dipòsits documentals (la Hispanic Society, l'Abadia de Montserrat, la Biblioteca Nacional de España, etc.).

BIVALDI es va transformar el 2008 en un repositori OAI (Open Archives Initiative), seguint les directrius i estàndards internacionals, la qual cosa ha permés que pugua participar en projectes nacionals com ara la Biblioteca Virtual de Patrimoni Bibliogràfic, o internacionals com la Biblioteca Digital Europea (Europeana).

En BIVALDI hi trobem des d'incunables fins a manuscrits, d'obres costumistes populars als literats clàssics valencians, de monografies de temàtica històrica a tractats de dret foral. La digitalització de totes aquestes obres i la inclusió en BIVALDI permeten a lectors de tot el món accedir-hi lliurement i de forma òptima. Així mateix, s'inclouen també en BIVALDI transcripcions, traduccions, bibliografies, estudis especialitzats sobre les obres digitalitzades i els seus impressors, biografies dels seus autors, etc.

L'aposta per la digitalització permet complir dos objectius fonamentals: d'una banda, la preservació, ja que s'evita que s'hagen de consultar valuosos documents que poden deteriorar-se per l'ús; de l'altra, la difusió, en posar a l'abast de tothom aquest ric patrimoni bibliogràfic.

Ara bé, els transcendents canvis que es produeixen en la nostra societat plantegen nous reptes per als servicis d'informació que han d'adaptar-se a les demandes i oferir noves possibilitats. A més, els ràpids avanços tecnològics obliguen a realitzar adaptacions i millores perquè no es queden obsolets.

Entre els reptes més immediats que hem d'afrontar, ens trobem amb la necessitat d'ampliar els espais d'emmagatzematge per evitar que suposen un fre a les possibilitats de creixement de la Biblioteca. En l'actualitat, els dipòsits es troben al 80% de la seua capacitat, per la qual cosa és urgent habilitar noves zones de dipòsit a

les proximitats o un dipòsit complementari, tal com han fet altres institucions de característiques semblants.

Així mateix, estem en un moment en què s'estan desenvolupant múltiples repositoris de documents digitals o digitalitzats. En aquest terreny, haurem de potenciar els mecanismes de cooperació entre les distintes biblioteques per tal d'evitar duplicitats i aprofitar millor els escassos recursos disponibles. Considerem que la Biblioteca Valenciana hi ha de jugar un paper clau i que BIVALDI ha de ser un repositori de referència en l'àmbit de la nostra Comunitat, ja que sorgeix, no sols per a incorporar els fons d'aquesta Biblioteca, sinó per a aglutinar documents d'interés relacionats amb la nostra cultura.

Finalment, haurem de tractar l'important repte de conservar també el patrimoni digital que ja s'està generant i que corre el perill de desaparèixer.

En aquesta conjuntura, la Biblioteca Valenciana ha de realitzar un esforç per a respondre de manera adequada a tots aquests reptes, de manera que li permeta continuar sent la institució documental i bibliotecària de referència per al conjunt dels valencians.

□ *Francisca Cerdá Vara i Fernando Lliso Bartual*
Lletres Valencianes, n° 28

Un pequeño milagro

Hace ya muchos años convivían en España tres culturas: La Cristiana, la Judía y la Musulmana. *La princesa y el amor* es la historia de las personas que, perteneciendo a una u otra cultura, aceptaban con agrado la manera de vivir de todos los que junto a ellos compartían un mismo territorio.

Durante años la editorial ECIR ha dedicado su labor editorial a publicar obras para niños y adolescentes de nuestro país. En esta ocasión nos presenta un novedoso proyecto que tiene como propósito el desarrollar la comprensión de los jóvenes hacia los aspectos relacionados

con la multiculturalidad y los valores sociales, tan denostados en ocasiones. Así pues, por medio de una historia de princesas y haciendo uso de un excelente lenguaje literario, ECIR nos entrega el cuento titulado *La princesa y el amor*. En esta narración se destaca la buena ar-

LA PRINCESA Y EL AMOR

COL·LECTIVO ECIR

IL·LUSTRACIONS DE MACALULA

COL·LECCIÓ «MULTICOLOR», 21

32 PÁGINES / 978-84-9826-501-9 / 12,90 EUROS

EDITORIAL ECIR, PATERNA, 2009

monía existente entre los vecinos de un pequeño y prodigioso territorio. Los principales protagonistas son tres

singulares personajes que, desde las primeras páginas, despiertan el interés y la imaginación del lector. En primer lugar tenemos a Chaim, joven judío aprendiz de médico, que suele buscar plantas curativas a lo largo y ancho de los montes del Reino de Blanca, hermosa y caritativa princesa, hija del rey cristiano gobernador de la Nación. La admirada y bella princesa tiene a su servicio a una joven musulmana de nombre Maisha, quien por aquellos días enfermó a causa de unas fiebres. Para curar la extraña enfermedad únicamente existía un antídoto cuya elaboración exigía el jugo de unas flores moradas y amarillas que sólo podían encontrarse en el bosque del reino.

A partir de este planteamiento va transcurriendo una historia que se ha propuesto enseñar a los niños y niñas la importancia de la solidaridad y la tolerancia entre todas las gentes de un territorio, sea cual sea su cultura y religión. Sabemos por experiencia que la diversidad es una realidad con la que hoy en día nos encontramos. Podríamos decir que el signo de los tiempos nos lleva de

la mano por caminos desconocidos, invitándonos a aceptar nuevas costumbres, nuevos hábitos de vida. Habitualmente

convivimos con el simbolismo de otras culturas que pueden mostrar enfoques diferentes a una misma idea, e incluso pueden plantear interrogantes a los más jóvenes. Razón por la que debemos estar dispuestos a resolver todo tipo de cuestiones que se nos planteen. Necesitamos una palabra capaz de explicar tanto la propia cultura como la multiculturalidad que a diario vemos a nuestro lado. Tal vez esta sea la fórmula para que los más pequeños entiendan sin dificultad otras propuestas. Ya por último, sólo quisiera hacer notar que *La princesa y el amor* no es un libro de autor, su autoría es obra, probablemente, de un grupo de narradores que trabaja en beneficio de la multiculturalidad, dedicando su oficio de escritor a la pedagogía aplicada a niños y adolescentes.

□ M^o Teresa Espasa
Letres Valencianes, n° 28

Una d'animals

Tàndem Edicions ens presenta un nou títol de la col·lecció «El Tricicle». Uns llibres il·lustrats a color que s'emmarquen en el que es coneix com àlbums il·lustrats, encara que aquests llibres estiguen publicats en un format més menut del que sol ser habitual per aquest tipus de llibre.

ARA VA D'ANIMALS

IRENE VERDÚ

IL·LUSTRACIONS DE LOURDES BELLVER

COL·LECCIÓ «EL TRICICLE», 46

---

32 PÀGINES / 978-848131-872-2 / 10 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2010

Ara va d'animals és un llibre dirigit a un públic infantil i es presenta als lectors amb una factura impecable tal com ens té acostumats aquesta editorial. El que veritablement diferència aquesta col·lecció de la resta, és que hi conflueixen tres característiques: bons textos, interessants propostes gràfiques i un tercer element, de vegades no massa tenint en compte per les editorials, un excel·lent disseny gràfic on emmarcarlos, en aquest cas obra del dissenyador valencià Paco Bascuñán. Una combinació que quan es dona converteix els llibres en singulars i els distingeix de la resta. En aquesta ocasió Tàndem edicions ha unit el treball de dues dones amb moltes coses que dir, la jove escriptora Irene Verdú i la veterana il·lustradora Lourdes Bellver. El llibre recopila històries divertides i senzilles d'animals i ho fa amb un llenguatge poètic. Uns animals tots ells diferents però alhora molt coneguts: ratolins, gats, mussols, cavalls, gossos, crancs, mones ... A través de versos delicats però de gran força, Irene Verdú ens mostra uns animals vius i realitzant les seues activitats habituals o aquelles per les quals se'ls coneixen. Així trobem al cranc que «de colp i volta s'atura / com volent-es preguntar / per què marxa cap arrere / i no sap anar avanti» o el ratolí «guarda les dentetes / com

qui té un joiell / i sols li les mostra / a qui coneix bé».

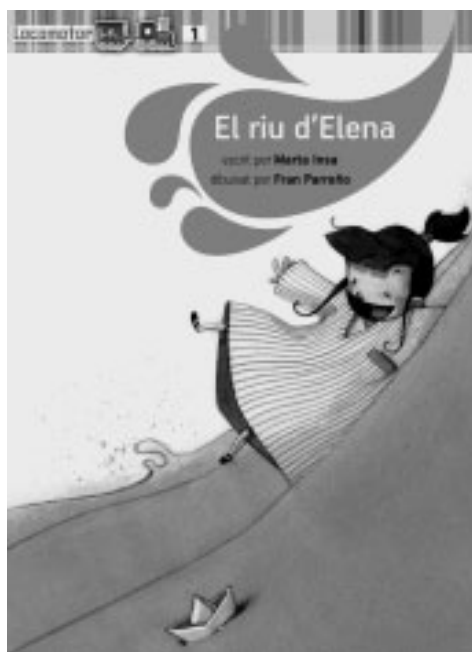
La il·lustradora encarregada de les imatges és Lourdes Bellver, una veterana en la nòmina de Tàndem Edicions ja que és autora, juntament amb Fina Masgrau, d'una de les primeres i més coneguda col·leccions d'aquesta editorial «La rata Marieta» que amb les seues nombroses aventures ha fet somniar a molts xiquets i xiquetes valencians. Per emprendre aquest nou repte, ha estat fidel una vegada més a l'estil que la caracteritza. Traços gruixuts que delimiten les figures, encara que per a aquesta ocasió ha abandonat l'aquarela i ha optat per utilitzar grans taques de vius colors que si bé fan perdre calidesa a les imatges resulten més cridaneres i més pròximes als lectors. Unes il·lustracions espontànies, directes, tendres i amb un punt d'ingenuïtat que ens mostren a uns animals personificats amb els quals els lectors s'identificaran fàcilment. Unes figures que descansen en diferents fons de color, en la major part de les ocasions monocromàtics, que ajuden a emmarcar-los i també a que l'impacte visual siga major a ulls del lector. En definitiva *Ara va d'animals* és una excel·lent proposta per a primers lectors que potencia la lectura compartida entre grans i menuts.

□ Paco Giménez
Lletres Valencianes, n° 28

Aigua i naturalesa

A Elena li agrada pintar amb pinzells, però mai podria imaginar-se que la seua afició li reportaria un coneixement molt important referent al deure de respectar la natura i cuidar del nostre entorn. Els seus dibuixos li donaran la clau per a comprendre moltes coses.

EL RIU D'ELENA

MARTA INSA

IL·LUSTRACIONS DE FRAN PARREÑO

COL·LECCIÓ «LOCOMOTORA»

23 PÀGINES 1978-84-933563-9-2 / 6 EUROS

ANDANA EDITORIAL, ALGEMESÍ, 2010

Hui en dia la preocupació pel nostre entorn natural i el desenvolupament sostenible és un tema molt recurrent als centres educatius i motiu d'entreteniment per als xiquets i les xiquetes. Naturalment la intenció és conscienciar als més menuts, és a dir a les futures generacions, sobre els problemes del món que els envolta.

En eixe sentit apunta *El riu d'Elena*, un text curt, molt ben elaborat i directe, que resultarà de fàcil comprensió per als primers lectors ja que conté un missatge molt clar. És molt important l'educació de les generacions futures en relació a l'entorn natural, però també ho és acostumar-los a prendre consciència de la importància de tot allò que els rodeja i que cal cuidar.

A través del joc i la lectura és molta la labor que pot fer-se, ja que els xiquets podran aprendre a mirar, a discórrer i adquiriran valors ètics i de respecte per tot allò que els rodeja. És bo a més desenrotllar estes capacitats perquè les persones reflexives sempre seran més sensibles al diàleg i a l'enteniment i a més constitueix una manera d'ajudar a crear una cultura cívica que ens fa molta falta en els temps actuals.

L'ús responsable de l'aigua és només una de les inunmerables qüestions que ens preocupen en l'actualitat, per tant treballar perquè els xiquets i les xiquetes

comprenguen la gravetat que suposa el balafiament d'aigua que fem diàriament, propiciarà que estos facen un ús responsable d'un bé tan preat. Este relat escrit per Marta Insa i acompanyat de les boniques il·lustracions de Fran Parreño són un eixemple molt interessant que demostra de quina manera es pot treballar en el respecte i l'atenció pel medi ambient. Com a complement de este llibre, Andana Editorial ha elaborat una bonica pàgina web (www.elriudelena.Andana.net) des d'on ens proposa recursos per a un major aprofitament de la lectura. Resulta grat comprovar com mitjançant els avantatges tecnològics de hui en dia els textos impresos poden complementar-se i ampliar-se adquirint així un valor afegit. Una bona idea i una proposta suggeridora que permet amb un menor cost augmentar el valor educatiu dels relats infantils.

En conjunt, *El riu d'Elena* és una proposta de lectura per als més menuts molt encertada, un llibre breu molt ben editat, que transmet un missatge que resulta molt atractiu per l'enriquiment que suposa ampliar la lectura i el joc amb els recursos de la pàgina web. La senzillesa i brevetat de la seua presentació impresa no ha d'enganyar-nos a l'hora de valorar este text de forma molt positiva.

□ Lourdes Rubio Vergés
Lletres Valencianes, n° 28

Manual de pedagogía

El cuento continúa, hoy en día, tan vigente como lo estaba en sus mejores momentos, allá por el, ya lejano, siglo XIX. Y esa vigencia se manifiesta en su capacidad de modificarse, actualizarse, sintetizarse, sin perder su esencia y sus elementos constitutivos básicos que lo hacen reconocible como género literario imprescindible para todos aquellos que siguen sintiendo la necesidad... de que les cuenten.

L'AVENTURA DE KIKO

IRENE BLASCO GRAU

COL·LECCIÓ «ALBUMS IL·LUSTRATS»

34 PÀGINES / 978-84-8131-879-1 / 14 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2010

Será quizá por ello que *L'aventura de Kiko*, del pollo Kiko, ha sido uno de los libros más vendidos, en el apartado de literatura infantil y juvenil, en la última edición de la Feria del Libro de Valencia. ¿Qué elementos de *L'aventura de Kiko* le han llevado a convertirse en una de las opciones preferidas de los lectores? Posiblemente la historia, que aúna elementos del cuento clásico con actualizaciones. Pequeño *thriller* sobre la desaparición de un huevo, que es más que la unión de clara y yema, más que un pollo en gestación: es, ni más ni menos, que ¡el futuro hermano del protagonista de la historia!

Quizá la clave esté en el antagonista, el señor gato, tan moderno con su bandolera, representante de la astucia y la argucia para conseguir sus objetivos (nada que objetar, en este sentido –re-

cordemos que una de las competencias básicas que promueve la Unión Europea en materia de educación es «el espíritu empresarial», entendido de manera positiva como la habilidad de saber resolver situaciones utilizando, entre otras, la iniciativa y la creatividad). Se define a sí mismo como el mejor cocinero del mundo y representa, creo, el equilibrio y la aceptación ante el fracaso, una actitud loable, dado los tiempos que corren.

Pero seguramente es el protagonista el que más pueda haber contribuido al éxito de ventas. Kiko es un pollo «fantasioso y despistado que siempre está pensando en jugar», en palabras de su creadora. Nada que objetar, tampoco, a algo consustancial con la infancia. Pero, todos sabemos, y más si se trata de un cuento, que esa actitud es proclive a acarrear problemas..., que es lo que realmente gusta al leer un cuento.

L'aventura de Kiko, segundo álbum de Irene Blasco como autora tanto de texto como de ilustraciones, es una pequeña bella historia que nos habla de valores y actitudes esenciales: aprender el sentido de la responsabilidad, por un lado. Asumir las consecuencias de nuestros actos, por otro. Y en esto, mamá gallina demuestra ser más que una buena madre, es una auténtica pedagoga que administra sabiamente las

dosis adecuadas para que Kiko vaya creciendo con seguridad y autoconfianza en sí mismo.

Kiko vive una situación que le obliga a arriesgar, pero también a utilizar la mezcla de su ingenio y astucia para contrarrestar la del señor gato, su oponente, unida a esas enseñanzas que recibe en la escuela y que a veces se piensa que no sirven para nada.

Como siempre, la clave está en el equilibrio, en saber armonizar los contrarios. La aventura de Kiko es, además, un libro de gran atractivo visual. Sus ilustraciones, no exentas de humor, con guiños en las escenas que resultarán tanto del agrado del lector autosuficiente como de aquél que, iniciándose, recibe la diestra orientación del adulto que le acompaña, destacan por el potente uso del color, texturizado, que realzan aún más a cada personaje.

Kiko, con sus formas y expresividad, está llamado a convertirse en un personaje protagonista de otras importantes aventuras para disfrute de un público que, a buen seguro, se entregará con devoción. Es lo que tiene el leer.

□ Ana Isabel Caro
Lletres Valencianes, nº 28

Per aconseguir allò que volem, cal astúcia i... una vareta!

La Criadeta és una bella jove que treballa al palau de sa majestat fent-se càrrec de les gallines. Gràcies a la seua astúcia i a la seua vareta de la virtut, aconseguirà assistir d'incògnit al ball que organitza el príncep i enamorar-lo perdudament. Ell, després d'emmalal·tir per la desaparició de la desconeguda, aconseguirà sanar en retrobar-la i casar-se amb ella.

LA CRIADETA

JORDI RAÚLVERDÚ

IL·LUSTRACIONS DE FRAN PARREÑO

COL·LECCIÓ «RONDALLES DE CRESOL», 3

24 PÀGINES | 978-84-268-1458-6 | 15 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2009

Sempre és una bona notícia constatar que les rondalles no passen de moda, tot i que els seus arguments, els personatges i, sobretot, els valors que transmeten semblen, en molts casos, una mica anacrònics i necessiten una reinterpretació en clau actual. Més enllà de qualsevol tipus de prejudici, aquests relats de transmissió oral que avui ens arriben gràcies a l'esforç i la voluntat de narradors, transcriptors i editorials, són un tresor patrimonial que s'ha de preservar i transmetre.

La protagonista d'aquesta rondalla, jove humil i agosarada que aconseguirà feina a Palau, fa valdre la seua astúcia per captivar el príncep amb la seua bellesa i casar-se amb ell. El relat presenta totes les característiques pròpies del gènere: personatges (prínceps i criades), escenaris (castell, el ball...), virtuts i defectes

(astúcia, decisió, gelosia, ambició), elements fantàstics (la vareta màgica), el número tres (tres criades, tres nits, tres regals...), el rellotge (les 12 de la nit), l'objectiu (el matrimoni...) i tants altres recursos emprats també en la tradició universal.

Existeixen altres versions orals de *La Criadeta*, aquesta documentada a *Co-centaina*, com la de «Granereta de pastera», «La Cendrellosa» o la més literària «Ventafocs». La que ara publica l'editorial Marfil, fruit del treball de replega de Jordi Raül Verdú, és el tercer volum de la col·lecció «Rondalles de Cresol», un magnífic projecte editorial, acurat i bonic, que convida a endinsar-se en les seues pàgines no únicament per gaudir de la lectura sinó per traure'n tot el partit possible: aprenentatge, exercici de nostàlgia, explotació didàctica o pur plaer. I és que cada volum conté veritables sorpreses. L'espai que ocupen les il·lustracions a tot color, tres quarts, triplica literalment el destinat al text.

La rondalla pròpiament dita va seguida d'unes pàgines que ens transporten al passat, al «Museu de l'Antigor», on hi podem accedir mitjançant una «entrada» i recórrer les seues galeries per il·lustrar-nos amb la representació plàstica de les paraules oblidades que apareixen al

text, com ara sivella, gipó, rascamonyos, floc, gandalla o rodina. Com que la criadeta agranava i emprava diferents graneres segons la necessitat, també el llibre ens en presenta unes quantes: la de la cendra, la d'emblanquinar, l'esteranyinadora... i aprofita per presentar-nos diverses eines professionals del graner: fermall, alena, puat, falçó...

Hem de considerar aquest volum –i els altres de la col·lecció– com una petita joia, no sols apta sinó recomanable a tots els públics, perquè a més simbolitza un homenatge als nostres avantpassats que ens han transmès la llengua i la cultura popular mitjançant l'amor i la paraula.

□ Guillem Ferrando Simon
Lletres Valencianes, n° 28

Descoronar el rei de la casa

Tots els primogènits que tenen germans s'enfronten en algun moment de la vida a l'arribada del nou germanet o la nova germaneta. Depenent de l'edat, aquests canvis poden afectar més o menys els menuts. Fina Girbés exposa ací la història de Manel, un rei de la casa destronat.

EL REI DE LA CASA

FINA GIRBÉS

IL·LUSTRACIONS DE MERCÈ ARÀNEGA

COL·LECCIÓ «ALBADES», 18

64 PÀGINES / 978-84-263-7346-5 / 7,11 EUROS

EDITORIAL BAULA-EDELVIVES, MISLATA, 2010

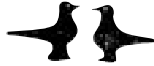
Manel és l'indiscutible rei de la casa; fins i tot més que Mireia, la seua condescendent cosina. Els iaïos li diuen rei; la mare, capità, campió, perla... i Manel és el centre del món fins que un dia arriba el germanet, a qui ja tenia ganes de conèixer. Totes les ganes, però, se'n van amb la primera decepció: aquell nadó pelat i xicotet no s'immuta davant les atencions del germà. Els canvis, per a Manel, només han fet que començar. A partir d'aquell moment el «rei» de la casa passa a ser el germanet, que centra la major part de l'atenció dels adults. Manel que solia ser el centre del món, se sent ara desplaçat. Però trobarà amb imaginació i paciència una manera d'adaptar-se a la nova situació. Al capdavall, el que mai deixarà de ser és el germà gran. Els contes tradicionals no només han servit durant segles per a conformar un imaginari col·lectiu. També han donat estratègies als més menuts per enfrontar-se amb les seues pors. Amb aquesta narració, Fina Girbés ens proposa una d'aquestes pors de manera directa: la que té tot aquell fill únic de deixar de ser el centre de la casa, destronat per un germanet menut. La història de Manel no només és un conte tendre sobre els camins que pren l'amor. També proposa estratagemes per a intentar superar aquest xicotet tràngol.

Es tracta d'una història senzilla i coherent, imaginativa però realista, on intervenen tots els membres de la família. El text està ajudat de les il·lustracions de Mercè Arànega que mantenen la cohesió al llarg de tota la història i l'amenitzen amb les seues traces senzilles i redones que donen com a resultat uns personatges simpàtics i afectuosos.

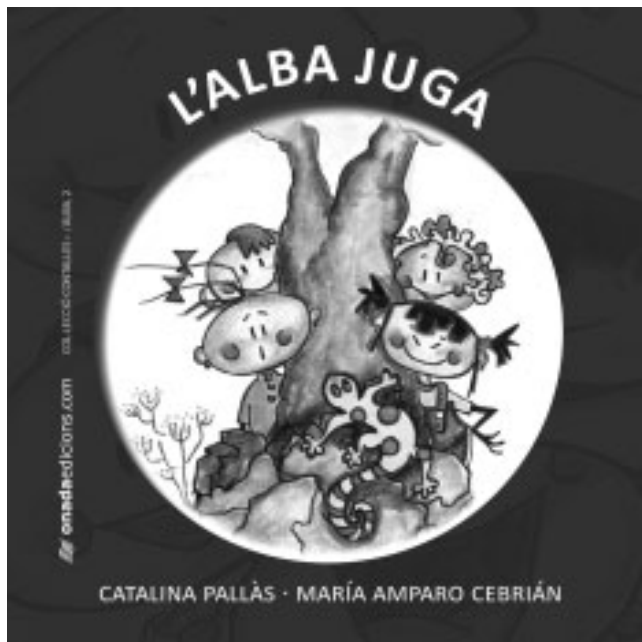
El rei de la casa és una tendra història d'una por quotidiana altament recomanable per aquells xiquets que estan a punt de passar per l'experiència de tindre un nou germanet. És possible llegir-la el xiquet sol, però s'intueix que la lectura de la mà d'un adult pot enriquir molt el text, i dona peu a crear un diàleg sobre aquest moment tan important en la vida d'una personeta.

□ Marta Insa Gualde
Lletres Valencianes, nº 28

Jugant en igualtat

L'Alba juga a un parc en companyia d'altres xiquets i xiquetes. La seua família és diferent a la dels altres amb els quals comparteix feliç els seus jocs.

L'ALBA JUGA

CATALINA PALLÀS

IL·LUSTRACIONS DE MARÍA AMPARO CEBRIÁN

COL·LECCIÓ «CONTALLES DE L'ALBA», 2

32 PÀGINES / 978-84-96623-80-4 / 4 EUROS

ONADA EDICIONS, BENICARLÓ, 2010

L'Alba juga és una metàfora de la igualtat. Alba «juga» en sentit estricte, però també «juga» en igualtat de condicions amb el seu amic Marc i les seues amigues Marta i Mei, perquè els quatre són persones felices i divertides.

Aquest és un llibre adreçat al públic infantil on la llegenda de fons és mostrar un dia qualsevol d'una família diferent a la tradicional. En l'actualitat, amb lleis que garanteixen des del punt de vista jurídic el reconeixement d'aquestes famílies, és ben important que xiquets i xiquetes, des de ben menuts interioritzen el que viuran com a un fet normal al llarg de les seues vides, tot i que encara s'arrossega l'oposició d'una part de la societat.

Com a llibre adreçat al públic infantil en les seues primeres lectures, aquesta obra juga d'una forma important amb la il·lustració, fins al punt de ser la part més representativa del llibre: totes les pàgines impars, les de major visibilitat, són il·lustracions, mentre que el text s'arrossega per les pars, inclús en elles també amb alguna il·lustració. A tan curta edat, xiquets i xiquetes interpreten la realitat a través del que veuen. Colors vius, expressivitat dels personatges, i un format –quadrat– que es pot manipular amb molta facilitat pel públic al qual va adreçat.

L'Alba juga, a més, planteja un món infantil en què l'ensenyament de fons són vivències primàries com l'amistat o la família. Realitats properes als menuts com el joc al parc, que és on es plasma la normalitat, i on tots ells interactuen amb altres xiquets i parelles.

La col·lecció «Contalles de l'Alba» dirigida per Ramon París i publicada per Onada, una jove editorial de Benicarló, està formada per dos contes, el primer *L'Alba té* i el segon *L'Alba juga*.

La autora del text Catalina Pallàs (Manuel, 1965) és llicenciada en Filologia Anglesa i professora d'ensenyament secundari, amb una àmplia trajectòria docent. Aquest llibre és la seua primera incursió en el món literari. Moguda per l'amor al seu fill, Pallàs ha decidit proporcionar als futurs lectors d'aquestes contalles un referent de visibilitat i inclusió d'allò divers (www.onadaedicions.com).

Per altra banda les il·lustracions són obra de María Amparo Cebrián (València, 1960) llicenciada en Belles Arts i professora de secundària. Des de 1993 és docent, però també ha realitzat nombroses exposicions individuals. Es tracta d'una pintora implicada en l'educació artística i és comissària d'exposicions d'art infantil i jove.

Entre la realitat i la llegenda

La Laura i la seua filla hereten a l'illa d'Ons una mansió a l'Atlàntic marcada per una llegenda negra. A partir d'ací comença aquesta història ambientada en un món ple de mites i supersticions. Tot un *thriller* amb falses desaparicions, morts accidentades i misteris que semblaran un dubte raonable entre la ficció i la realitat

---

DES DE LA FOSCOR

FRANCESC GISBERT

COL·LECCIÓ «ALBADES», 19

166 PÀGINES / 978-84-263-7469-1 / 9,60 EUROS

EDITORIAL BAULA-EDELVIVES, VALÈNCIA, 2010

Malgrat les convencions i limitacions de la novel·la juvenil, Francesc Gisbert (Alcoi, 1976) una vegada més ha sabut com atraure'ns els seus lectors sense per això renunciar a treballar la narració amb més que uns mínims de qualitat literària. I és que *Des de la foscor* està resolta amb un impecable estil clàssic, tal com si fóra un guió del millor cinema negre.

En primer lloc ens situarem dintre de les coordenades de temps i espai. Així doncs, l'acció es concentra en quatre dies encapçalats cadascú per cites d'escriptors que impregnen una mica el to de l'obra com Lovecraft, el mestre del terror, o el malditisme de Shakespeare. Aquestes jornades d'igual forma segueixen una estructura dividida en dues parts: una primera en la qual es presenten els personatges, i on predomina la descripció per tal de crear una atmos-

fera propícia a la intriga; i una segona en la qual la trama es desenvolupa a partir de l'esbós i d'uns diàlegs trepidants. Per altra banda, i tot que parega ja un tòpic, l'espai esdevé en mans de l'autor un personatge més. La geografia escarpada de la Galícia és el marc idoni per ambientar aquesta història amb tints romàntics (la boira dels penya-segats, la mar rúfola, la foscor de l'església) d'un poble aïllat en el temps i les tradicions. Dintre de la trama hi ha una sèrie de microhistòries que a primera ullada semblen gratuïtes, però que sempre es troben al servei de l'acció. Posem per cas els *flashbacks* (que ens ajuden a refer el trencaclosques de la situació personal de la Laura, la narradora i alhora protagonista) o el manuscrit del segle XVIII (de més de vint pàgines, intercalades i astutament interrompudes) sense el qual no entendríem l'origen del llinatge dels Salvaterra, primer corsaris, comerciants i després contrabandistes. Per últim, no podíem obviar la selecció i el tractament dels personatges que són fonamentals per mantenir la tensió i el suspens. Tots aquests en tenen una funció dins del conjunt, encara que apareguen de forma secundària, (com el botiguer i el farer al primer capítol) són essencials per fer avançar l'acció. D'igual manera hem de destacar l'evolució psi-

cològica de la protagonista que va des del ressentiment i pragmatisme de les primeres pàgines a la comprensió i el perdó final.

Francesc Gisbert, a més a més de ser un excel·lent creador d'atmosferes de misteri i de bastir una sòlida arquitectura narrativa; en aquesta obra defensa la necessitat de conservar el patrimoni oral dels pobles, «Tots són pobres de solemnitat. Només són rics en història i llegendes» Però va més enllà en intentar esbrinar racionalment la finalitat d'aquest imaginari «La majoria de les rondalles i llegendes van ser inventades amb la funció de cohesionar la societat: espantar la gent, condemnar un vici» Tot, per eixir de la foscor.

□ J. Ricart
Lletres Valencianes, n° 28

L'última aventura de Sebastian Darke

Després d'intentar fer de bufó en la cort del Rei Septimus a Kelandon i de cercar el tresor dels reis dels pirates en les dues primeres novel·les, en *Príncep dels exploradors* Sebastian Darke buscarà una ciutat perduda en la jungla de Mendip a canvi d'una recompensa.

SEBASTIAN DARKE, PRÍncep DELS EXPLORADORS

PHILIP CAENEY

TRADUCCIÓ DE MARIA PERA CUCURELL

COL·LECCIÓ «ESFERA», 19

320 PÀGINES / 978-84-9824-442-7 / 16,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Príncep dels exploradors és la novel·la de Philip Caveney que tanca la trilogia sobre les aventures fantàstiques de Sebastian Darke, tot i que ha anunciat que pròximament publicarà la història d'un dels personatges: Max, el bufalop. Philip Caveney escribia *thrillers* per a adults, però ell mateix explica que quan la seua filla de 10 anys li va demanar de llegir un dels seus llibres per a adults es va decidir a escriure novel·les juvenils, aptes per a un públic amb l'edat de la seua filla. I així és com va començar la saga de Sebastian Darke que, pel que sembla, li ha dut més èxits i reconeixements que les novel·les d'adults.

Com en les històries precedents, a Sebastian Darke l'acompanyen dos curiosos personatges: el nan golmirià Cornelius i el bufalop Max (una mena de bou parlant), amb grans similituds amb al nan Guimli d'*El senyor dels anells* i amb el personatge de l'ase, de *Shrek*, respectivament. La peculiar colla de Sebastian va a la recerca d'una misteriosa ciutat perduda en la jungla de Mendip quan són atacats i ferits per la tribu dels Gogroth, criatures terribles, i són rescatats per la tribu dels Jilith, enemics a mort dels gogroth. Per als jilith Sebastian és l'elegit, l'encarregat d'alliberar la tribu de l'exterminació en mans dels gogroth, tal com diu la profecia que explica les causes de l'enfrontament entre les dues

tribus. I aquí continuen les similituds amb altres històries, aquesta vegada amb *Matrix*. També a la pel·lícula hi ha una profecia i un elegit, Neo, que ha d'alliberar els éssers humans lliures de l'extermini de les màquines.

Són similituds, no còpies exactes. Com en *Matrix*, Sebastian-Neo és l'elegit, però no el cervell. En *El príncep dels exploradors* aquest paper és reservat a Cornelius, el nan golmirià, que sempre està planejant les estratègies i prenent les decisions que han de dur a la colla a l'èxit i evitar la mort. Aquest no és el paper del seu «homòleg» Guimli en *El senyor dels anells*.

Les referències a altres obres d'èxit, literàries o filmiques, són la clau de l'èxit d'aquesta mena de novel·les d'aventures fantàstiques. La saga de *Harry Potter* és un bon exemple d'això. Remenar personatges, situacions, elements d'altres obres i donar-los una vida diferent i nova, un marc referencial nou, un comportament nou... fa que el lector s'hi trobe còmode, estableix comparacions i està a l'expectativa de com reaccionarà el personatge en la trama nova.

Si a tot això li afegeixes una prosa dinàmica, diàlegs frescos, situacions còmiques ben compensades amb escenes dramàtiques i una trama entretinguda, ja tens al lector enganxat.

□ Marc Candela
Lletres Valencianes, n° 28

El último Garoé

Utilizando un lenguaje específicamente juvenil, el autor de *El desafío de la leyenda* explica a los posibles lectores tanto el poder de los brujos guanches como el significado de los petroglifos, símbolos grabados en algunas rocas ocultas por los troncos de árboles milenarios.

EL DESAFÍO DE LA LEYENDA

CÉSAR FERNÁNDEZ GARCÍA

COL·LECCIÓ «HISTORIAS CON MIGA»

110 PÀGINES / 978-84-95895899 / 9 EUROS

EDITORIAL BRIEF, VALÈNCIA, 2010

El escritor madrileño César Fernández García es doctor en Filología por la Universidad Complutense de Madrid. Compagina la docencia como profesor universitario de literatura con la creación de novelas juveniles e infantiles. Hasta estos momentos ha publicado más de 25 obras con una aceptación extraordinaria por parte de los lectores. Además, ha sido galardonado con prestigiosos premios dentro del campo literario.

Quizás, la clave del éxito del autor de la presente novela sea la emoción e intriga con que sabe envolver a cada uno de sus personajes. Según el mismo autor confiesa, al escribir sus novelas le gusta combinar dos historias, una de ellas que en apariencia es la principal y otra en cierto modo secundaria que se esconde sutilmente entre líneas y que poco a poco se revela al lector. Esas dos historias de las que nos habla Fernán-

dez García se van manifestando a través de cada una de las páginas de sus novelas hasta llegar al final donde se unen formando una sola historia.

El desafío de la leyenda es el título de la novela que, por medio de la editorial Brief, nos presenta César Fernández. Imaginativo escritor amante de aventuras literarias. Poniendo su imaginación al servicio de la literatura, nuestro autor cuenta la historia de Eva, una chica de 12 años que debido a la enfermedad de su madre debe viajar hasta la isla de El Hierro con la intención de vivir con su abuelo hasta que la madre recobre la salud.

Los primeros días de Eva en la isla transcurren llenos de inquietud. La única ilusión por parte de la muchacha consiste en recibir noticias de su padre y estar informada del verdadero estado de la enferma.

La historia se complica, adquiriendo un matiz de aventura fantástica y misteriosa cuando Eva conoce a Jonay, auténtico campeón en el manejo de la jabalina. Será su nuevo amigo quien le hable de las leyendas canarias. Eva se deja impresionar por el misterio de los «irue-nes» o perros del infierno quienes, cubiertos por un luminoso y largo pelaje negro, recorren los valles entre verdaderas manadas de animales feroces. El

chico le enseña a pescar con lanza el pescado de roca y juntos recorren los caminos flanqueados por pinos canarios hasta alcanzar los secretos más ocultos y desconocidos de las islas.

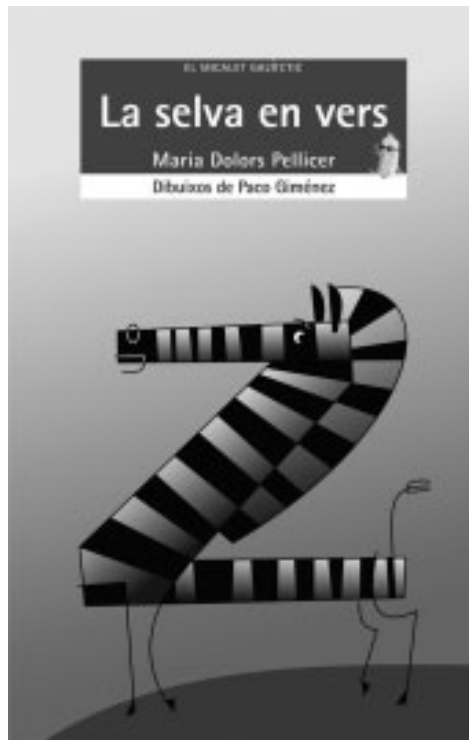
La vida de Eva comienza a cambiar cuando descubre un mundo para ella desconocido hasta entonces, un mundo en el que el bien y el mal, representados por peligrosos poderes, van ilustrando, leyenda a leyenda, la magia descubierta por Eva en los símbolos de las rocas que reposaban junto al último garoé, allá en los recónditos montes de la isla de El Hierro.

□ M^o Teresa Espasa
Lletres Valencianes, n° 28

Abecebestiari

Maria Dolors Pellicer, que ja coneix a fons el món dels llibres per a lectors joves, la màgia que amb les paraules pot arribar al cor dels més menuts, s'endinsa ara en el paisatge frondós de la selva i presenta un poemari protagonitzat pels animals més sorprenents, que desfilen per rigorós ordre alfabètic.

LA SELVA EN VERS

MARIA DOLORS PELLICER

IL·LUSTRACIONS DE PACO GIMÉNEZ

COL·LECCIÓ EL MICALET GALÀCTIC», 148

---

88 PÀGINES / 978-84-9824-431-1 / 7,70 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

De bestiaris en coneixem alguns com el de Pere Quart que, convertit en clàssic de les nostres lletres, ha unit el món excels de la poesia amb les més sorprenents bestioles, tan humanes i tan animals com vulguem. Em vénen al cap, a més, autors com Josep Mir o Adolf Gisbert, els quals han fet també les seues incursions en aquest terreny. Ara, de la mà d'Edicions Bromera, i adreçat a criatures que han traspassat el llindar dels 10 anys, és el torn de l'autora d'Oliva, Maria Dolors Pellicer.

Animals i versos, dos subjectes que sumen més que dos. L'autora sap que no és només el títol del poema –aranya, bou, cabra, dofí, elefant– i el fet que cada unitat poètica estiga protagonitzada per un ésser viu del món animal/animat allò que conforma el seu bestiar particular, sinó que de manera més intel·ligent i rica, aquesta galeria ens remet a d'altres fonts. Des del bagatge més elemental, el que pertany a la llengua i la tradició oral, de refranys, embarbussaments i girs lingüístics, onomatopeies, al·literacions i, evidents personificacions, a les referències més o menys implícites a elements, diríem culturals, comuns i que, a mesura que avancem la lectura, reconeixem entre línies. Els Nautilus de Jules Verne, el Petit Príncep de Saint Exupéry, els mariners camí d'Itaca, el violon-

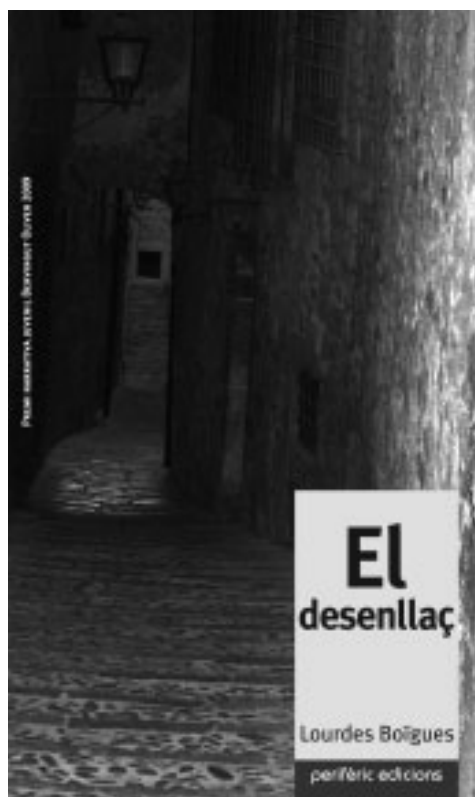
cel de Pau Casals i el seu cant dels ocells, el lleó de la Metro cinematogràfica i, fins i tot, la banda valenciana La gossa sorda, es deixen sentir entre aquests versos. A les notes del final del llibre, aquestes referències són classificades en tres: referents literaris (contes, rondalles, faules, etc.), cançons, creences i jocs populars i, en tercer lloc, símbols o referents que han esdevingut populars com el colom de la pau o la moto Impala.

De difícil classificació, doncs, tots els elements que conformen aquest univers revoltat, troben el seu propi espai en el moment en què veiem que segueixen un estricte ordre alfabètic. Entre l'aranya i la zebra, tot un seguit de personatges sobrevolen per les vuitanta pàgines, carregades d'aventures per explicar. Els uns que s'enamoren, els altres que organitzen saraus al jardí. Hi ha qui explica la seua infantesa, qui ha perdut el rumb i qui segueix els consells dels més grans. Qui va o qui ve, tots al ritme d'un heptasíl·lab predominant, es deixen retratar pel llapis de l'il·lustrador Paco Giménez que aporta un nou sentit a l'obra. No us perdeu el dibuix de la vaca, que ja no és cega, amb ombrel·la, davantal i ulleres fosques. O el mussol amb un ull de lluna i un altre de sol. Passeu, llegiu, gaudiu.

□ Begonya Mezquita
Lletres Valencianes, n.º 28

De l'Edat Mitjana ençà

Dues històries ambientades en èpoques distanciadades conflueixen en la mateixa història. Dues èpoques històriques diferents però amb elements subtils d'intersecció. Un punt d'encontre en la coexistència de diferents cultures i en l'acceptació o no de les diferències culturals.

Beatriu rep una carta de contingut inquietant des de Copenhaguen. Rebel i amb un caràcter fort, es mou entre el desig de saber més coses sobre la seua família i el fet de sentir-se obligada a fer-ho. Viu a València. Es mou entre sa casa (que és la de sa tia Carme), l'empresa eco-Ducal, la casa familiar i el seu lloc de treball a la Universitat d'Estiu de Gandia. Aquesta jove protagonitza un relat actual que es narra en paral·lel a una segona història protagonitzada per Margarida Sabater i datada a l'any 1500. Hi ha una alternança en la forma, on els capítols alterns són ambientats amb cinc-cents anys i escaig de diferència. Ambdues històries conflueixen al capítol setè i el missatge de la carta és l'element que fa d'enllaç.

Se'ns donen dades del context històric medieval de la València de l'Edat Mitjana, amb abundants referències a Ausiàs March i a Joan Lluís Vives, així com a la

---

EL DESENLLAÇ

LOURDES BOIGUES

COL·LECCIÓ «NARRATIVA», 22

188 PÀGINES / 978-84-92435-35-7 / 9,90 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2010

difícil situació dels jueus. Margarida va viure durant aquell temps en què els jueus havien d'estar reclosos al call, sotmesos al pogrom o persecució. El jueu convers era anomenat despectivament *marrano*. D'altra banda, es recorda que la col·legiata era una antiga mesquita. Així mateix, l'ambientació medieval dona lloc a parlar de fets històrics com, per exemple, el desbordament del riu Túria, ocorregut l'any 1517.

Margarida Sabater és una xiqueta, òrfena de mare des dels vuit anys, a qui son pare, jueu, deixa a València a l'espera d'arreglar-la després d'instal·lar-se a Itàlia. L'adversitat no la deixarà estar, malgrat haver tingut una infantesa dolça amb Tarik i Fàtima, que li feren de pares, en estar sota la protecció i control de Joan Martí, aristòcrata valencià.

Com fent un pont entre l'època medieval i l'actual, hi ha constants referències a elements de les religions jueva i musulmana, com la *hijab*, o menjar com l'*almutabbajar* o el *kasher*. Hi ha una justificació ambigua en referència a l'ús del vel islàmic, introduïda mitjançant una companya musulmana de Beatriu. Altres personatges de l'entorn de Beatriu són els membres de la seua família, una secretària frívola i un nordamericà enamorat de l'obra d'Ausiàs March i gran coneixedor de la València medie-

val. A poc a poc, ella anirà endinsant-se en el rerefons del missatge de la carta, ressolent interrogants i trobant-ne de nous, fins assabentar-se que sa mare havia encetat una investigació de què ella ha de trobar el desenllaç. Un desenllaç que té a vore amb uns avantpassats remots i amb una suposada maledicció que fa que en la seua família hi haja moltes morts de joves. L'escepticisme inicial de Beatriu anirà convertint-se en neguit i en por de perdre algun dels seus germans, fet que la decidirà a prendre el testimoni i acabar el treball enllestit per sa mare per tal de tancar una pàgina desgraciada de la seua família.

Mentre ho esbrina, al seu camí se li creuarà diverses vegades Joel, el nordamericà que li entra amb mal peu, que li sembla un impertinent i que li desperta sensacions i sentiments ambivalents. Dues històries i dues lectures: cal conèixer el passat però, com diu un dels personatges, «si ens ancorem en el passat no avançarem. A més, la història s'ha de construir dia a dia».

□ Isabel Marín
Lletres Valencianes, n° 28

Tots volen la Pedra de llum

La maledicció del Graal càtar ha aconseguit el 29é Premi de narrativa juvenil Enric Valor, convocat per Edicions del Bullent i l'Ajuntament de Picanya. Amb rerefons històric (els temps dels càtars) i ritme àgil, l'última novel·la de Joan Pla (Artana, 1942), pren com a fil argumental el misteri creat al voltant d'una medalla sobre la que pesa una greu maledicció.

LA MALEDICCIÓ DEL GRAAL CÀTAR

JOAN PLA

29^é PREMI DE NARRATIVA JUVENIL ENRIC VALOR

COL·LECCIÓ «ESPLA», 44

---

175 PÀGINES / 978-84-99040-332 / 8,4 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2010

Joan Pla és un reconegut escriptor de novel·la juvenil. La seua segona novel·la *Mor un vida es trenca un amor*, va aconseguir el Premi ciutat de València en 1981. Des d'aleshores ha publicat més de trenta títols (*Tots els noms d'Eva, L'illa del faraó, El crim del mas maleït*, etcètera), i ha obtingut nombrosos premis literaris. Per al seu últim treball, també adreçat al públic juvenil, ha triat una temàtica històrica i s'ha endinsat en els temps de l'heretgia càtar (vesant del cristianisme caracteritzada per una concepció dualista, basada en l'existència de dos principis independents –el bé i el mal–, responsables de dues creacions) per construir una novel·la d'aventures i intriga.

Maria, la jove protagonista de la novel·la fuig de la casa materna on no se sent a gust al costat d'un germà drogoaddicte i violent. Decideix anar a Carcassona, a l'Occitània, on hi viu un amic que va conèixer en un intercanvi estudiantil. Abans d'anar-se'n, però, agafa al seu germà una medalla amb una impressionant maragda que, sense que ella ho sàpiga, serà el desencadenant de la intriga de la novel·la: una llarga i trepidant història per aconseguir el «graal càtar», sobre el qual pesa una greu maledicció que s'anirà complint a poc a poc.

La maledicció del Graal càtar és una novel·la adreçada, com hem dit, al públic juvenil, i presenta algunes de les característiques que més atrauen a aquest tipus de lectors: intriga i assassinats, misteri amb rerefons històric, relacions amoroses entre adolescents, problemes dins del nucli familiar..., en definitiva tota una sèrie de qüestions que solen encisar els adolescents i que fan del llibre una lectura interessant per a estudiants d'educació secundària, tan avetsats a les novel·les que els facen anar descobrint, a poc a poc, les claus per entendre aquelles qüestions que deixe obertes l'intriga que ens proposa el llibre. El fet de tractar temes com ara el que tracta Pla al seu llibre, –l'heretgia càtar–, és a dir, aquells que presenten un rerefons històric, permet a més a més, aconseguir que els joves lectors s'interessen per altre tipus d'informació que pugua estar relacionada amb tot allò que els servirà per entendre finalment el desenllaç del llibre. De fet, la proposta didàctica que Edicions del Bullent ofereix per a treballar la novel·la presenta tota una sèrie d'activitats que poden ser molt útils per entendre el rerefons històric amb què treballa Joan Pla a la novel·la, entre d'altres aspectes.

□ Sònia Martínez Icardo
Letres Valencianes, nº 28

Per a qui no llegiria aquesta ressenya

Hi ha xiquets a qui no els agraden els llibres: alguns per falta de costum, altres, per embotiment. Joan Lletra Ferit és fill d'escriptor, nét de llibreters, i tot i estar rodejat de llibres, només desitja una pilota de futbol reglamentària. Serà capaç de descobrir la màgia de la lectura?

A MI NO M'AGRADEN ELS LLIBRES!

JOAN PORTELL RIFÀ

IL·LUSTRACIONS D'ORIOL HERNÁNDEZ

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 151

64 PÀGINES / 978-84-9824-522-6 / 7,21 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

Joan Lletra Ferit està rodejat de llibres i lectors. Son pare i sa mare, escriptor i professora respectivament, són grans amants de la lectura. Els seus avis, propietaris de dues llibreries importants, li regalen sempre que tenen l'oportunitat, llibres i més llibres. I Joan, rodejat de llibres i lectors, només desitja una pilota de reglament per a jugar a futbol. Quan pregunta al seu voltant perquè ha de voler llegir, no troba cap resposta satisfactòria; sembla talment com si la gent del seu entorn no es poguera posar al seu lloc de no-lector, per estimular-lo a llegir i descobrir altres mons. Accidentalment troba un ús alternatiu als llibres –com a objecte–. Però no serà fins que es trobe una situació més crítica que acudirà als llibres en busca d'una solució, i d'aquesta manera, podrà tindre la possibilitat de descobrir en la lectura un motiu d'inquietud, curiositat i plaer.

Joan Portell, reconegut crític literari de literatura infantil i juvenil, és l'autor d'aquesta història que vol cridar l'atenció als que no estimen la lectura. Certament, el paradoxal títol del conte compleix amb escriu aquesta intenció. La primera pàgina del llibre –si el no-lector l'arriba a obrir– ajuda el no-lector que està llegint a identificar-se amb el personatge i, per tant, a continuar en-

disant-se en el llibre. Portell planteja el problema de Joan de manera gens tòpica, i conclou el conflicte sense cap romanticisme –en el sentit més estricte del terme. El xiquet no veu la llum de manera miraculosa. S'apropa a la lectura per les necessitats que se li presenten amb el dia a dia.

Malgrat estar publicat en la sèrie blanca d'«El Micalet Galàctic» –és a dir, que està destinat originàriament a primers lectors, de cinc a set anys–, es tracta d'un conte que va més enllà d'aquestes edats. Les il·lustracions d'Oriol Hernández no són gens edulcorades; els colors enfosquits i les traces angostes dels magnífics dibuixos de l'il·lustrador inciten a uns destinataris que potser són primers lectors, però no necessàriament de sis i set anys d'edat.

Un llibre altament recomanable per a qui que no llegiria mai aquesta ressenya.

□ *Marta Insa Gualde*
Lletres Valencianes, n° 28

Els quatre amics

«Sentir-nos lliures i amos de la nostra pròpia vida: una experiència meravellosa, que sempre val la pena intentar», amb aquestes paraules l'autor del llibre resumeix la filosofia principal d'aquest àlbum il·lustrat.

L'ESCAPADA

ÁNGEL DE PEDRO

COL·LECCIÓ «LLIBRES MOLT IL·LUSTRATS», 15

36 PÀGINES/ 978-84-96976-60-3/ 13 EUROS

DIALOGO INFANTIL, VALÈNCIA, 2010

Amb aquesta nova incorporació a la col·lecció «Llibres molt il·lustrats», l'editorial valenciana Diálogo Infantil arriba al número quinze. Aquesta és una col·lecció, publicada en valencià i castellà, que ofereix al lector una acurada selecció d'obres d'escriptors i il·lustradors amb propostes interessants que ha sabut captar l'atenta i experta mirada del també il·lustrador i director de la col·lecció Miguel Calatayud.

L'escapada és una obra, text e imatge, d'Ángel de Pedro i va rebre una menció especial en el V Concurso Internacional Álbum Ilustrado Biblioteca Insular de Gran Canaria en l'any 2010. Aquest artista és un veterà en el món gràfic amb un destacat treball que ha pogut ser admirat en publicacions tan diverses com: La Codorniz, La Lluna de Madrid, La Esfera, Penthouse, Vogue, Marie Claire, El País, El País Semanal, Dona d'Avui, Jo Dona, Cedre, Das Zeitbild, Courier International..., i en

nombrosos llibres en els quals ha col·laborat per a editorials com Alfaguara, Eneida, Imaginarium, Santillana, Pearson, Temes d'Avui, Condor Verlag... Així mateix la seua feina li ha reportat nombrosos premis entre ells el The Society of Newspaper Design els anys 1992, 1993, i 1995, el 1999 per The European Design Annual, el 2004 en la selecció de la Fira Internacional del Llibre Infantil de Bolonya i el 2007 a la Biennal de Il·lustració de Bratislava.

La història d'aquest llibre ens explica l'aventura viscuda per quatre personatges, un peix, un gos, un gat i un ocell. Uns animals que si bé no tenen cap característica especial que els diferencie de la resta d'animals de companyia són un poc especials ja que la ficció ha permès a l'autor que tinguen la capacitat de parlar, pensar, raonar i decidir. Són molt amics i cadascun viu en una casa diferent però un dia arriben a la conclusió que algunes de les coses que els passen en la seua vida diària podrien millorar i i per això decideixen provar sort i marxar junts a conèixer món. Però el món exterior fora de casa, acostumats com estan a la quotidianitat i comoditat de la llar familiar, es converteix en hostil. Després d'algunes aventures i encara que anhelan viure en llibertat i decidir per ells mateixos, es donen comp-

te de les dificultats que això comporta. Els protagonistes de la història són «retratats» per Àngel de Pedro mitjançant atrevides i atractives combinacions de color delimitades per línies netes i depurades. A ulls del lector resulten especialment atractives la unió entre elles de diferents maneres ja que aconsegueixen traçar un nou equilibri en la seua composició d'una gran força gràfica.

Un final feliç per a aquesta història que valora el fet d'atrevir-se a provar i canviar tot allò que no ens agrada, però que tanmateix ens adverteix que si volem fer-ho caldrà arriscar-se i en algunes ocasions equivocar-se.

□ *Amelia Gómez*
Lletres Valencianes, n° 28

Al·legoria del pacifisme

Imagina un país tan menut que per a entrar un visitant, algú del país haguera d'eixir fora. Com es gestionaria? Com es podria fer més gran, més pròsper? Carles Cano ens proposa un viatge a un país molt menut amb un governant molt espavilat.

HI HAVIA UNA VEGADA UN PAÍS...

CARLES CANO

IL·LUSTRACIONS DE TERESA MARTÍ

COL·LECCIÓ «ALBADES», 19

56 PÀGINES / 978-84-263-7465-3 / 7,12 EUROS

EDITORIAL BAULA-EDELVIVES, MISLATA, 2010

La fórmula màgica «Hi havia una vegada» s'utilitza per a introduir aquests contes amb reis, reines, prínceps i princeses, on la màgia, els dracs i les aventures estan a l'ordre del dia. En aquest conte, però, el que compta no són ni dracs, ni màgia, ni fades ni bruixots. Ni tan sols els assumptes personals del rei Pere i la seua família. El regne de Perònia té un problema molt més real que tot això: el país és tan menut que no s'hi cap. Partint d'aquesta premissa, el rei Pere investiga diverses possibilitats per a fer del seu regne un lloc més ample; tanmateix, s'adonarà que no totes elles tenen la millor intenció. I la solució definitiva a Perònia l'haurà de trobar ell mateix. *Hi havia una vegada un país...* és un conte tradicional en el sentit més estricte del terme. El rei del país té un problema i haurà de travessar un llarg calvari, passarà per les mans dels personatges més tètrics, per tal de trobar una eixida. Carles Cano, un autor que és sinònim de garantia especialment en la narrativa infantil, incita d'aquesta manera a menuts i grans a trobar solucions que van més enllà del bel·licisme. Al mateix temps, troba l'excusa per delitar-nos amb la seua gran capacitat de jugar amb el llenguatge i fer jocs de paraules i encisa el lector durant el recorregut del calvari personal del rei. Es tracta d'una nar-

ració divertida tant per a menuts com per a grans, que trobaran en l'argument i el tractament del text alguna crítica a situacions sociopolítiques amb què els adults ens solem trobar en els mitjans de comunicació. El conte està enriquit amb les il·lustracions delicioses i a tot color de Teresa Martí, que al llarg de les més de cinquanta pàgines diverteix amb els traços esquemàtics, senzills i hiperbòlics. Els dibuixos que acompanyen el conte estan en consonància amb el to divertit, desenfadat i fins i tot trapatroles que destil·la la història.

Es tracta d'un conte per a que els més menuts s'inicien en la resolució de conflictes, de la manera menys bel·licista possible, però sobretot passen una molt bona estona amb la bona literatura dels jocs de les paraules i de la festa de les il·lustracions.

□ Marta Insa Gualde
Lletres Valencianes, n° 28

«Una història d'amor contada amb humor»

El XVI Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre, *Bernat, un científic enamorat*, és l'última novel·la de Pep Castellano, una història narrada en primera persona que aconsegueix, gràcies a l'humor, atrapar el lector en aquesta boja aventura.

BERNAT, UN CIENTÍFIC ENAMORAT

PEP CASTELLANO

IL·LUSTRACIONS DE JORGE DEL CORRAL

XVI PREMI DE NARRATIVA INFANTIL VICENT SILVESTRE

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 152

119 PÀGINES / 978-84-9824-648-3 / 8,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

«Una història d'amor contada amb humor». Així defineix l'escriptor d'Albocàsser Pep Castellano la seua novel·la *Bernat, un científic enamorat* al seu bloc «A l'ombra del prat». I és que, de vegades, tal com reconeix Castellano, som els lectors els qui filem més prim i intentem buscar, com diria també l'autor, cinc potes al gat. Així, continua Castellano, el llibre és «una història senzilla, actual i divertida, sense pretensions». Tanmateix, tot i que la novel·la no intenta reflexionar sobre possibles estratègies per millorar les relacions socials ni pretén ser una crítica a la superficialitat del món de la publicitat, sí que cal aprofundir-hi una mica més i veure de definir quina és la clau de l'èxit de Castellano més enllà de la història concreta que conta.

L'autor, a més d'escriptor, és mestre d'animadors juvenils, i ha estat vinculat a algunes associacions socioculturals i folklòriques. Possiblement per

això les narracions de Castellano incideixen en aquella necessitat de fer perviure les nostres arrels lingüístiques a través d'unes històries que són molt properes al lector.

Bernat Arrufa, el protagonista de la novel·la, és un científic una mica extravagant que està boig d'amor per una antiga núvia, Maria. Marta Pujol, una xiqueta encisada pel futbol i per Marc, davanter del seu equip, és la seua filla, i sempre diu de sa mare que «està com una col». Així, experiments científics, històries d'amor i bogeries s'entremesclen en aquesta divertida història.

«Atifells, babarota, embadocat, delerosa, passa tirada, fallar com una escopeta vella, garjola...», són algunes de les expressions que fa servir Castellano i que il·lustren un vocabulari molt ric i suggerent que l'autor posa al servei de divertides invencions. La PPT (Poció de la Publicitat Total), el TRAFEC (Transport Ràpid per a l'Aigua de la Font Ecològic i Canyer) o la PAU (Poció de l'Amor Universal) són alguns dels invents estrafolaris de Bernat Arrufat, uns invents que no costa de relacionar amb la peça teatral de Josep Maria Benet i Jornet on parodiava l'invencible *Superman*. Ens referim a *Supertot* i les seues peculiars armes com l'anell «electro-atòmic-energètic» o la «llanterna-radartelevísiva».

La narració en primera persona d'aquesta història recau en les mans dels seus principals protagonistes, Bernat Arrufat i Marta Pujol. Ambdós intercanvien punts de vista i llenguatge segons el capítol que narra cadascun d'ells amb una tècnica narrativa a partir de la primera persona que Castellano ja ha utilitzat amb èxit en altres novel·les. Recordem per exemple *El Causant*, obra publicada per Perifèric Edicions. Com en aquella història, ací l'ús de diversos narradors en primera persona funciona molt bé per captar l'interès del lector i oferir-li punts de vista complementaris de personatges que d'aquesta manera se li fan ben propers.

□ Andrea R. Lluch
Lletres Valencianes, nº 28

Un poeta muy humano

«Diez horas, veinte horas... Un día, dos días... Cuando tines la certeza de que vas a morir sólo te quedan los recuerdos y un puñado de lágrimas». Con estas palabras empieza la novela que Mariano Vara ha escrito sobre el poeta oriolano.

TREN DE IDA Y VUELTA

MARIANO VARA

COL·LECCIÓ «ALGAR JOVEN», 44

240 PÀGINES / 978-84-9845 214-3 / 10,50 EUROS

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2010

Miguel Hernández Gilabert es uno de los poetas y dramaturgo más destacados de la literatura española del siglo xx, nació en Orihuela el 30 de octubre de 1910 y murió en Alicante el 28 de marzo de 1942. Cuando contaba con 26 años estalló la Guerra Civil y se alistó en el bando republicano. Acabada la guerra fue detenido en Sevilla y trasladado al penal de Madrid de donde consiguió salir en libertad en septiembre de 1939 gracias a las gestiones de su compañero y también poeta, por entonces cónsul especial para la inmigración española en París, Pablo Neruda. A pesar de las advertencias de sus amigos regresó a Orihuela, allí volvió a ser detenido, encarcelado y finalmente condenado a muerte. Fruto de la intercepción de algunos de sus amigos, le conmutaron la pena de muerte por la de treinta años de reclusión pero las malas condiciones de la prisión le hicieron

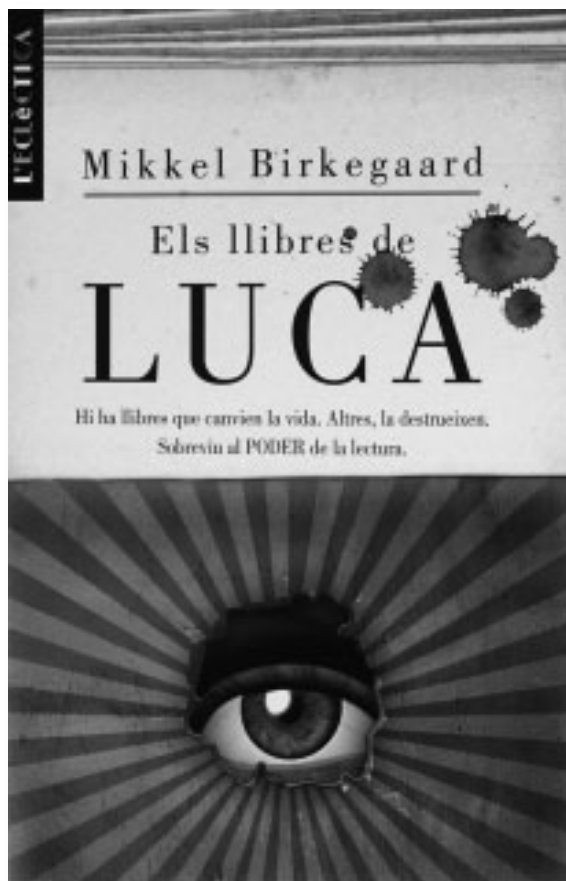

enfemar primero de bronquitis, posteriormente de tifus y finalmente fue la tuberculosis la que acabó con su vida en la enfermería de la cárcel de Alicante cuando tan sólo contaba con 31 años. *Tren de ida y vuelta* es el relato, escrito en primera persona, de la vida de este poeta oriolano que a pesar de su corta vida personal y literaria nos dejó obras tan importantes como *El rayo que no cesa*, *El labrador de más aire*, *Los hijos de la piedra*, *Cancionero y romancero de ausencias*, *El hombre acecha*, *Quién te ha visto y quién te ve y sombra de lo que eras*, *Viento del pueblo*. *Poesía en la guerra ...* El libro está dividido en doce capítulos y un epílogo y nos acerca no sólo a los aspectos biográficos de este poeta universal sino también a los sentimientos más íntimos de este hombre comprometido con «sus ideas que eran mucho más temidas que las pistolas» y a las que nunca quiso renunciar. En el epílogo, Mario Vara abandona la primera persona del relato y da voz a Joaquín Rocamora, un compañero de Hernández en la prisión que es el encargado de recoger sus escritos y dar testimonio de su agonía final: «Era consciente de que mi vida se iba diluyendo en la nada. Sentí los besos cálidos de Josefina en mis mejillas y los de mi hermana en la frente. Lloraban tanto como yo. No pu-

de decirles adiós ni alargar mi mano para acariciarlas».

Este año 2010 se conmemora el centenario del nacimiento de este oriolano universal y por ello la Fundación Cultural Miguel Hernández, el Ayuntamiento de Orihuela y otras entidades y organismos, entre ellos la Generalitat Valenciana, han emprendido la tarea de organizar diferentes actos conmemorativos entre los que destacan conferencias, actividades de animación lectora, presentaciones de libros y la celebración del III Congreso Internacional Miguel Hernández dirigido a todos los estudiosos de la vida y obra del poeta y que servirá para profundizar en la vida y obra de este escritor universal.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, nº 28

Lectures a la vora de l'abisme

El novel·lista danès Mikkel Birkegaard ha aconseguit debutar amb un èxit insospitat en el panorama de la literatura mundial amb *Els llibres de Luca*, una obra amb una trama inquietant al voltant dels poders més secrets i ocults que amaga la lectura.

«Al principi existia el qui és la Paraula. La Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu.» Així, amb aquest inici tan brillant i suggerent, comença el millor dels evangelis que, al meu parer, s'ha es-

crit mai, l'evangeli segons Joan. I és que, ja des de temps immemorials, sembla que l'ésser humà ha intuït amb major o menor seguretat una essència estranyament poderosa en la paraula, una essèn-

cia insondable però tangible i alhora capaç de determinar i influir en la percepció de les relacions que mantenim amb el nostre entorn més immediat i amb els nostres congèneres, una mena de poder, al capdavant, capaç d'afaiçonar i de subjuguar el món al seu antull. Vist des d'aquesta perspectiva, podríem arribar a la conclusió que només existeix allò que pot ser expressat a través de la paraula, allò que és susceptible de ser encabit dins dels seus motlles. Però, imaginem per un moment que tot el que acabem d'afirmar sobre el poder de la paraula fóra cert: què passaria, doncs, si una elit organitzada, si un nombre reduït de lectors amb una sensibilitat o un do especial tinguera el domini absolut d'aquest poder enigmàtic de la paraula, i més en concret quan la paraula es concreta a través de la lectura? Aquesta situació tan fascinant constitueix l'eix principal al voltant del qual giren la trama i els personatges de la novel·la de Mikkel Birkegaard. En *Els llibres de Luca*, el novel·lista danès ens relata la història de Jon Campelli, un jove advocat amb un èxit relatiu en la seua professió que, de cop i volta, descobreix que posseeix aquest do tan especial arran de la mort de son pare, Luca, el propietari de la llibreria de vell Libri di Luca ubicada a la ciutat de Copenhaguen. El descobriment del do inusual que es manifesta

---

ELS LLIBRES DE LUCA

MIKKEL BIRKEGAARD

TRADUCCIÓ DE CAROLINA MORENO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 170

442 PÀGINES / 978-84-9824-424-3 / 20 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

a través de la lectura i l'herència de la llibreria que regentava son pare marquen un punt d'inflexió en la seua vida i el

conduïxen a tot un seguit de situacions inesperades – i, a vegades, un xic massa inversemblants – que canvien de manera dràstica el seu destí. El jove advocat es veu empès a investigar un complex entramat de morts en estranyes circumstàncies, d'amenaçes anònimes i de fenòmens irracionals que van succeint al seu voltant a un ritme vertiginós. Només així podrà anar lligant, un rere l'altre, tots els caps solts del seu passat. Amb aquesta novel·la, Mikkel Birkegaard, a més de desvelar-nos amb una imaginació digna d'elogi les entranyes més obscures de les paraules, realitza una reflexió esmolada i lúcida sobre l'ús del poder absolut en mans de l'ésser humà i la seducció desmesurada que aquest és capaç d'exercir sobre les persones sense escrúpols. No obstant això, la novel·la no planteja en cap moment una dicotomia maniquea entre les forces del bé i les del mal ni tampoc dibuixa uns personatges mancats de contradiccions, simplement es ceneix a mostrar al lector els dubtes i els anhels d'un protagonista que es veu immers en una lluita gairebé inhumana, la lluita per descobrir la veritat a través dels senderis abissals de les paraules.

□ Salvador Ortells Miralles
Letres Valencianes, n.º 28

Intriga internacional

Continuen les desventures de José Espinosa, un pobre desgraciat que durant la postguerra civil es veu obligat, per un grup de nazis refugiats a Espanya, a emprendre la recerca d'un tresor ocult en ple segle XIII a gairebé un continent de distància.

EL RETORNO A NOVOGOROD II

MATZ MAINKA

---

124 PÀGINES / 978-84-96730-47-2 / 17 EUROS

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2010

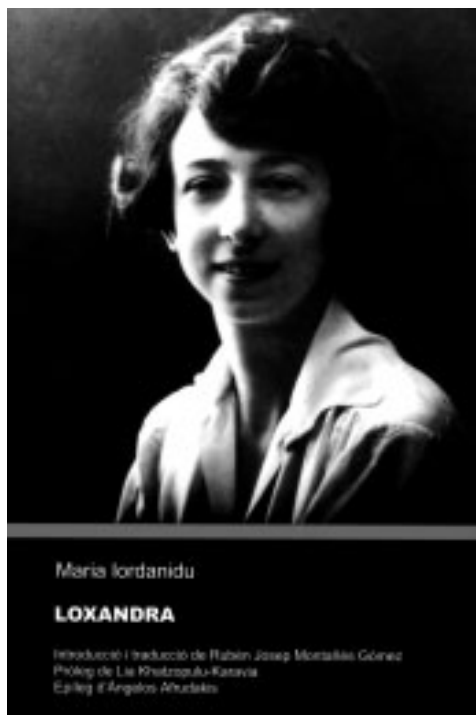
Com ja ens feia intuir el primer volum de la sèrie –ressenyat al número 25 de *Lletres valencianes*–, és en aquest segon on la història cobra més intensitat i on l'esperpent d'algunes escenes, ridícules però no per això menys creïbles (tot al contrari), assoleix les alçades que li havíem vist a l'autor en altres obres. En aquell episodi inicial descobríem que un tresor es va ocultar l'any 1242 a Novogod, i que l'única pista per trobar-lo estava amagada en un crucifix de fusta que reapareixia el 1941 en mans d'un soldat de la *división azul*. A Madrid, un grup de nazis absolutament destrossats –que sens dubte hauria fet millor jubilant-se a l'Amèrica del Sud o alguna cosa així– s'assabentava de la descoberta i empenia la recerca de les riqueses. Per això obligaran Espinosa a emprendre el viatge amb ells i trobar allò que busquen. I és José Espinosa, precisament, un personatge que resulta ací molt més reeixit i lloable: situacions com el comiat de la seua dona o l'intent de salvar la vida d'un soldat enemic fan que l'empatia amb qualsevol lector augmente, per no esmentar l'embolic en què es veu immers, essent, al capdavant, un tipus vulgar enmig de circumstàncies tan extraordinàries com desesperades. Només aquest aspecte afavoreix increïblement el resultat global dels dos àlbums, que llegits ara

com una sola història guanyen molt. Però si hi afegim que la documentació històrica que maneja l'autor sembla igual d'impecable com sempre i que les escenes esperpèntiques que caracteritzen els seus punts àlgids retornen amb tota la seua força, el balanç final no pot ser cap altra cosa que positiu.

Al·lucinants i memorables són diverses seqüències: la confessió de Concha, muller d'Espinosa, que en una sola pàgina i amb precisió quirúrgica retrata la situació absolutament humiliant de la dona a l'època; el viatge del grup de nazis fent-se passar per suïssos a bord d'un vaixell que durant la Segona Guerra Mundial havia estat un Liberty Ship –és a dir, utilitzat per l'exèrcit enemic– i la troballa d'un camp de mines aquàtiques alemanyes que han de fer detonar per llei a tirs des de la coberta de la nau; o el sorprenent desenllaç, amb Espinosa pràcticament sol després d'una autèntica matança humana i en la situació totalment incerta en què acaba. L'epíleg, amb dos protagonistes sospitosament semblants a Stan Laurel i Oliver Hardy en plena actualitat, reforça tant el caràcter punyent i el desencís de la ironia de l'autor com la seua capacitat per prolongar una intriga amb sol·lència contrastada.

Constantinoble, la ciutat que fou

Panait Istrati convoca el lector amb la seducció i l'espontaneïtat pròpies del millor contista oriental. Al voltant de la llar, o d'un aiguardent, tres històries –contades per un alter ego imaginari, Adrian Zograffi– aprofundeixen amb saviesa i humanitat en les dimensions més extremes de l'ànima humana.

LOXANDRA

MARIA IORDANIDU

INTRODUCCIÓ I TRADUCCIÓ DE
RUBÉN JOSEP MONTAÑÉS GÓMEZ

COL·LECCIÓ «SENDES», 13

245 PÀGINES / 978-84-8021-726-2 / 18 EUROS

PUBLICACIONS DE LA UJI, CASTELLÓ, 2009

Loxandra, la primera i més cèlebre novel·la de Maria Iordanidu, és un dels testimoniatges més representatius de l'hel·lenisme d'Àsia Menor, i més en concret, del de Constantinoble. De manera que el lector que pertany a unes terres, uns paisatges o unes pàtries perdudes li serà més fàcil la identificació. La tria d'Iordanidu és l'autobiogràfica, des d'una posició senzilla i lineal o, potser, ni tan sols és una tria, sinó un resultat, una necessitat interna de l'autora. *Loxandra*, un text espontani d'amor i nostàlgia, és, tanmateix, la menys autobiogràfica, on l'autora reconstrueix un món que a penes va viure en persona: la Constantinoble grega de la segona meitat del XIX i el primer quart del segle XX. L'argument de l'obra, organitzat de manera senzilla, és la vida de Loxandra –l'àvia de l'autora: una constantinopolitana pletòrica i tendra, amb un pro-

fund amor per la vida i una confiança cega en aquesta. Tanmateix, juntament amb Loxandra i amb el mateix pes que aquesta, la Constantinoble grega constitueix un personatge cabdal del llibre: la ciutat policroma en què tot de llengües, de cultures i de religions s'aplegaven, però on la convivència no era sempre harmònica. I el que podria ser la mera exposició de records d'infantesa de Maria Iordanidu tenyits d'una pàtina de costumisme, adquireix una dimensió de relat històric indiscutible. Ara bé, la història esdevé microhistòria perquè ha d'encabir-se dins la llar i, més encara, dins la cuina de la protagonista. Per això, si hi ha una característica definitiva de *Loxandra* és que l'exercici d'evocar es fa des d'uns ulls de dona. I el que s'hi descriu és el món de les dones de l'època o, si més no, de la gran majoria, és a dir, el món familiar, de la quotidianitat material de la llar. I aquesta vivència femenina de la història es narra amb un realisme intel·ligent, ja que el caràcter fort i la personalitat de Loxandra no traurà que es comporte de manera distinta a com efectivament ho feia, en línies generals, una dona del seu temps. És el mateix realisme que opera en el llenguatge col·loquial i la profusió de diàlegs emprats per a parlar d'aquest «món petit» de la cuina, de la llar de

Loxandra, tot ben esquitxat d'una temperada fraseologia popular d'origen urbà i d'una fina ironia. Al capdavant, una escriptura que gaudeix de la vivesa i de la familiaritat de la llengua parlada. Fet i fet, *Loxandra* –com tota la bibliografia de Iordanidu– es podria considerar com a «llibres del gran públic», llibres que tenen una bona acceptació en tots els nivells socials i culturals, en totes les edats i nacionalitats. No debades, les obres de Maria Iordanidu, a més de l'èxit comercial que van conèixer a Grècia, han estat traduïdes a bastants llengües estrangeres. I encara les seues primera i tercera novel·les han estat portades a la televisió, adaptades a sèries, estimades per un públic encara més ampli, especialment *Loxandra* per la vivesa, l'humor, l'agilitat i el poder escenogràfic del llibre.

□ *Alícia Toledo*
Lletres Valencianes, n° 28

My Darling Ernestine

L'any 1936 comença aquest relat d'intriga que s'estendrà per escenaris com Louisiana, Casablanca o les illes Canàries, on el personal viatge a l'infern dels protagonistes, Roger Everett i Dorothy Watson, es desenvoluparà en paral·lel a la caiguda de la democràcia espanyola.

RAPIDE!

ÁNGEL MUÑOZ

176 PÀGINES / 978-84-96730-52-6 / 18 EUROS

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2010

Entre les pàgines de *Rapide!* hi ha moltes coses que no són allò que semblen. Si bé la història comença amb l'aparent protagonista absolut, Roger Everett, encarant la figura d'un detectiu aficionat a allò sobrenatural —que s'intueix fins i tot avançada a l'època—, més tard el pes de l'acció recau sobre Dorothy Watson, la seua acompanyant, i especialment sobre la tètrica Diana Pollard, que es dibuixa com un personatge incorporat de passada i acaba resultant dels més sinistres de tota la funció. Educada en un col·legi de monges juntament amb Dorothy, allò que en principi era una referència passatgera i gairebé humorística a la seua relació aleshores acaba revelant-se com una obsessió de primera magnitud que descobreix l'amor lèsbic que va existir entre totes dues i fins a quins extrems pot arribar Diana per recuperar-lo. És com la crònica d'una mort de la innocència contada a través de tòpics subvertits de gènere negre, un relat que, astutament, traça un paral·lelisme entre la caiguda personal dels protagonistes i la del règim democràtic a l'Espanya d'aleshores.

El que més crida l'atenció és, sens dubte, el dibuix: amb un traç clar, l'excel·lent sentit de la planificació, de la narració i de la fluïdesa visual en són les principals virtuts. Com si fóra un fill bastard

de Josep Renau i Cully Hamner, l'autor combina l'impacte visual del cartellisme amb la contundència i eficàcia narrativa dels traços gairebé geomètrics. I tot això fa que, més enllà de qüestions discutibles —com ara anomenar reiteradament Lovercraft a Lovecraft, repetir notes a peu de pàgina o afegir al conjunt un apartat final que pot resultar tan aclaridor històricament com massa explícit per a qui simplement no en volia saber més—, la sensació de trobar-se davant d'una obra sòlida siga la predominant. Resulten especialment colpidores les aparicions de Franco en forma de bèstia al·legòrica que duu a terme accions absolutament quotidianes o la utilització dels noms en clau que es feien servir a l'època per encobrir persones o organitzacions feixistes: «*Miss Canarias*» per referir-se al mateix Franco, «*Café*» per expressar «*Camaradas, Arriba Falange Espanyola*» o la inefable «*Operación Ernestina*» per encobrir el viatge que en realitat duria Franco des del refugi insular als centres de poder, un trajecte que realment es va dur a terme... tot i que, com Muñoz ens aclareix amb tota mena de detalls, no fou en les condicions exactes que ell mateix narra al llarg d'aquest volum, de lectura engrescadora i més que aconsellable.

□ Felip Tobar
Lletres Valencianes, n° 28

Els nòmades de la música

La Pirueta és una novel·la que viatja entre el deliri i la realitat i que destil·la passió pel jazz, la música gitana i la vida nòmada. Tenint de fons el sentiment de desarrelament cultural i l'odissea balcànica, el misteri i obsessió s'hi ajunten envoltats d'uns ambients oníric i eròtics molt aconseguits.

LA PIRUETA

EDUARDO HALFON

XIV PREMIO DE NOVELA CORTA
JOSÉ MARÍA DE PEREDA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA»

145 PÀGINES / 978-84-92913-22-0 / 10 EUROS

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2010

Els lectors que coneguen l'obra de Halfon, veuran com en *La Pirueta*, Premio de Novela Corta José María de Pereda, l'autor reprén les passes del pianista serbi Milan Rakic, ja anunciades en el capítol «Epístrofe» de la seua novel·la *El boxeador polaco*, publicada també per Pre-Textos en 2008.

Aquest jazzista enigmàtic és l'excusa perquè el protagonista de *La Pirueta*, també oriünd de Guatemala, deixe el seu país i la seua companya i emprenga un viatge obsessiu per racons insospitats de l'antiga Iugoslàvia, darrere de les passes d'aquest músic.

Inspirat per totes les postals que li envia el seu amic Milan, Eduardito, així es diu el protagonista, d'origen jueu-guatemaltec, com el mateix Halfon, inicia un periple de viatge i insomni, el qual, si el llegim en clau realista, ens deixa ben desconcertats, per tot allò que té el

relat d'increïble, d'extrem i d'exagerat en el sentit més íntim de novel·la negra o de misteri. I dic això pensant en el llibre d'Antonio Muñoz Molina, *El invierno en Lisboa*, novel·la que m'ha evocat la literatura de Halfon. En totes dues conviuen elements com ara: el jazz; els bars; el fum del tabac; els clubs; el whisky; les xiques guapes i irresistibles; la nit; els barris perduts; les fàbriques reconvertides en locals foscos, en tots els sentits de la paraula, i les persecucions misterioses i eròtiques, així com altres demés tòpics del cinema entre «*desesperadas noches de Bergman e insomnio*». I tornant a la història de *La Pirueta*, és aquest un relat que neix en i de l'amistat, i que la supera per viatjar molt lluny i traspasar fronteres. És així com a partir de petits relats inspirats per les targetes postals que Eduardito rep de Milan, anem coneixent històries de la cultura i de la música gitana, i llegendes, algunes més creïbles que altres, però totes elles lligades per un fil comú: la recerca d'una identitat, la d'un pianista de mare sèrbia i pare gità, que vol tornar als seus arrels i esborrar els límits entre gèneres musicals, aquells límits traçats per les mateixes «*líneas ideológicas y religiosas que fraccionan al mundo y lo van tornando más inmundo*».

Escrita amb un prosa elegant i senzilla, el llenguatge suggerent de Halfon contribueix a crear uns ambients insòlits i uns personatges quasi de conte de terror que deixen el lector al bell mig d'un viatge al·lucinant que acaba de manera enigmàtica i commovedora.

Relat, podríem dir febril, com d'un malson que es deixa entendre millor cap al final de la novel·la, *La Pirueta* és una història d'històries inconnexes, de relacions personals estrambòtiques, i d'un diàleg interior agitat que no deixa en paus el seu protagonista, tot empentant-lo entre el somni i la realitat cap a tot allò que el puga apropar al seu amic, per perillós i desafiant que sembla.

És també en aquest final on Halfon arrodoneix la creació d'una atmosfera eròtica i misteriosa digna d'esmentar, així com d'uns ambients detallats a la perfecció, on el lector no té treva possible perquè com el mateix autor escriu: «*a veces la esperanza puede más que el miedo*».

□ Lourdes Toledo
Lletres Valencianes, n° 28

Esbós per a un llibre

Dedicar-se al món de les lletres, en aquest país nostre, és un objectiu que exigeix una bona dosi de fe. I com quasi tots els oficis del món, el fet de ser escriptor, exigeix un camí d'aprenentatges on posar en pràctica, amb encerts i errades, la destresa literària. *Sis contes i una novel·la incerta* és un recull on podem descobrir el bastiment de una nova veu literària del panorama valencià.

SIS CONTES I UNA NOVEL·LA INCERTA

JOVI LOZANO-SESER

COL·LECCIÓ «DE 6 A 96»

154 PÀGINES / 978-84-92763-16-0 / 11 EUROS

EDICIONS 96, LA POBLA LLARGA, 2010

«Escriure malgrat tot, malgrat la desesperació. No: amb la desesperació (...). Escriure és tractar de saber allò que u escriuria si u escriguera». Aquesta cita del llibre *Escriure*, de Marguerite Duras, encapçala les primeres pàgines d'aquest obra. I el fet d'escriure, malgrat la desesperació que per alguns suposa, és la vocació que s'ha revifat en els darrers anys en Jovi Lozano-Seser. Tal i com, confessa el propi autor en les planes introductòries, des de fa un any ha tornat a reprendre aquell instint que es despertar en la seua adolescència, però que durant uns anys va decidir deixar de banda. Fruit d'aquelles primeres experiències, i d'aquesta revifada actual, és *Sis contes i una novel·la incerta*, un recull de narracions curtes guardonades per diferents en diferents premis convocats per entitats municipals.

Un dels camins més freqüentats per arribar a assolir l'ofici d'escriptor és l'inici per la narrativa curta. Tal vegada, alguns pensaran que aquest gènere pot oferir més avantatges per encetar aventures literàries, i d'altres consideren que a més aquest tipus de narracions compten amb més convocatòries literàries arreu del nostre territori lingüístic. Per tant, no sabem si és primer l'ou o la gallina, si l'escriptor tria el conte per que és un gènere on es troba més distés o perquè és on ha més possibilitats de veure l'obra publicada. Però, el ben cert, és que la narrativa curta moltes vegades rep injustament consideracions d'obra menor, un fet que no s'ajusta gens ni mica a la realitat, i com a mostra només anar ben a prop per comprovar els excel·lents autors que han escrit en la nostra llengua i que han abastat èxit internacional.

I endinsant-nos en el contes «incerts» d'aquest llibre podem intuir la presència d'una nova veu narrativa dins el panorama valencià. D'aquest a forma, les primeres narracions, «El passeig», «Oblidar les flors» i «Vaig», desprenen el regust dels experiments adolescent amb les lletres. Posteriorment, podem llegir altres històries com «Una hora en la vida de Marwan Chamut», «La senyora Marta i l'apocalipsi» o «Intuïció», on el realisme i un ritme narratiu encertat

desperta algunes pors i reflexions que suren en les societats occidentals. Finalment, la narració curta que tanca el recull, «Esbós per a una improbable novel·la històrica», s'endinsa en les trames editorials que envolten la creativitat, dosificant la ironia i oferint un retrat parodiad d'allò que s'amaga darrere dels negres secrets creatius. Aquesta improbable novel·la és tal vegada el punt àlgid on podem albirar un major grau de maduresa del bastiment de l'escriptor. En conclusió, ens trobem amb un llibre on la línia cronològica de la seua creació, reflecteix el creixent qualitatiu i de saó literària de l'autor. Per un altra banda, més enllà del contingut textual també cal destacar una original coberta que contrasta amb unes il·lustracions gens coherents amb l'estil del llibre.

□ Ricard Peris
Lletres Valencianes, nº 28

Un relat espill de vides errants

Yiyun Li és una autora amb valentia alhora de parlar dels seus orígens amb dolçor i cruesa. Narradora hàbil i excepcional, crea sovint uns personatges inoblidables i sempre juga net en els terrenys més dolorosos: les emocions i les relacions familiars.

LES PORTES DEL PARADÍS

YIYUN LI

TRADUCCIÓ D'EMMA PIQUÉ

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 176

414 PÀGINES / 978-84-9824-425-0 / 21,90 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

Davant la injustícia i el patetisme amb què han conviscut tantes generacions de xinesos, no hi ha millor resposta que l'humor, la senzillesa i la humanitat amb què Yiyun Li –Pekín, 1971– retrata la Xina dels anys setanta. Prova d'això és aquesta novel·la, publicada en anglès com *The Vagrants*, i ara publicada en Edicions Bromera amb la traducció d'Emma Piqué i sota un títol ben poètic i irònic: *Les portes del paradís*.

En ella, Li mou els fils d'una galeria nombrosa de personatges ben humana i inoblidable, i ho fa amb un sisé sentit, tot entrelligant destins i històries amb destresa i decisió. Una *savoir faire* que em recorda allò que diu l'escriptor xinès Mo Yan quan comenta que els autors xinesos es diferencien dels occidentals en què representen la psicologia dels personatges mitjançant el seu llenguatge i els seus actes, mentre que els estrangers

(els occidentals) descriuen directament la psicologia de cadascú.

En aquest «paradís» i entre finals de 1978 i principis de 1979 vuitanta mil persones viuen amuntegades a la petita ciutat de Muddy River. Gran part d'elles és gent anciana i solitària que, sense oblidar les seues creences religioses i la tradició confucionista, ha viscut de ple l'esplendor i la derrota de la Revolució Cultural i la seua conseqüent repressió.

Entre tràfecs quotidians i petites rutines obreres, la galeria de personatges que entrellaça Li viu sotmesa i esporuguida en un ambient tan tens, fràgil i cruel que les dilacions, el menyspreu i el vandalisme s'apoderen de les seues vides i on la roda de la fortuna mostra més duresa que no pas ocasions de joia.

Dins d'aquest trencaclosques, el lector va fent coneixença de desenes de vides que comparteixen misèria, desgràcies i algun moment aïllat de joia, però sobretot, entra en la vida de persones que saben fent front al destí amb una riquesa espiritual que ens deixa bocabadats. És en aquests ambients de pobresa i repressió política, i al bell mig d'una ciutat anodina, industrialitzada, contaminada i lletja, on Li recrea els seues personatges per fer-los reaccionar, dubtar, estimar, traïr o decidir davant els dilemes i les proves de foc que els posa el destí.

Però al marge dels personatges, que són magnífics, el millor valor de la literatura de Li és, al meu parer, la seua manera coratjosa i natural, gens forçada, de contar la desgràcia i el gran poder visual i narratiu amb què ho fa, com ja s'ha demostrat en les pel·lícules que han inspirat els seus llibres anteriors.

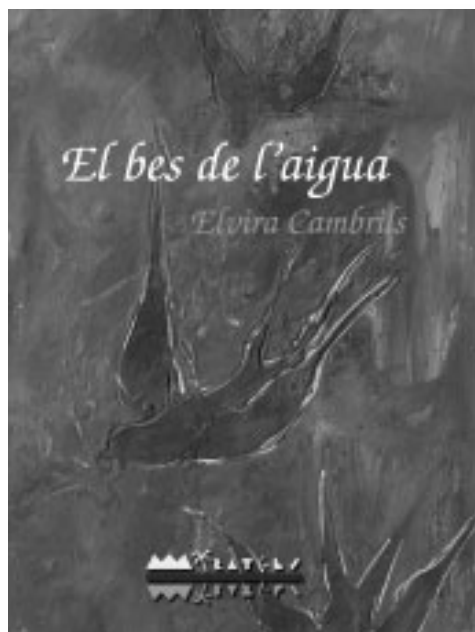
En aquesta ocasió, Li arredoneix de nou el relat amb un llenguatge directe i equilibrat on l'adjectiu just i mesurat aconsegueix unes descripcions belles i commovedores per la senzillesa d'un llenguatge depurat de tot artifici. A més, els diàlegs entre protagonistes són contundents, sense embuts, i tan sincers, que de vegades fereixen i trasbalsen, però d'altres, reconforten i treuen a la llum el millor de les persones, com ara la rebel·lia contra la injustícia, les il·lusions, o la saviesa ancestral amb què els xinesos han sabut temperar el geni i suportar allò insuportable.

□ Lourdes Toledo
Lletres Valencianes, nº 28

Esriptora d'escriptors

Maria Sendra és una dona feminista i d'esquerres entestada en escriure una novel·la sobre una dona ben pareguda a ella, Maria Cambrils. Al llarg de més de quatre-centes pàgines els lectors viatjaran entre dos temps, l'actual i el primer terç del segle XX, en dues històries assonants que es desenvolupen en un poble menut de la Marina Alta.

EL BES DE L'AIGUA

ELVIRA CAMBRILS

COL·LECCIÓ «MIRATGES», 19

463 PÀGINES / ISBN 978-84-9904-035-8/ 16 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2010

«Per fer front a l'escriptura cal ser més fort que ú mateix, cal ser més fort que allò que s'escriu», sostenia la novel·lista Marguerite Duras en el seu cèlebre llibre *Escriure*, on a més de parlar de la necessària soledat dels escriptors, apuntava la bravesa amb la que els novel·listes deuen encarar les seues obres: «No és sols l'escriptura, allò escrit, també els crits de les bèsties de la nit, els de tos, els vostres i els meus, els dels gossos».

El bes de l'aigua és una novel·la sobre escriptores on es narren les vivències de dues dones separades per vora vuitanta anys d'història. El llibre es mou entre dos temps, l'actual –on Maria Sendra és la protagonista–, i la II República on la nostra protagonista és l'autora d'una novel·la que té com a personatge principal Maria Cambrils, altra escriptora feminista.

El desig de Maria Sendra per escriure un llibre sobre Maria Cambrils és el fil

argumental d'una novel·la que pretén recuperar episodis de la història d'inicis dels anys trenta en un menut poble de la Marina Alta. Assaltada per una desenfrenada curiositat pel seu personatge, Maria Sendra s'endinsa en la recuperació de la memòria històrica a través de les poques fonts orals que queden vives al poble i que li permeten anar dibuixant el perfil de l'heroïna de la seua novel·la. L'escriptora projecta una novel·la de memòria històrica on pretén recuperar els episodis més rellevants que ocorregueren els mesos anterior a les eleccions del 1934. El llibre arreplega les tensions viscudes en aquest menut poble, tibantors socials segurament extrapolables a altres pobles de la geografia valenciana. Al voltant del fil argumental s'aborden també altres temes recurrents que conformen els dilemes sempre existencials de la nostra naturalesa humana, així com són l'amor i la mort viscudes en primera persona pels seus personatges. És tracta d'una novel·la complexa, plena de històries totes elles connectades i amb un ampli repertori de personatges que a poc a poc van unint les peces del trencaclosques de la memòria d'un poble. En una altra cronologia es desenvolupa la història de la nostra protagonista, l'escriptora Maria Sendra. Al igual que la protagonista de la seua novel·la, es

una dona valenta i independent, preocupada per la llengua i pel territori, involucrada en moviments socials en pro d'un món més habitable.

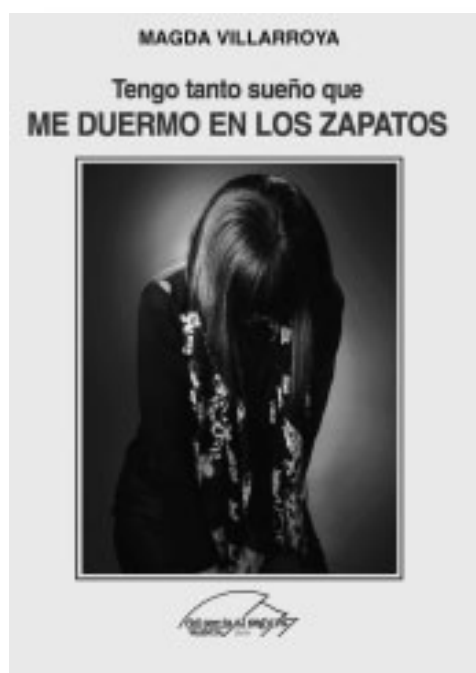
L'escriptora pegolina Elvira Cambrils, aborda en aquest llibre la il·lusió i l'esperança d'aquelles persones que cregueren en allò que hui per hui encara és un somni: que un altre món és possible. Ho fa a través de la vida d'una escriptora entossudida per rescatar històries silenciades en la memòria col·lectiva.

El bes de l'aigua és la història d'una novel·la que encara no està escrita. «Estar sola amb el llibre encara no escrit es estar encara en el primer somni de la humanitat. També és estar sola amb l'escriptura encara erma», deia Duras. Al llarg d'aquestes quatre-centes pàgines la soledat de Maria Sendra és la de tota escriptora que s'encara a un grapat de fulls en blanc, de pàgines verges assedegades d'històries.

□ Berta Rodrigo Mateu
Lletres Valencianes, n° 28

Taquicardia *minor*

Luisa Isabel Alejandra Sánchez-Andilla Soto del Real es una mujer comprometida que presenta el discurso de su existencia enfundada en un papel de abogada de gran reserva y mineralización débil. La trama se deshace en pequeños detalles que consiguen desentrañar, entre constantes taquicardias de baja intensidad, la vida de la protagonista.

**TENGO TANTO SUEÑO QUE
ME DUERMO EN LOS ZAPATOS**

MAGDA VILLARROYA

235 PÁGINES / 978-84-85446-86-5 / 25 EUROS

DEL SÉNIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2010

La novela de Magda Villarroja descansa en un entorno privilegiado y bonancible, rodeado de personajes con tintes valleinclanescos y trazos de vodevil, en una ciudad sin nombre, en un tiempo sin tiempo y en un espacio escénico que transcurre entre el ámbito doméstico y un bufete de abogados atrapado en la estridencia de tres personajes: Lía, la abogada protagonista, madre avezada y defensora a ultranza de los derechos de su propio género; Salomón, alias Lin, abogado de diseño que, aunque de edad adulta, se encuentra, todavía, en proceso de maduración; y Pedro, el conserje-detective-policía retirado, hombre de cultura extraviada que parece haber sido extirpado de las historietas de Ibáñez, (la abogada, en su relación íntima con el lector, lo denomina Mortadelo, por su afición al disfraz), y que actúa de puente entre una vida selecta de cam-

pos de golf, restaurantes *snobs*, coches de lujo y trajes a medida, y acontecimientos que aproximan la historia al ambiente *underground* del género negro. Los distintos personajes que pasan por el bufete y una inyección de intriga, consiguen el resto.

La complicidad de los abogados elaborada día a día, momento a momento, se dibuja como una de las bases sobre las que se desarrolla el hilo conductor de la novela. De otro lado, la vida familiar de Lía, descrita, igualmente, a través de pinceladas propias del arte hiperrealista, se sitúa en el polo opuesto de la trama. Puntos contrarios que se entrecruzan en la escena de una cita concertada para provocar la aparición de Susi, la mala de la película. Un final vertiginoso se apodera del ambiente tranquilo que preside el *iter* de la novela, una paz salpimentada por leves taquicardias sufridas por los protagonistas, (servirá de ejemplo el episodio en el que la abogada se dirige a una tienda de discos para comprar, por encargo de su hijo, un CD del grupo Extremoduro y describe su azoro y alta desazón al tener que pedir la obra por su título: «Iros todos a tomar por culo»). La estabilidad se quiebra, sorpresivamente, para dar un colofón *hollywoodiense* a una historia más propia del cine descriptivo francés de Ju-

lia Delphi, (recordemos la importancia del guión en películas como «Antes del amanecer» o «Dos días en París»).

Villarroya aporta una visión diferente, refrescante, ligera, sin aditivos, dentro del recargado panorama narrativo actual. De esta manera, evita caer en la saturación temática de la novela histórica, o en la, tan de moda, saga de crímenes con apellido eslavo, invitando al lector a abstraerse del mundo real, a través de un texto lleno de matices bien ordenados, expresados en una línea cronológica con pocas referencias al pasado, lo que, sin duda, facilita su lectura.

□ Javier Piñol

Lletres Valencianes, nº 28

Sinsonte

Sinsonte es una novela inusual, exclusivamente gráfica. Su protagonista, el de las cuatrocientas voces, representa a un tiempo el yo y el otro. En su lucha personal contra las vicisitudes de su amargo caminar, este personaje de sombras dibuja a golpe de símbolo el eterno devenir del ser humano.

SINSONTE

VÍCTOR ESCANDELL

IL·LUSTRACIONS DE VÍCTOR ESCANDELL

COL·LECCIÓ «VERSOS BLANCOS. TRAZOS NEGROS», VI

464 PÀGINES / 978-84-937494-1-5 / 24,50 EUROS

VERSOS Y TRAZOS EDITORIAL, VALÈNCIA, 2010

Sinsonte es el libro de una vida, la del protagonista del mismo nombre, puesto que nos presenta su trayectoria existencial desde antes incluso de su concepción hasta más allá de su muerte; pero también es el libro de tu vida, o de la mía, o de la de cualquiera de nuestros ancestros o descendientes, porque este relato visual conformado de símbolos es, a su vez y por su misma naturaleza, el reflejo nítido del sempiterno proceso que lleva al ser humano, hombre o mujer, de la inocencia pueril a la madurez lúcida. No en vano ha seleccionado el autor de la obra el apelativo del protagonista. *Sinsonte* es un personaje particular que comparte nombre con el ave tropical que los descendientes de los aztecas llamaban *centzuntli*, que viene a significar «que tiene cuatrocientas voces». Este extraño pájaro, dicen, es capaz de cantar con la voz de cualquier otro e imitar cualquier

sonido. Una voz, pues, que es todas las voces. Lo particular se torna universal a lomos del poder que el símbolo tiene en nuestra cultura. David Escandell ha buceado en la mitología grecolatina, la religión judeocristiana, la filosofía y la literatura occidentales, para narrar una historia por medio de estilizadas y poderosas imágenes en blanco y negro que requieren, en ocasiones, un cierto esfuerzo de interpretación.

Podemos reconocer cuatro partes en el libro que se corresponden con las cuatro etapas de la vida del personaje, enmarcadas por una suerte de prólogo y epílogo en los que el alma, la *psique* en forma de mariposa como reza la mitología griega, se convierte en el foco permanente de atención visual. Desde el comienzo podemos apreciar que la historia no va a transcurrir por senderos apacibles: la pareja humana crea a Dios a su imagen y semejanza para luchar contra el Caos, lo inexplicable. A partir de ahí, las deidades grecolatinas se cruzan con los personajes bíblicos, los protagonistas de cuentos infantiles con fuerte calado simbólico, las teorías de Darwin y Freud, la obra de Dante o Platón, y un largo etcétera en el que incluimos las aportaciones del propio autor. Unas veces la iconografía elegida está tan arraigada en nuestra cultura que no

ofrece obstáculo alguno para la comprensión de la historia, pero en otras ocasiones, las notas al pie se convierten en una ayuda inestimable.

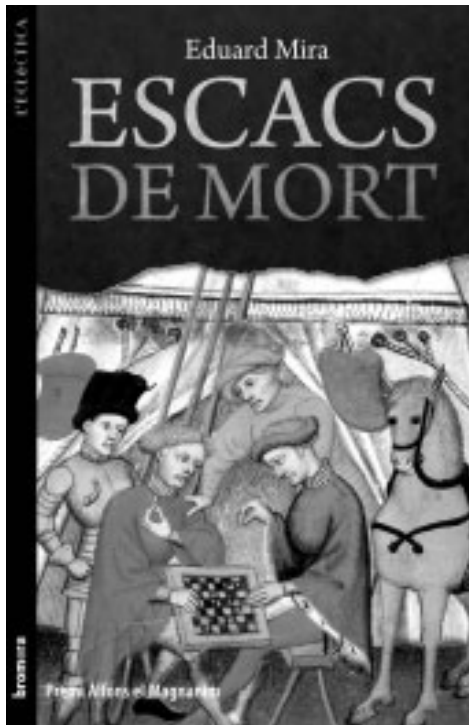
Gráficamente, llama vigorosamente la atención la apuesta de Escandell. El blanco del papel, que lo domina todo, hace las veces de objetivo de una cámara de cine, fijo, impávido, ante el que va transcurriendo la acción. Los personajes entran y salen de plano, segmentados, flotando en esa luz impenetrable que constituye el fondo de cada ilustración, invitando al lector a pasar la página. En muchos aspectos, sobre todo por el dinamismo y sentido de continuidad entre las imágenes, diríamos que estamos ante un cómic en el que cada página constituye una viñeta incommensurable.

En definitiva, un jeroglífico visual que merece una lectura reposada y unas gotitas de reflexión.

□ Miguel Cruz Montalbán
Lletres Valencianes, nº 28

El pes de la història

Des del bordell que regenta a la vila flamenca de Damme, Felip March, fill il·legítim del poeta Ausiàs, repassa els fets més importants de la seua vida. Eduard Mira se serveix dels seus ulls per bastir una vasta recreació d'una època gloriosa: el segle XV.

ESCACS DE MORT

EDUARD MIRA

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM VALÈNCIA DE NARRATIVA 2009

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 181

512 PÀGINES / 978-84-9824-658-2 / 22,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

La novel·la històrica és sempre la pràctica d'un delicat equilibri. El que s'estableix, exactament, entre els dos termes del concepte: la literatura i la història. Una equació delicada de resoldre, la solució òptima de la qual, segons els canons, exigeix que la història aporte un marc coherent i les claus per fer intel·ligible el relat, però que en cap cas aspire a prevaldre sobre la narració que se'n explica. No pensa així Eduard Mira.

Escacs de mort tria, a l'hora d'escollir protagonista, una de les famílies, amb els Martorell i els Borja, més emblemàtiques de la història dels valencians: els March. Llinatges, tots ells, que no sols formen part del panteó de les nostres més il·lustres nissagues sinó que, com és bo d'entendre, han alimentat també una part gens menyspreable del patrimoni literari valencià més recent. La tria és comprensible: a l'atractiu d'aquestes famílies, s'uneix una època, el segle XV,

d'esplendor del Regne de València, un moment d'expansió enllà de la mar, d'intrigues i escaramusses amb Castella i també de pugnes internes. Un brou de cultiu impagable per a ambientar un argument que resulte atractiu.

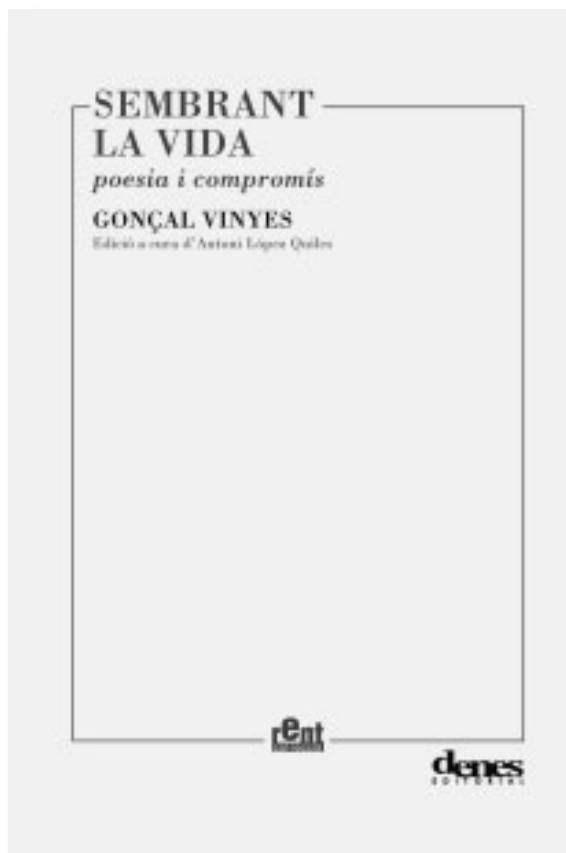
Eduard Mira centra l'atenció en Felip March, fill bastard del poeta Ausiàs i d'una dona sarracena. Una posició que li permetrà, alhora, relacionar-se amb els estaments superiors i també amb la classe baixa: una atalaia perfecta per a descriure'ns, en plenitud, aquella època. I així ho fa l'autor, que no escatima cap detall, ni de les ciutats que trepitja el protagonista, ni de les pràctiques, els rituals o les cerimònies de què és testimoni, ni de les principals activitats econòmiques o militars (si és que totes dues no són una mateixa cosa) d'aquella època. Podríem dir, doncs, que *Escacs de mort* és una immersió plena en uns llocs i un moment que pertanyen al passat, però que estan descrits amb tanta abundància de detalls (alguns d'ells certament minúsculs) que diries que encara és possible documentar-s'hi de primera mà. És cert que també hi ha un fil narratiu –uns crims, unes peces d'escacs, una voluntat d'intriga– que aspira a conduir el lector, i uns personatges prou més que interessants. I també ho és que el llenguatge que fa servir Mira resulta elegant

i ben embastat, ric en arcaïsmes que contribuïsquen a crear l'artifici d'un llenguatge d'època, però també fluid. Malgrat tot, al capdavall, dóna la sensació que Eduard Mira se sent tan còmode en la recreació històrica que acaba reduint l'argument a un fil primíssim, gairebé insignificant. Que satura la mescla d'història i dilueix, fins al mínim possible, l'element narratiu. Una opció legítima, certament. Com legítim resulta també que el lector es plantege quin és realment l'objectiu final del text.

□ *Vicent Usó*
Lletres Valencianes, n° 28

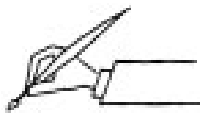

El glatir de les paraules

El beat Gonçal Vinyes Masip (Xàtiva, 1883-Vallès, 1936) va desenvolupar una intensa labor cultural en el terreny de la recerca històrica, la investigació arqueològica, el periodisme –amb la direcció de *El correo setabense*– i la poesia. El llibre que ara presentem recull un bon exemple de la seua tasca literària.

Sovint un autor creix tant com els seguidors i els imitadors perpetuen les seues característiques individuals. Passa el mateix amb els moviments literaris, la força dels quals depèn del nombre de

practicants. Així és que en parlar de Llorente i de la seua adscripció a la Renaixença el fem gran no només per la seua obra, sinó també pels epígons, d'altra banda condemnats a un segon plànol que els di-

SEMBRANT LA VIDA.
POESIA I COMPROMÍS

GONÇALVINYES

EDICIÓ A CURA D'ANTONI LÓPEZ I QUILES

COL·LECCIÓ «RENT», 4

92 PÀGINES / 978-84-96545-97-7 / 12 EUROS

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2009

gereix i, posteriorment, els anul·la al cap del temps. És per això que només tenim ulls per Llorente i, de la resta, res. No és un cas únic a casa nostra; l'escola postcalderoniana valenciana, per exemple, presenta grans autors en castellà que avui només són consumits pels estudiosos del Barroc i mai apleguen als escenaris. Vinyes creix a l'ombra del llorentisme –com Martínez i Miret o Garcia Giroña– i practica una poesia de voluntat virtualment disèmica, ja que d'una banda fa servir un apropament amb lèxic planer i casolà al lector menys experimentat, fins i tot negat per l'assoliment poètic i enlluernat per les rimes fàcils, i de l'altra amaga una segona lectura més fructífera que cerca la medul·la literària, el veritable aprofundiment del significat de la paraula. Vet ací, doncs, que segons com ens apropem als textos de Vinyes n'extraurem bé una visió planera i tangencial, gairebé decorativa i paisatgística, o bé una mirada substancial i fèrtil. Aquest esquema dual ja fou conreat amb èxit per Machado, valorat com poeta entès pel poble i per la intel·lectualitat. Ací, és clar, ens trobem altres símbols («cercat», «alcàsser»...) que tal com hom pot comprovar adquireixen, en ascendir a un estadi més elevat, un caire més profund que transcendeix els tòpics més coloristes. Vinyes també mostra gran interès per evidenciar la seua filiació genètica i històrica vinculada a Xàtiva, la qual cosa

desencadena un valencianisme que recorre els seus escrits. En els seus poemes, el món s'explica a partir de l'entorn que l'ha vist nàixer, créixer i exercir la seua vocació

sacerdotal. Personalitza la seua ciutat, la idealitza, la sacralitza i la nodreix d'una mitologia casolana a l'abast entenedor del seu veïnat. D'ací que aflore en els seus poemes un nacionalisme del qual fera bandera en les seues col·laboracions en prosa, tant periodístiques com de caire històric i, en aquest sentit, el *Poema de la terreta* esdevé un text plenament inserible dins del romanticisme conservador. Sens dubte, és en aquest projecte, format només per cinc poemes, on millor es manifesta decididament parnassià, tot atorgant-li al metre –comptat a la castellana– i a la rima una estructura que ressalta l'embolcall de sentiments i impressions contemplatives, tot i l'amalgama temàtica regionalista, garbellada d'un idealisme avui estantís, que tot ho abasta. A banda de captar lectors setabians, com que l'interès del poemari és més filològic que no poètic, es nota l'absència de criteris d'edició que ajuden a valorar tan els possibles canvis d'adaptació ortogràfica com els manteniments de barbarismes. D'altra banda, la poesia vinyessa, com la d'altres contemporanis oblidats, demana un lloc, ni que siga en l'apartat dels epígons, dins de la història literària valenciana.

□ Pasqual Mas i Usó
Lletres Valencianes, n° 28

«Veus? tots aquests ja estan morts»

Amb aquest poemari Ramon Guillem reflexiona sobre el pes de la vida i els al·licients que encara ajuden a tirar endavant, a il·lusionar-se.

ABISME I OCELL

RAMON GUILLEM

PREMIAE DE POESIA DE BURJASSOT

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 85

79 PÀGINES / 978-84-9824-665-0 / 14,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

Una de les coses que més sobta d'aquest llibre, és la capacitat gairebé infinita de la poesia, del poeta, per reflexionar sobre el món on viu, sobre les experiències que s'acumulen a la vida. Així, Ramon Guillem, amb la sensació d'haver travessat el *mezzo del cammin della vita*, gira els ulls cap enrere i recompta els morts: aquest és l'abisme únic i final: pare, amics, familiars i coneguts o desconeguts. Fins i tot els paisatges com l'albufera han mort: «Sempre que mire fotografies antigues / l'amic diu: / «Veus? Tots aquests ja estan morts». Així, entre el simbolisme i la quotidianitat, bastirà el poemari. És, la primera part del llibre, desolada. Decididament desolada, amb molts pocs punts de fuga per on reprendre l'alè. Fins i tot podríem afirmar que els pocs moments on sembla que ens deixarà respirar només ho fa per colpejar amb més destresa, després: «M'he preguntat tantes vegades per què escric / que fins i tot alguna nit de pluja insomne / he cregut intuir-ne la resposta. / I m'he enganyat, sí, com l'error del cos / que s'estima i s'abandona, o com la terra fèrtil / que l'excés de llum transforma en erma, / o com l'absurd prestigi de la mort, / de vestit elegant i gris, tallat a mida». Al cap i a la fi «una mort és la memòria de totes les morts».

Tanmateix, com el mateix títol *Abisme i ocell* indica, el món no és només negre i a més de l'abisme de la primera part trobem l'ocell a la segona, que, tanmateix, sempre tindrà l'abisme al retrovisor. Així, aquesta segona part més «optimista» se subdivideix al seu torn en dues subparts que recullen els motius per l'esperança.

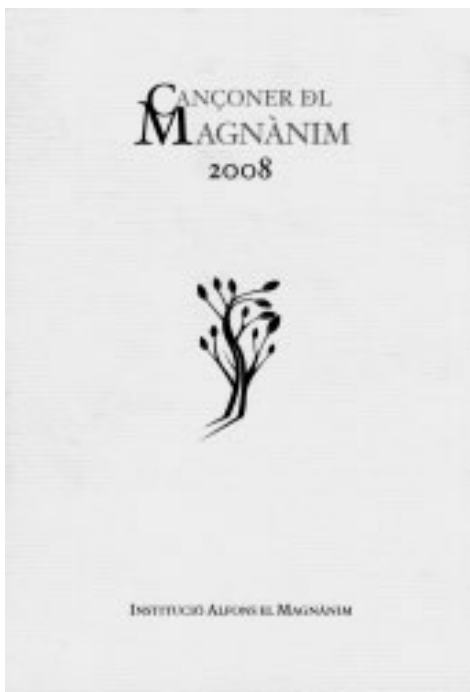
La primera, de títol evident («Tot i la fosca») planteja la salvació a través de l'amor o el desig. És aquesta una salvació menuda, quotidiana, però concreta i constatable. I, el més important, esperançadora: «Com un fil d'aigua, / callada, la vida sempre brolla / entre les esquerdes de l'ombra». Això escriu al primer poema de la darrera subpart, «Pedra foguera», on ens mostra la resta d'elements que l'ajuden a salvar-se. D'entre tots destacarà, però, l'escriptura i la lectura: la literatura.

Podríem assegurar que ens trobem davant d'un llibre madur i de maduresa, possiblement una de les fites de l'autor i, en tot cas, una joia literària que també ajuda a salvar-se al lector, una manera de descobrir «que, de vegades, / fins i tot els déus / tenen un forat a les butxaques». Encara que, ben mirat, l'ocell pot sobrevolar l'abisme, però mai no el negarà.

□ Josep Lluís Roig
Lletres Valencianes, n° 28

Corona poètica

Atesa la qualitat de la proposta reunida al *Cançoner del Magnànim 2008* pagaria la pena celebrar un cinc cèntims aniversari cada dia. Vint-i-quatre poetes aplegats de tot l'àmbit geogràfic de l'antiga Corona d'Aragó reten homenatge amb els seus versos a les mateixes passions que va cobejar el gran Rei Alfons.

CANÇONER DEL MAGNÀNIM 2008

RICARD BELLVESER, GONZALO SANTONJA (EDS.)

COL·LECCIÓ «ANTOLOGIA»

282 PÀGINES / 978-84-7822-548-4 / 14 EUROS

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2009

Evocadora Francisca Aguirre (Alacant, 1930), «porque la Prensa siempre se las arregla/ para despertar a las hienas». Vol Lola Andrés (València, 1961) habitar el temps sense perir-hi, «Una aroma retuda, però, s'escampa/ per la sang, en silenci». Dibuixa Josep Ballester (Alzira, 1961) el paral·lelisme del paisatge físic i emocional, «Els difunts, sovint, cisellen la nostra insignificant existència». Sobreïu el poeta Guillermo Carnero (València, 1948) a la pantomima de la mort, «*Me has quitado el refugio de los mapas*». Irònic l'italià Emilio Coco, «*Ya no tienen espinas nuestras rosas*».

Diu el català Carles Duarte que la mort se'ns assembla, «La mort és un nom lent/ que el meu cos aprèn a pronunciar». L'aragonés Ignacio Escuin sap que La Quinta Avinguda té malucs poderosos, «*El mundo siempre esconde una sombra tras la tuya, la amenaza es per-*

manente». Dimitris Juliarakis (Atenas, 1957), elegíac, l'univers pendent del destí d'una mosca, «*la ilusión de que puedo a una época muerta/ a través de las neuronas de tus alas/ transparentes al menos por un momento/ traer de vuelta y darle vida*». Gaspar Jaén i Urban (Elx, 1952) aporta la sòlida ficció de l'arquitectura literària, «*la ciutat/ és ara només aquesta flaire de la vall del Po,/ aquesta remor llunyana de càntics*». Silvia Monrós (resident a Belgrad des de 1961), «*Escribiendo acaso nos salvemos del poema./ Tal como la poesía acaso nos salve del amor*». Giovanni Occhipinti, càntic del no esperat, «*mi natural propensión a no/ pertenecerme a no ser de nadie./ A no ser nadie*». El turc Adnan Ozar, reconciliat amb la terra, «*la lluvia bajaba de las ventanas como un rezo; / el huérfano humano se llenaba con el espíritu de la tierra...*». Josep Piera (Beniopa, 1947), reflexiona davant l'horror de Nova York massacrada, «*En temps de crisi, els poetes perden les paraules*». Ponç Pons (Menorca, 1956), paisatge immolat, «*Ser felix és un plagi,/ escriure un deure amarg*». Vessa Antonio Porpetta (Elda, 1936) mar emocionada, «*vencidos por la muerte/ pero jamás vencidos por el tiempo*». Jaime B. Rosa (Bellreguard, 1949), morir per viure en el llenguatge, «*Lo posible no somos nosotros*». Alfredo Saldaña

(Toledo, 1962), «*El mundo se esconde detrás de la palabra*». El valencià Tomás Segovia cohabita la llum, «*Que nunca me engañaron/ Que vivir era eso*». Jaime Siles (València, 1951), en la culminació del desig hi ha la mort, «*porque la ilusión de vivir es la falacia de todo poema/ como su máxima mentira es su lector*». Emilio Paolo Taormina (Palerm, 1938), «*la mañana/ imitó/ tan bien/ el azul/ del mar/ que los geranios/ se volvieron/ peces*». Manuel Vilas (Barbastre, 1962), «*Me está matando esto de vivir una sola vida*». Jordi Virallonga (Barcelona, 1955), «*Que es tan nuestra la muerte/ como ajena la suerte de la vida*». Conclou la magnífica collita italiana amb Lucio Zinna, «*siento/ que me iré con mis angustias me iré/ inquieto a mi quietud*».

□ Miquel Martínez
Letres Valencianes, n° 28

La solidesa d'una veu plena

Antoni Prats (Sueca, 1946) és poeta, bàsicament poeta amb quasi una desena d'obres publicades. D'una solidesa i una solvència literàries indubtables, ens presenta en el seu darrer poemari el dietari líric d'un escriptor que combina potència i sensibilitat d'una manera admirable.

LA JOIA

ANTONI PRATS

PREMI IBN JAFADJA. CIUTAT D'ALZIRA, 2009

79 PÀGINAS / 978-84-9824-649-0 / 14,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

A diferència de l'Antoni kavafià, aquell a qui el déu abandona, aquest Antoni, a l'altre extrem de la Mediterrània, de Dènia a Alexandria, manté vivíssim el geni poètic que es revela des del 1981, amb aquell llibre, tan llunyà com perfectament vigent, titulat *Epigrammata*. És per això que amb *La joia* retrobem el poeta de veu poderosa, i justament de la «pròpia» veu perquè en aquest obra descobrim una mena de dietari líric, amb un fort component de narrativa, que ens permetrà compartir el seu ric món interior. Aquesta riquesa se'ns ofereix tots els seus matisos, fins i tot en els del dolor que asseca i endu-reix la mirada del lector.

No ens ha pertocat viure en una època que facilite en excés la difusió de les grans personalitats o individualitats literàries, almenys en la parcel·la que de Parnàs sobre la terra li pertoca a la nos-

tra república literària, però autors com Antoni Prats, de tasca pacient, sòlida, imparabile i indiscutible, eleven de manera contínua el nivell literari. En l'era de la banalització i la inundació informativa, escriptors com aquest constitueixen el corrent sanguini que alimenta «la morta viva».

Cal doncs, reivindicar un escriptor com Antoni Prats, que sense escarafalls, amb una tasca cultural paral·lela important, com és la direcció de la revista *L'aiguadolç*, recorre amb plenitud els camins literaris.

En aquesta obra destaca el caràcter narratiu centrat en el «jo» poètic, en el seu discurs íntim. Amb anotacions que s'escampen des del 2006 fins el 2009, s'hi recull tot l'ampli ventall d'impressions que la gran capacitat poètica de l'escriptor ens permet. En algunes ocasions la sensació esdevé quasi immersiva moralment. El llenguatge resulta clar, nítid i pròxim, deutor de la voluntat comunicativa del poeta.

Entre els temes que recorren l'obra, destaca el de la constatació del pas del temps pres com a canemàs on encabir, o deixar-hi fixats, els esdeveniments que marquen l'existència del poeta com a cicatrius o com a raigs de llum. No predomina el to elegíac ni el vitalista, ans el contrari, es barregen ambdós com talment s'esdevé

a la realitat, a la pròpia vida. Dividida l'obra en dues parts, «L'oblit» i «L'aventura», marquen potser dues zones, on l'oblit recupera absències i l'aventura esdevé la d'estimar, però potser tan sols perquè la poètica d'Antoni Prats presenta una amplitud i una intensitat suficients com per a crear un llibre a cada poema, en la seua individualitat i força expressiva.

La joia és plena de petites obres mestres, però nosaltres, des de la limitació, n'assenyalaríem especialment un parell, com ho són «Dol» i també «Gotera» (un poema, aquest, que mai ningú no hauria de poder escriure).

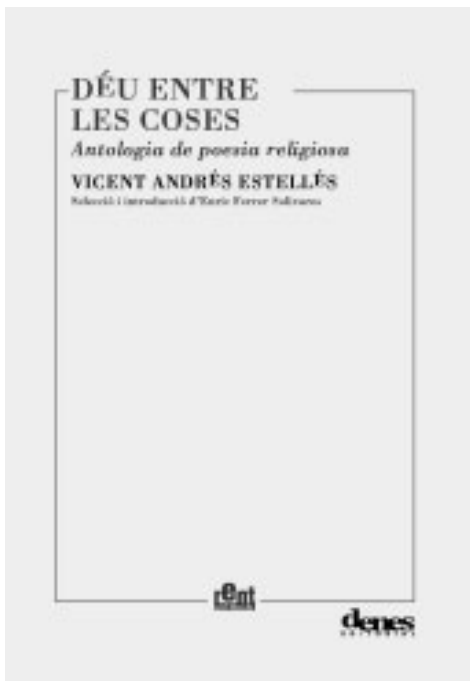
□ Alexandre Navarro
Lletres Valencianes, n° 28

La descoberta d'un poeta transcendent

En un intent de combinar autors nostrats (com ara Martí Domínguez o Gonçal Vinyes) i figures representatives del pensament religiós contemporani europeu (com ara John Henry Newman, Simone Weil o Giuseppe Capograssi), l'editorial Denes ens sorprén amb la publicació de *Déu entre les coses*, una antologia de la poesia religiosa de Vicent Andrés Estellés a cura d'Enric Ferrer Solivares.

Sempre s'ha dit que Estellés és sobretot un poeta realista, humanista, èpic, narratiu, eròtic, quotidià i, fins i tot, reivindicatiu. Però mai ningú no s'havia atrevit a definir-lo també com a poeta transcendent en el sentit més ampli del terme. Transcendent pel fet de fer front a les seues pors i interrogar-se sobre les grans preguntes que situen l'ésser humà sol davant d'ell mateix i de la mort. De la tensió d'aquest debat monològic sobre la fragilitat humana i la impossibilitat d'alterar la realitat d'un present angoixant mitjançant la ràbia, emergeix la mirada profunda d'un Estellés que aconsegueix cridar l'atenció sobre una realitat que transcendeix amb escreix la literalitat de la denúncia de les seues paraules. Amb la sola exposició dels seus temors com a individu i com a col·lectivitat, Estellés s'interpel·la hu-

---

DÉU ENTRE LES COSES

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

EDICIÓ I INTRODUCCIÓ D'ENRIC FERRER SOLIVARES

COL·LECCIÓ «RENT», 6

---

114 PÀGINES / 978-84-92768-10-3 / 11,54 EUROS

DENES, PAIPORTA, 2010

manament sobre el mal, la frustració, el dolor i el patiment com a expressions d'una experiència poètica i filosòfica que, segons el curador d'aquesta antologia, es debat entre l'Eros i el Thánatos.

Amb el pòsit d'una sòlida formació teològica i el crèdit d'un bagatge de crític literari solvent i rigorós, Enric Ferrer ens acara amb un dels vessants més desconeguts i més poc tractats de l'obra estellesiana: el seu vessant religiós, el seu anhel per davallar a l'infern de la tenebra per escatir el secret d'una veritat no sempre satisfactòria. La seua, la de l'home que, malgrat el determinisme d'una existència hostil i tràgica, planta cara al destí i el ret a un duel a vida o mort. És aquesta tensió interior, de reminiscències ausiasmarquianes, la que delimita els termes de la gènesi d'aquesta lluita fratricida. Sagnant sí, però no absent d'una certa esperança de salvació.

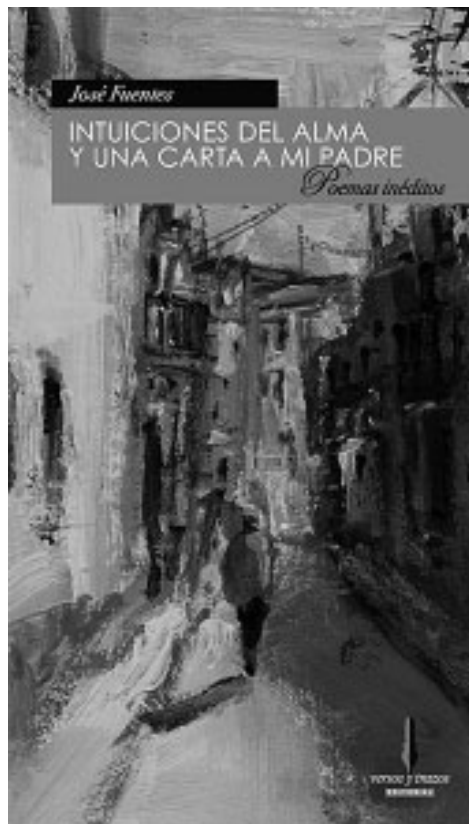
Com un correlat del que al seu dia va passar amb la relectura més mundana de l'obra mística de San Joan de la Creu i de Santa Teresa de Jesús, però a la inversa, Enric Ferrer analitza la producció poètica d'Estellés des d'una perspectiva més espiritual. Més enllà dels clíxés que redueixen Estellés a l'àmbit d'una poesia amorosa, eròtica o si es vol, pornogràfica, aquesta antologia presenta una visió més existencialista de la seua

poesia entre 1950 i 1970, el període més fecund de la seua obra literària. Tot i tractar-se d'una aproximació a la poesia religiosa estellesiana, l'anàlisi introductòria que encapçala aquesta antologia forneix al lector una radiografia de les claus interpretatives d'un univers reblit d'imatges simbòliques i conceptuals poades de les sagrades escriptures i d'una llarga tradició literària que des de Ramon Llull i fins al segle XX recorre tota la història de la nostra literatura. Per damunt de l'efectisme del verb i de la dermis del llenguatge provocador o col·loquial amb què sovint identifiquem Estellés, aquesta antologia ens permet alçar la mirada i veure un Estellés diferent, un poeta descarnat però alhora condescendent, indignat però també pacient, frustrat però a vegades també esperançat en un futur que tracta d'albirar en la foscor d'una nit il·luminada per una incipient però intensa llum interior. Eixa és la seua esperança, la de la redempció, la que li permet allunyar-se de la fatalitat del seu present angoixós i l'enlaira per sobre del seu sofriment personal.

Així se'ns mostra l'altre Estellés, el poeta transcendent que ara ens descobreix Enric Ferrer Solivares en aquesta suggerent antologia de la seua poesia religiosa.

La soledad es una luz

En el libro que hoy reseñamos, *Intuiciones del Alma y una carta a mi Padre*, de José Fuentes, hay una nobleza de hondo decir que no oculta ecos reconocibles. Los logros se acumulan y marcan un ritmo ascendente. Siempre necesita el vate pasional las bridas del concepto.

INTUICIONES DEL ALMA Y UNA CARTA A MI PADRE

JOSÉ FUENTES

COL·LECCIÓ «VERSOS DE YEDRA»

98 PÀGINES / 978-84-937494-0-8 / 10 EUROS

VERSOS Y TRAZOS EDITORIAL, VALÈNCIA, 2009

El prologuista, José Félix Escudero, trae a colación las palabras de Goethe, «la patria del poeta es la poesía». Y no tarda en llegar su apuesta, «José Fuentes (...) es el habitante perfecto de esa patria humilde y exigente que es la poesía». Reconoce influencias de Neruda, Salinas, Colinas y Lorca. Y añado yo, aliento de Miguel Hernández.

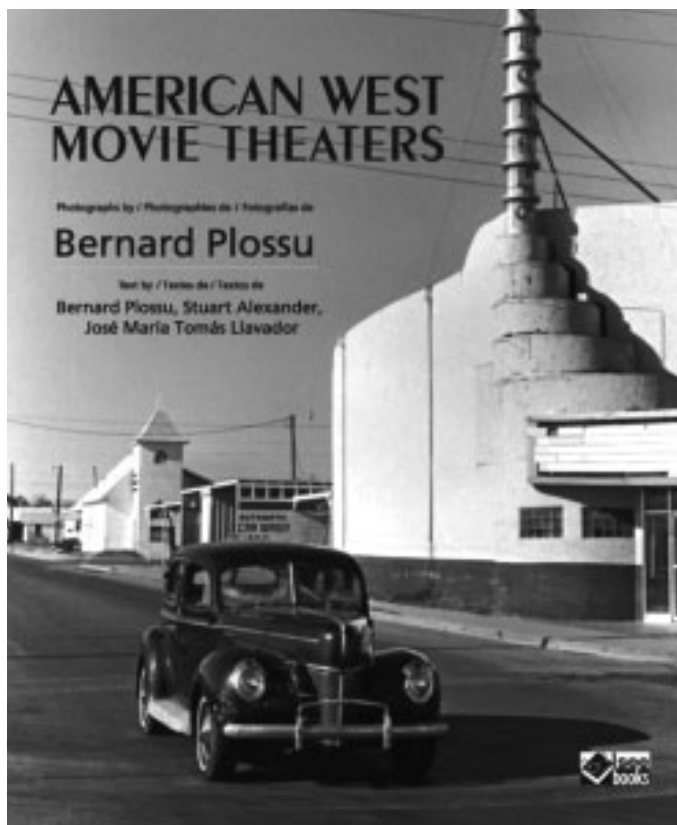
Libro de amor y soledades. ¿Qué es la nada? «Los relojes yacen junto a lo violines». Otorga el poeta a la amada la carnalidad del universo; mucho arriesga el hombre, condenándose al todo o a la nada, «envolvías en tu pecho el mundo». Nerudiano, este amor volcánico, porque el poeta inventa a la amada. Lo crepuscular, puerta a la verdad. Periférico, satélite, el poeta, respecto del amor que crea, «Quiero que mi voz te llegue y te pueble», siendo el olvido el amor, pero por otros medios, «Déjame partir hacia el ocaso», y, lorquiano, «El dolor ha cerrado los ojos de la luna». Siendo tiránico el amor, la ideología que subyace en José Fuentes es el anhelo de libertad, «El agua, flor abierta en la mirada,/ en su juego eterno por lo valles que se esconden,/ ha liberado los desvanes del horizonte,/ va cerrando los ojos, va abriendo el alma/ al sueño de una pureza con alas de libertad».

El poeta pide a la mujer, «Déjame acariciar tu silencio», consciente que, en el

amor, perder no es una derrota, «Andarán cien hombres los campos/ Pero ninguno traerá la espiga, / Ciegos, inaccesibles, soledad y vacío». Parece el amor indestructible, una vez creado, más allá de los avatares que sufran sus protagonistas, «si te hice daño, amor, / déjame en un furioso crepúsculo, / que cuando la tarde/ calme su fuego/ y tú desees volver/ sobre nuestra huella,/ puede que en él/ me encuentres».

Sorprende positivamente la valentía de la Carta a mi Padre, «¿de dónde viene mi voz?», y las definitivas certezas, «ahora que mi voz/ sólo es viento que te busca». Los poemas inéditos aportan mayor madurez que Intuiciones del Alma; surrealizante, en relación al flujo poético, goza de una mayor contención merced al concepto, «El triste mendrugo de pan tenía la forma de dios». A este apartado pertenece el poema «Nocturno de oriente», para mí el mejor, «la madre, que ve a su hijo arrancarle esquirlas al cielo / y dejarlas en las fauces de la triste mañana». Finaliza el volumen con doble homenaje a Lorca, trasladado el escenario poético a Nueva York, «No hay palabras para tantos hombres olvidados». Una sugerencia para futuras ediciones: dejar para el final Carta a mi Padre.

□ Miquel Martínez
Lletres Valencianes, nº 28

El gris como literatura

La serie de imágenes que tomó Bernard Plossu del exterior de las salas de cine del oeste de los Estados Unidos, en plena década de los 70, se recogen en un cuidado catálogo con textos del propio Plossu, Stuart Alexander y José María Tomás Llavador.

El fotógrafo francés Bernard Plossu (Vietnam, 1945) es un narrador privilegiado que lleva capturando imágenes desde que, muy temprano, en 1958, cayera en sus manos una sencilla Brownie Flash. Desde entonces, su trabajo como

fotógrafo artístico, al margen de la fotografía comercial, se ha visto recompensado con numerosas publicaciones y muestras. Una de ellas, muy significativa, tuvo lugar en el IVAM durante la época como director de uno de sus valedores

AMERICAN WEST MOVIE THEATERS

BERNARD PLOSSU, STUART ALEXANDER,
JOSÉ MARÍA TOMÁS LLAVADOR

TRADUCCIÓ DE FRANÇES LINDBERG I
VÍCTOR HIGÓN TORRES

121 PÀGINES / 978-84935326-2-8 / 18,75 EUROS

ISEEBOOKS, VALÈNCIA, 2008

entre nosotros, Juan Manuel Bonet, en 1997. Más recientemente expuso en el MuVIM con el pintor Marcelo Fuentes.

De la obra de Bernard

Plossu cabe decirse, entre otras cosas, que desprende un gusto muy particular por la narración. «El gris es literatura», ha dicho. Literatura realista, podríamos añadir, puesto que con la única ayuda de su cámara con su correspondiente objetivo de 50 milímetros y película Yodasa, lo suyo ha sido mostrar las cosas tal cual son: un proceso de documentación que huye de todo artificio. No en vano, en el período en que lleva a cabo las fotografías que recoge este libro, instantáneas de esos como de otra época cines del oeste norteamericano, Plossu se vería influido por la obra del pintor hiperrealista Ed Ruscha.

Este trabajo de documentación, de catalogación en suma, surge –como afirma el mismo Plossu en uno de los textos que acompañan a esta serie de fotografías– de la fascinación: la que al fotógrafo le provocaban «las salas de cine en los pueblos pequeños perdidos en Arizona, en Nevada, en Nuevo Méjico o en California, las de las ciudades y las del desierto». Imágenes cuyo texto o relato hay que buscar detenidamente en las tramas de grises, esa peculiar forma de

hacer literatura, de narrar un suceso a través de los múltiples detalles que el lector avezado obtendrá de ellas. Porque no hay los habituales títulos ni

las habituales fechas: todo remite al objeto de sus disparos: las salas de cine y sus alrededores. Conocemos, eso sí, el contexto: la época (década de los setenta del pasado siglo) y la situación geográfica (oeste de los Estados Unidos). El resto, es decir, la mayor parte, hay que buscarlo en la historia que cuentan estas imágenes a través de los filmes anunciados para su proyección, la arquitectura modernista que impulsó aquellos edificios, las gentes que merodean por los alrededores o los coches en movimiento. Sin ir más lejos.

José María Tomás Llavador, en otro de los textos, aporta algunas claves para entender esta proliferación de salas de cines. Entre ellas, la ubicación próxima de la industria cinematográfica y la vocación «cívica» de las ciudades norteamericanas, en las que el cine juega un importante papel aglutinador. Stuart Alexander, por su parte, aporta una serie de ficciones en las que pone en juego a distintos personajes que habitan en estas imágenes.

□ *Rafa Martínez*
Lletres Valencianes, n° 28

Els fonaments de la tecnologia de l'era molecular

La nanotecnologia és un dels àmbits de recerca actuals amb més potencial. Possiblement és encara desconeguda per al gran públic però com demostra aquest llibre, aviat tindrà un paper fonamental en investigacions sanitàries i ambientals, o en tecnologies de la informació.

UNA REVOLUCIÓ EN MINIATURA

AMADOR MENÉNDEZ VELÁZQUEZ

TRADUCCIÓ DE JOSEP FRANCO

PREMI EUROPEU DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA
ESTUDI GENERAL 2009

COL·LECCIÓ «SENSE FRONTERES», 30

174 PÀGINES / 978-84-9824-662-9 / 19 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

El llibre comença amb un aclariment bàsic per al públic llec en la matèria: el nanocosmos, aquell sobre el qual treballa la nanotecnologia, compren una escala intermèdia entre aquella emprada per a estudiar els àtoms i molècules individuals (mesurada sovint en àngstroms) i el clàssic món micro i macroscòpic. El nanocosmos considera l'escala que representa el primer nivell d'organització d'àtoms i molècules; un món en miniatura amb enormes possibilitats tecnològiques.

Amb un bon nombre d'exemples, l'autor explica el potencial de les nanotecnologies, les quals, com hi queda manifest, no constitueixen un àmbit de recerca aïllat. Al contrari, s'han agrupat dins allò que s'ha anomenat la convergència NBIC (nano-tecnologia-biotecnologia-ciències de la informació-ciències cognitives); producte de la interconnexió evident entre totes aquestes disciplines a escala nanomètrica.

Menéndez Velázquez fa especial èmfasi en les potencials contribucions de les nanotecnologies en l'àmbit sanitari. En aquest sentit, explica, per exemple, com les nanotecnologies ens han de permetre dirigir millor els fàrmacs als indrets del cos on han d'actuar o com els tradicionals problemes de refús en el trasplantament d'òrgans podrien quedar superats. Però el text no es limita a les aplicacions mèdiques d'aquestes tecnologies. Als dos últims capítols s'hi aprofundeix en les possibilitats que obri l'estudi del nanocosmos dins les ciències de la informació i les ciències cognitives, els altres dos grans àmbits d'aquella convergència NBIC.

Possiblement la secció més fluixa del llibre és aquella que tracta de traçar un recorregut per la història de la tecnologia prèvia al desenvolupament de la nanotecnologia. Aquesta s'agrupa dins un capítol zero que contrasta clarament amb la resta del llibre (per contingut i per redacció) i que segurament supera l'àmbit d'especialització de l'autor. Tanmateix, aquest capítol és seguit d'un altre ja molt més consistent, que des de l'òptica imperant al conjunt del llibre (la d'un investigador en actiu dins la recerca en nanotecnologies), ens relata com recorda la comunitat d'especialistes els inicis teòrics i pràctics de la nano-

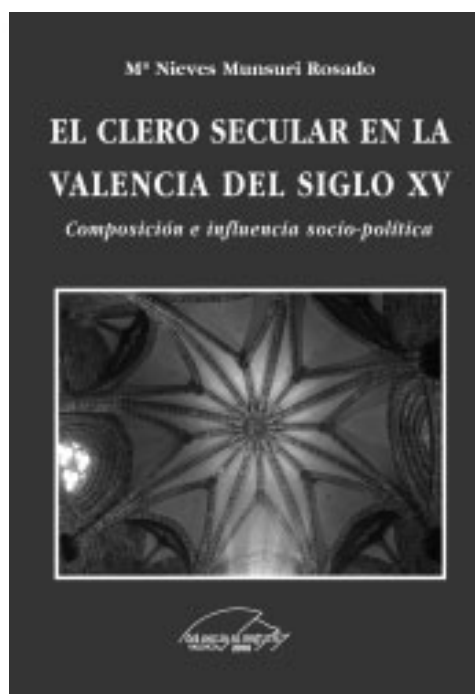
tecnologia. Aquest capítol marca llavors la pauta general d'un llibre ben redactat i interessant tant per sensibilitzar de la importància del tema com per ser reflex de la cosmovisió dels especialistes. L'aproximació de Menéndez Velázquez no és, però, l'única possible. Al llibre, s'hi troben a faltar informacions com ara aquelles sobre el finançament relatiu de les diverses línies de recerca que cita l'autor i el d'altres com són les de caràcter militar. També hi queden exclosos els debats sobre l'impacte ètic, polític i social d'aquestes tecnologies: qüestions que poden abordar-se amb lectures complementàries com ara Bensaude-Vincent, B.; Larrère, R.; Nurock, V. (eds.) (2008). *Bionano-éthique perspectives critiques sur les bionanotechnologies*. Paris: Vuibert.

□ Ximo Guillem-Llobat
Lletres Valencianes, n° 28

Estudio sobre el clero valenciano

El clero secular en la Valencia del siglo xv es un estudio sobre la composición y la influencia social y política del clero secular valenciano durante el siglo de mayor esplendor del Antiguo Reino. Extraído de la tesis doctoral de María Nieves Munsuri, archivera de la iglesia de San Esteban Protomártir e investigadora de historia social y de las mentalidades, el libro traza un amplio retrato de la clerecía valenciana durante la Baja Edad Media.

EL CLERO SECULAR EN LA VALENCIA DEL SIGLO XV

MARÍA NIEVES MUNSURI ROSADO

313 PÁGINES / 978-84-85446-85-8 / 30 EUROS

DEL SÉNIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2010

El clero secular en la Valencia del siglo xv es la adaptación al formato de editorial privada o competitiva de la tesis doctoral de María Nieves Monsuri Rosado, doctora en historia medieval por la Universidad de Valencia, archivera parroquial de la iglesia de San Esteban Protomártir de Valencia y profesora de enseñanza secundaria.

El objeto de este interesante estudio parte de la distinción entre el clero regular y el clero secular. Tanto la iglesia católica como la ortodoxa distinguen entre aquellos clérigos que forman parte de una regla u orden religiosa y viven, por tanto, en conventos u otros recintos ajenos al mundo laico (por tanto, fuera del siglo), y aquellos otros que viven en la sociedad humana general y administran los sacramentos a los lai-

cos. Los clérigos regulares siguen el reglamento de su orden o regla y dependen del Prior correspondiente, en tanto los seculares dependen de la jerarquía eclesiástica, con el Papa a la cabeza en el caso católico.

El universo de estudio y análisis de Munsuri lo constituye un conjunto de en torno a quinientos clérigos organizados en la estructura diocesana de la ciudad de Valencia. Munsuri refleja las redes de parentesco y clientelares que buscaban la promoción eclesiástica en una red de intercambio de beneficios orientada a mantener el control ideológico y a reproducir el sistema socio-político preexistente.

Munsuri estudia la estructura de las trece parroquias del cap i casal, constituida cada una de ellas por un rector, un vicario, un síndico y un número variable de beneficiados que venían a ejercer de mediadores entre los fieles del territorio parroquial y el propio párroco. También examina la función y estructura del Cabildo Catedralicio valenciano, compuesto por miembros de las principales familias notariales, eclesiásticas y nobiliarias de dentro y fuera del Reino, así como de la Capilla Real, dedicada a formar clérigos fieles al monarca, y de la Corte Romana a que pertenecía Alfonso de Borja y

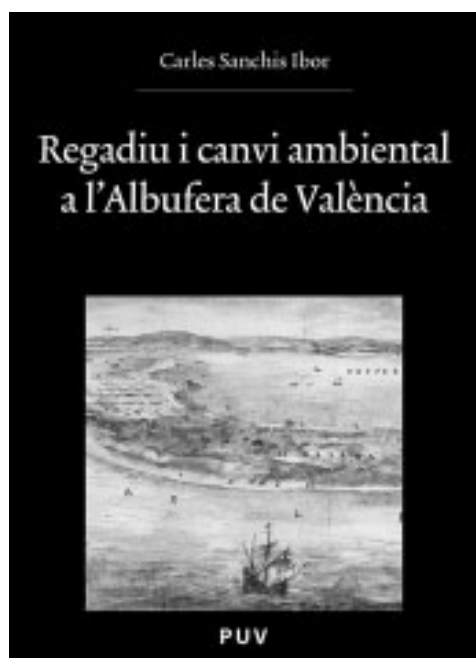
otros personajes valencianos a partir de las campañas en Nápoles de Alfonso el Magnánimo.

El texto adolece de algunos errores gramaticales y de puntuación no corregidos por la editorial (convendría recordar aquí la definición que dio Lichtenberg del corrector de estilo como un «crítico que llega a tiempo»). Esta tacha formal no menoscaba las aportaciones documentales y de contenido de la investigación de la doctora Munsuri, en ocasiones extraídas de archivos poco consultados, ni el concienzudo trabajo sobre una amplia y pertinente bibliografía. Resulta de interés la tensión que refleja este estudio entre los poderes eclesiástico y civil, concretado en el conflicto entre el intento de sacralizar la imagen del clero y la concepción vigente de la carrera clerical como un medio privilegiado de acceso a una profesión dotada de influencia y poder mundanos, además de beneficios económicos, así como el análisis del variado origen familiar de los miembros del clero diocesano valenciano, esa pequeña unidad del «ejército de Dios» encabezada por notarios, eclesiásticos y mercaderes.

□ Miguel Catalán
Lletres Valencianes, n° 28

El paisatge canviant de l'albufera

A cavall entre la geografia i la història, Carles Sanchis Ibor revisa en aquest volum, ara reeditat, deu segles de l'evolució de l'albufera de València. Un paisatge natural que, ens explica l'autor, és el resultat de profundes transformacions antròpiques.

**REGADIU I CANVI AMBIENTAL
A L'ALBUFERA DE VALÈNCIA**

CARLES SANCHIS IBOR
COL·LECCIÓ «OBERTA»

334 PÀGINES / 978-84-37077284 / 18'50 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2010

La publicació d'aquesta obra en l'any 2001 representà un punt i apart en les investigacions sobre l'evolució del paisatge valencià. Una matèria de la que —cal començar a plantejar-ho— ben poca cosa en sabem. L'estudi, acompanyat d'abundants croquis i plànols, i amanit amb nombroses cites documentals i bibliogràfiques, serví per aclarir l'evolució d'aquest entorn, del qual tan sols en disposàvem d'alguna informació d'èpoques recents i sovint distorsionada pels tòpics literaris. L'actual reedició es troba, per tant, plenament justificada, ja que ha esdevingut un obra de consulta imprescindible per al seu coneixement. A partir d'una recerca que ha combinat l'anàlisi de documentació medieval i moderna amb el treball de camp, el treball de Carles Sanchis ha servit per desmuntar tòpics i fixar la cronologia i les causes de la transformació d'aquest entorn.

L'albufera que els conqueridors cristians heretaren dels sarraïns era així, ben diferent de l'actual: una extensa llacuna salobre, poc antropitzada i oberta a la mar. Un entorn ric en pesca que permetia, a més, l'explotació salinera. Aquesta albufera d'aigua marina entrà en època moderna en un procés progressiu de transformació que provocà l'endolciment de les seues aigües. El punt d'inflexió en la transformació del llac es produí al segle XVI, quan una mala gestió de la gola provocà el seu tancament. L'oclusió de la gola, acompanyada d'un increment de les aigües dolces procedents dels regadius, malbaratà les salines i va fer disminuir la pesquera, afavorint, per contra, l'aterrament del llac i l'expansió de l'arrossar. Fenòmens que assoliren una forta expansió a finals del segle XVIII, de manera que, en arribar el règim liberal els arrossers passaren a controlar a costa dels pescadors la, fins llavors, disputada gestió del llac.

Al llarg del segle XIX i primeres dècades del XX es produïren la major part dels treballs d'aterrament de la llacuna. Un procés idealitzat per Blasco Ibañez, que popularitzà la imatge dels esforços llauradors transportant terra en les seues barcases. Pràctica que —apunta Sanchis— fou afavorida per una gestió acurada del nivell de les aigües del llac. Aquesta idea-

lització literària va permetre la popularització d'un entorn natural que els seguidors de Blasco aconseguiren que passara sota el control de l'Ajuntament de València en 1927. Institució que impulsà les primeres mesures de conservació i paralitzà els aterraments.

L'estudi de Carles Sanchis, a més de resituar els tòpics més recurrents de l'albufera en un marc històric més complex, planteja noves qüestions per a l'estudi dels paisatges de regadiu. En especial, ha remarcat la importància de la gestió hídrica per a comprendre l'evolució d'uns entorns tan sensibles com les nostres marjals litorals.

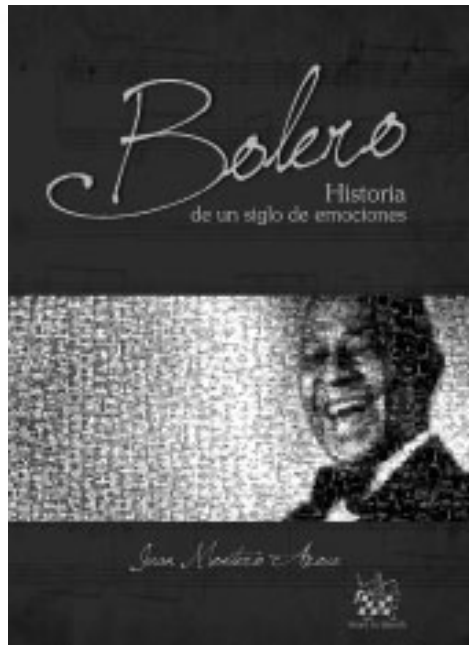
□ Marc Ferri

Lletres Valencianes, n° 28

Cent anys de bolero

Si hi ha un gènere que representa, des d'un punt de vista integrador i transversal, la sentimentalitat musical de Hispanoamèrica, este no és altre que el bolero. La seua cadència sensual i les seues lletres inflamades travessen el segle XX i arriben als temps actuals amb una vitalitat considerable.

BOLERO. HISTORIA DE UN SIGLO DE EMOCIONES

JUAN MONTERO AROCA

420 PÁGINES / 978-84-9876-776-6 / 69 EUROS

TIRANT LO BLANCH, VALÈNCIA, 2010

Precisament, un dels objectius tàcits del treball que signa el conegut magistrat i catedràtic de Dret Processal Juan Montero Aroca, és subratllar este caràcter integrador i transversal a què hem al·ludit i per això renúncia a l'estructuració geogràfica amb què se solen articular habitualment els estudis referits al gènere –com el fonamental *Cien años de boleros* de Jaime Rico Salazar, del qual tants altres autors han begut, inclòs el propi Montero.

L'autor basa el seu treball en la glosa detallada de cent cinquanta boleros ordenats cronològicament i distribuïts en deu capítols, des de «Doble inconsciència», de Manuel Corona, datat el 1902, fins a «Al límite de ti», de Carlos Berlanga i Adolfo Urbina, compost el 1999. Esta disposició cronològica, basada en l'any de composició i, per tant, confeïda amb una alta dosi d'especulació –les dates d'escriptura en la música popular són ben difícils de fixar– ens permet resseguir sense dificultats l'evolució del bolero des dels seus orígens cubans –sembla ben provat que nasqué com a una segregació de la trova–, fins a la seua veloç difusió al llarg de tot Hispanoamèrica –Mèxic, Puerto Rico, Veneçuela, Colòmbia...–, la seua decadència diluït enmig la hegemonia almivarada de la balada romàntica i la

seua posterior resurrecció de la mà de les noves estratègies de mercantilització musical propiciades per una sempre voraç indústria discogràfica.

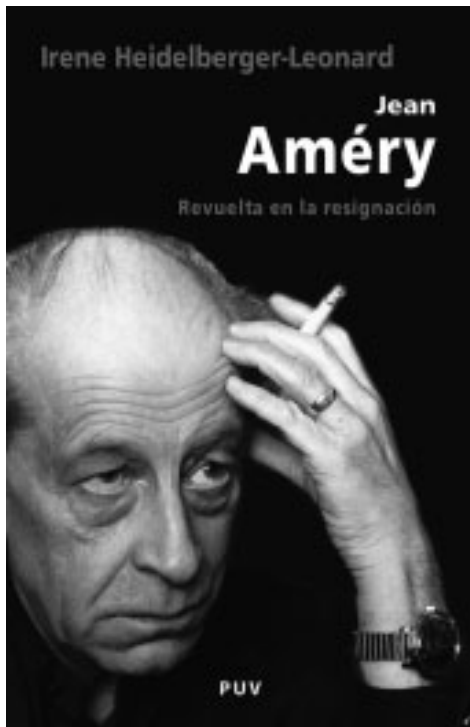
No falta, òbviament, cap de les joies del gènere: «Piel canela», «Bésame mucho», «Solamente una vez», «Perfidia», «Dos gardenias», «Angelitos negros», «Toda una vida», «Nosotros»...; ni tampoc alguns boleros de molt menor difusió però pels quals l'autor sembla sentir una predilecció especial. De tots ells, s'hi recomana una interpretació en concret –sovint sense explicar-ne els motius ni donar-ne la corresponent referència discogràfica– i es recull la lletra, les vicissituds de la seua composició i algunes pinzellades biogràfiques de lletrista, compositor i intèrpret.

El volum abunda en erudició i no oculta el seu explícit biaix ideològic –que li fa qualificar de «cursilada», per exemple, alguns versos del «Hasta siempre, comandante» de Carlos Puebla–, un biaix donat per la pròpia naturalesa de l'obra que, malgrat les seues considerables dimensions, no és l'enciclopèdia definitiva del gènere sinó una amena visió personal d'un afeccionat, minuciós i exhaustiu, que aconsegueix transmetre la seua profunda estima pel bolero i el seu món.

□ Josep Vicent Frechina
Lletres Valencianes, nº 28

Una consciència del segle xx

Elaborada amb abundant material inèdit, Irene Heidelberger-Leonard ha escrit la primera biografia sobre Jean Améry, un dels intel·lectuals que va reflexionar d'una manera més radical sobre el que ha representat l'extermini dels jueus per a la cultura europea.

JEAN AMÉRY. REVUELTA EN LA RESIGNACIÓN

IRENE HEIDELBERGER-LEONARD

345 PÀGINES / 978-84-370-7688-1 / 30 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2010

L'obra de Jean Améry (Viena 1912-Salzburg 1973), ocupa un lloc central en el cànon de les obres literàries sobre la Shoah, al costat de les de Levi, Adorno, Arendt o Celan.

Supervivent del camp d'extermini d'Auschwitz, com el mateix Levi, els llibres d'Améry tenen un escàs valor documental. El seu propòsit, com ell mateix va declarar, és «avançar, més enllà del document estricte, cap a l'àmbit de l'anàlisi profunda i de la problemàtica existencial», sense compartir la voluntat de Levi de comprendre, d'entendre, que per a Améry significa voler perdonar-ho tot. Ell, per la seua banda, està del costat del ressentiment, perquè els crims siguen una realitat per als criminals. La seua moral és la dels derrotats. L'obra d'Améry expressa la profunda transcendència que ha tingut l'extermini dels jueus en la cultura occidental. De tota manera, la pèrdua de la confiança en un món transformat ja per sempre per aquest extermini en àmbit d'alie-

nació, no l'incapacita per a la memòria i la denúncia. En una sèrie de treballs assagístics de caràcter autobiogràfic, Améry reflexiona, implicant a l'extrem la seua consciència i la seua memòria, sobre la condició humana i la identitat jueva, sobre l'essència i dignitat del jo en un món que s'organitza oblidant les víctimes. En aquesta reflexió ocupa un lloc central la trilogia assagística de caràcter autobiogràfic formada per *Más allá de la culpa y la expiación*, *Revuelta y resignación*. *Acerca del envejecer* i *Años de andanzas nada magistrales*.

Quan l'intel·lectual no creient analitza la realitat d'Auschwitz retrospectivament no té més remei que arribar a la conclusió que aquesta realitat l'ha superat completament. Auschwitz no l'ha fet moralment més madur, sinó que l'ha deixat esgotat, buidat, desorientat. Per a Améry la història d'una vida és sempre la història d'un esperit. I aquest esperit –és el balanç que en fa– es desarticula i abdica a Auschwitz. Améry, en una mena de pensament contra ell mateix, destrueix minuciosament tot el que fins aleshores havia constituït la seua persona, enfrontada a l'antinòmia que representa l'obligació i la impossibilitat de seguir vivint després d'Auschwitz. La mateixa antinòmia s'aplica a la condició jueva, una condició que Améry, seguint Sartre, veu decretada des de fora. Perquè és l'antisemita qui crea els jueus, i no a l'inrevés. En l'an-

tisemitisme veu una actitud general no sols envers els jueus, sinó també envers l'ésser humà, la història i la societat. Elaborada amb abundant material inèdit, Heidelbergger ha escrit la primera biografia sobre Améry. Després d'analitzar l'origen de Améry com a intel·lectual autodidacta a la Viena de Wittgenstein, Heidelbergger tracta el seu exili d'Àustria i la seua col·laboració amb la resistència. Ofereix molt poca informació, en canvi, sobre el seu internament a Auschwitz. S'estén molt més sobre la lenta formació d'Améry com a escriptor a la postguerra, fins a la seua consagració a mitjan dels seixanta. Té un interès especial l'estudi de les seues relacions amb altres veus de la Shoah, com Levi i Arendt, amb l'existencialisme –sobretot amb Sartre– i amb els escriptors de la nova literatura alemanya. Paral·lelament al reconeixement d'Améry com a pensador i assagista, Heidelbergger remarca el seu rebuig a quedar encasellat com un «professional d'Auschwitz». Per això desitjava per sobre de tot ser reconegut com a novel·lista, perquè només així, pensava ell, podia ser considerat un membre de les *belles lettres*. Finalment, Heidelbergger exposa i analitza els diversos aspectes que convergeixen en el seu suïcidi. Molts passatges d'aquesta biografia són una mera paràfrasi de les obres d'Améry, cosa que no deixa de ser útil per al lector que no conega res d'aquest autor.

Endinsar-se en la vegetació del Serpis

La vegetació de ribera dels rius valencians ha estat castigada per una intensa antropització i pocs paratges costaners conserven encara bons boscos fluvials. Aquesta obra s'endinsa en la forest ripària del Serpis per analitzar la seua qualitat a partir de paràmetres científics i per explicar la influència de les fluctuacions del riu en la distribució de la vegetació.

LES RIBERES DEL SERPIS.
GESTIÓ DE L'AIGUA PER A LA SEUA CONSERVACIÓ

VIRGINIA GARÓFANO GÓMEZ,
FRANCISCO MARTÍNEZ CAPEL
I RAFAEL DELGADO ARTÉS

226 PÀGINES / 978-84-96839-18-2 / 12 EUROS

CEIC ALFONS EL VELL, GANDIA, 2009

Al llarg de les darreres dècades del segle xx, les universitats, l'administració autonòmica, els instituts d'estudis comarcals i els experts locals han dut a terme una profitosa tasca de divulgació del patrimoni botànic valencià, reconeixent bells paratges, elaborant inventaris, identificant-ne valors i proposant rutes i itineraris. A grans trets, sobretot a les comarques costaneres, és una etapa ben coberta. Valen com a exemple, per al cas del riu Serpis, els magnífics treballs de J. M. Ferrairó i l'inefable Joan Pellicer.

Saldat aquest deute, s'obri ara l'opunitat de divulgar treballs d'investigació més especialitzats, com el que ací signen Virginia Garófano Gómez, Francisco Martínez Capel i Rafael Delgado Artés, experts en la vegetació de ribera i membres de l'Escola Politècnica

Superior de Gandia (Universitat Politècnica de València). Es tracta d'una investigació desenvolupada al riu Serpis, al tram situat aigües avall de l'embassament de Beniarrés, un corredor fluvial al llarg del qual trobem espais intensament antropitzats, com ara les ribes gandienques del riu, però on destaquen altres amb una excel·lent qualitat paisatgística, com el gorg de l'Estret de l'Infern.

Més enllà d'aquesta valoració perceptiva, l'interès dels autors està fixat en dos aspectes claus. En primer lloc, el treball estableix un diagnòstic de l'estat ecològic de l'esmentat corredor fluvial, subdividit a tal efecte en setze trams detalladament analitzats i avaluat a partir de diversos indicadors reiteradament referits en publicacions recents. Es tracta de classificacions sorgides a recer de la Directiva Marc de l'Aigua, que ha imposat als estats membres de la Unió Europea importants exigències en la qualitat de l'aigua fluvial i els ecosistemes associats, tot estimulant el desenvolupament d'estudis d'aquesta mena. Bona part de les tècniques emprades en aquesta extensa anàlisi s'expliquen detalladament en forma d'annex al llibre, amb una clara finalitat didàctica.

El segon objectiu del treball, el més estimulador de l'obra, és l'estudi de la re-

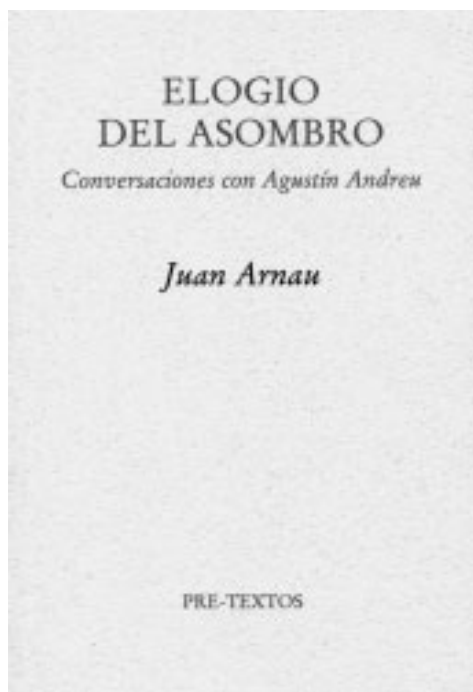
lació entre les variacions del cabal del Serpis i la vegetació de ribera. El règim dels rius, amb les seues crescudes i estiatges, és un factor determinant en la distribució de les espècies vegetals. Per aquesta raó, els autors hi analitzen el captament recent del riu Serpis, amb un patró de fluctuacions controlat des de l'embassament de Beniarrés, per poder així explicar la distribució de les principals espècies.

L'estudi aporta, a mode de conclusió, diverses recomanacions encaminades a obtenir una gestió hídrica més favorable a la millora qualitativa de la vegetació ripària i a la valorització i divulgació del patrimoni botànic. El treball, científicament impecable, és a més a més una bona mostra dels beneficis que pot generar la descentralització universitària, quan existeix un cert compromís amb el territori i un adequat entramat institucional.

□ *Carles Sanchis Ibor*
Lletres Valencianes, n° 28

El coneixement de viva veu

En aquesta obra, subtitulada *Conversaciones con Agustín Andreu*, l'astrofísic i filòsof orientalista Juan Arnau (València, 1968) manté una llarga conversa amb el «teòleg i filòsof europeu» Agustín Andreu (Paterna, 1928).

ELOGIO DEL ASOMBRO

JUAN ARNAU

359 PÀGINES / 978-84-92913-18-3 / 17 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2010

Els llibres de converses solen justificar-se quan l'entrevistat assoleix el que se'n diu una edat provecta. El teòleg i filòsof paterner Agustín Andreu té ara huitanta-dos anys. El seu ampli currículum inclou la docència a la Facultat de Teologia de València i a la Universitat Politècnica, així com també a l'Institut de Filosofia del CSIC. Durant aquests anys s'ha ocupat de múltiples autors (Spinoza, Leibniz, Lessing, Schelling, Böhme...), però des de molt aviat va orientar la seua reflexió cap a un sentit molt concret. En les seues pròpies paraules: «*A los quince o dieciséis años estudié Naturaleza, Historia, Dios, y ahí encontré el concepto trinitario de sustancia, la interioridad de la sustancia en forma de Fuente, Palabra y Espíritu, así como la orientación hacia los padres griegos. María Zambrano se entusiasmó al verme traducir a Böhme y, antes, al conocer que me ocupaba en los escritores cristianos alejan-*

drinos. Como digo, el zapatero Böhme me enseñó a prescindir de las teologías confesionales y a dirigirme a la observación de la vida y su proceso trinitario. Böhme es sólido, concreto, héroe, anti-conventional y ajeno a la academia y a las iglesias, humilde y veraz.

No necessita major justificació, doncs, que Juan Arnau, investigador valencià del CSIC, haja emprés el projecte de publicar una llarga conversa amb Andreu. Com ell mateix hi escriu: «*En la mayoría de las tradiciones, culturas y civilizaciones, el saber fue transferido de viva voz y no a través de libros o manuscritos*». I això, afegit a d'altres consideracions més íntimes («*Spinoza sospechaba que sólo se puede filosofar en el ámbito de la amistad*»), donen com a resultat aquest llibre, on dos amics –dues intel·ligències amicals– conversen sobre els temes que han esperonat les seues indagacions intel·lectuals.

El llibre ve a inscriure's, doncs, en una fecunda tradició recent que ha esperonat les editorials valencianes a publicar llargues entrevistes amb autors clau. S'hi ha de citar, en aquest camp, la tasca remarcable de Tàndem Edicions, que a través de la col·lecció «Tàndem de la Memòria» ha recollit testimonis de personatges clau com Joan Fuster, Enric Valor o el cardenal V. Enrique i Tarancon.

També Publicacions de la Universitat de València, per exemple, ha propiciat aquesta mena de llibres (l'últim, el dedicat a l'activista cultural Enric Tàrrega). Un llibre de converses es justifica plenament quan la personalitat de l'entrevistador està a l'altura de la de l'entrevistat. En *Elogio del asombro* Juan Arnau es revela com un digne *partenaire* intel·lectual d'Agustín Andreu. D'on se segueix l'èxit de la temptativa.

□ Víctor Cotlliure
Lletres Valencianes, nº 28

Los desiertos reverdecerán es una traducción, realizada por Xavier Marzal Doménech y Carles Sanchis Ibor, del trabajo de Arthur Maass y Raymond L. Anderson publicado en 1978 por el MIT Press (Massachusetts Institute of Technology). Un libro que analiza y compara rigurosamente con abundantes tablas y material gráfico las instituciones que gobiernan los regadíos de seis comunidades de la cuenca mediterránea y del Oeste de Estados Unidos: la huerta de Valencia, las de Murcia y Orihuela y la de Alicante, el regadío del Gran Valle de California, el noroeste de Colorado y el Valle de Utah. Estos regadíos descritos en el libro de Maass y Anderson se revelaron como una prueba contundente del poder, la capacidad de cohesión social y la eficiencia de las instituciones locales en la gestión de los sistemas de riego, frente a la perspectiva wittfogeliana, basada en la preeminencia de un poder estatal despótico. Con el paso del tiempo este trabajo ha adquirido el valor de un clásico dentro de su ámbito de estudio, una referencia para quienes se dedican al análisis institucional de los sistemas de gestión del agua. Y debido fundamentalmente a la extemporaneidad de sus datos se ha convertido en un verdadero documento histórico, una fotografía de un mundo que ha desaparecido en el transcurso de una sola generación.

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

Nicolau Primitiu Gómez Serrano, és una de les personalitats valencianes més rellevants del segle XX tant

l'àmbit empresarial com en el camp de la llengua i cultura dels valencians. Nascut a Sueca l'any 1877 va morir a València, on visqué la major part de la seua vida, l'any 1971. Incansable investigador, va publicar centenars d'articles sobre llengua, arqueologia, prehistòria, costums, viatges... El sentiment valencianista i la passió pels llibres el van portar a recopilar una gran quantitat de llibres, còdex, pergamins i opuscles, la major part de temàtica o d'autor valencians amb el somni de crear una biblioteca valenciana. En l'any 1979 fidels a este somni, els seus hereus, la família Gómez-Senent, van donar este important llegat per a que formara part del fons de la Biblioteca

Valenciana, creada ara fa vint-i-cinc anys.

La Biblioteca Valenciana en agraïment envers Primitiu i la seua família ha dut a terme diverses activitats per difondre la seua obra, entre elles la publicació d'este volum que amb el nom de *Dietaris 1936* ens mostra la

seua visió històrica d'allò que relata i on podrem descobrir la petita història personal que, de passada, reflecteix molts dels fets col·lectius. El llibre de prosa àgil i amb un lèxic ric i precís és una transcripció escrupolosa dels textos manuscrits de Nicolau tot mantenint les peculiaritats morfològiques, lèxiques i sintàctiques. No obstant per tal de facilitar la comprensió del text i del context en el qual es produeixen s'han anotat tots els personatges i circumstàncies, s'ha alleugerat el text eliminant fragments que feien referència a aspectes personals i s'ha regularitzat l'accentuació, l'ús de les majúscules, els signes de puntuació i de les cursives, cometes, etc.

L'edició d'estos *Dietaris* ha estat possible pel treball inicial de transcripció del text i de les notes realitzat per Rosa Gómez Casañ i Emili Casanova. El posterior treball d'introducció, revisió i notes ha estat a càrrec d'Emili Casanova i Josep Daniel Climent.

Tot un món per a triar

Algú ens ensenya a parlar?

Ens passem la vida utilitzant el llenguatge oral, uns més i altres menys evidentment, però molt més temps que l'escrit. Tanmateix, poques persones es preocupen de l'oralitat i la seua cultura queda eclipsada per la grandesa de la literatura i el llenguatge escrit.

**APROXIMACIÓN A LA LITERATURA ORAL.
LA LEYENDA ENTRE EL MITO, EL CUENTO,
LA FANTASÍA Y LAS CREENCIAS**

PASCUALA MOROTE MAGÁN

COL·LECCIÓ «ESTRATÈGIES», 3

---

190 PÀGINES / 978-84-92435-33-3 / 16 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2010

Aquesta societat occidental tan «innovadora, progressista i avançada» s'oblida de l'oralitat. Deu ser tan resignat el paper que hi ha un abús manifest als països rics en l'època d'internet. I és que a poc que analitzem els missatges dels mitjans de comunicació escrit, a ben segur que trobarem molta palla. I possiblement d'això es tracta, doncs hem de reconèixer que sabem poc i la immensa majoria de la informació no és del tot certa.

Quan per casualitat algú comunica una veritat, hi ha mecanismes socials adequats per a sepultar-la, considerar-la exòtica, tapar-la amb milions d'escrits superflus o reprimir-la.

Acceptada la gran deficiència que tenim de cultura oral i l'aclaparadora majoria de l'ensenyament escrit, només queda per reflexionar què podem fer sobre el tema. I en aquest camí es troba l'aportació del llibre *Aproximación a la literatura oral* de la professora Morote. Un volum que tracta les teories i principis de la literatura tradicional i la seua natura contextualitzada, intertextual i intercultural, per a benefici de professorat i alumnat de qualsevol nivell educatiu.

L'escrit s'inicia amb els estudis preliminars realitzats per les professores Ana Ortega i Nieves Gómez que delimiten un estat de la qüestió sobre la literatura oral i la realitat, i sobre la llegenda respecti-

vament. A continuació, una introducció obri els quatre apartats fonamentals del llibre: la conceptualització i característiques de la tradició oral, una interessant investigació sobre les llegendes i la seua tipologia, una introducció d'aquest gènere literari a les aules, i la concreció al nostre país i altres zones properes. Finalitza amb unes consideracions finals, molt d'agrair, i la bibliografia corresponent.

El volum forma part de la prestigiosa col·lecció de manuals pràctics de didàctica que publica aquesta editorial junt al Departament de Didàctica de la Llengua i Literatura de la Universitat de València.

Com a principals característiques, destaca una estructura clara reforçada amb requadres, llistes i classificacions, exemples i alguns intents de propostes que no s'acaben de concretar, però obrin camins a la investigació i la lectura.

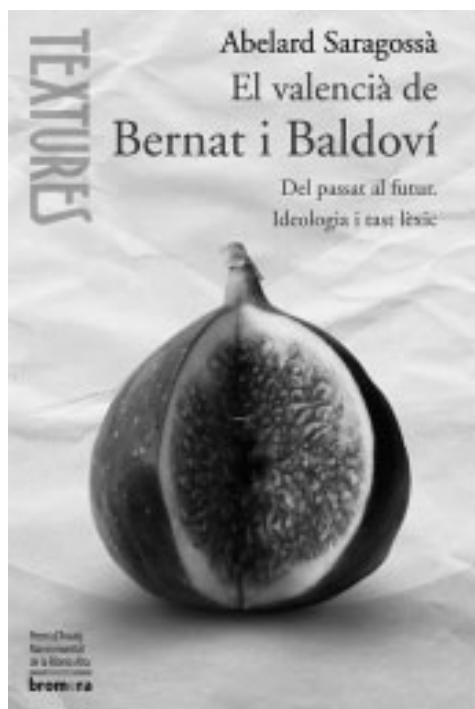
Possiblement caldria ubicar la introducció al principi del llibre davant dels estudis preliminars per a donar-li una visió de conjunt; i segurament un major detall de les consideracions finals hagués reforçat millor el seu missatge. Per últim, es troba a faltar en la bibliografia una major incorporació d'aportacions del segle XXI i d'autors i obres del nostre àmbit lingüístic més específic.

□ Enric Ramiro Roca
Lletres Valencianes, n° 28

En valencià, amb naturalitat

Abelard Saragossà reivindica el model lingüístic del poeta, periodista i sainetista Josep Bernat i Baldoví, un autor del qual es va celebrar l'any passat el bicentenari del seu naixement. El llibre defensa que el model d'idioma del suecà és de plena actualitat i que pot servir als escriptors valencians contemporanis.

**EL VALENCIÀ DE BERNAT I BALDOVÍ.
DEL PASSAT AL FUTUR. IDEOLOGIA I TAST LÈXIC**

ABELARD SARAGOSSÀ

XI PREMI D'ASSAIG MANCOMUNITAT DE LA RIBERA ALTA

COL·LECCIÓ «TEXTURES», 18

337 PÀGINES / 978-84-9824-652-0 / 21,95

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

El de la mal anomenada «decadència» és un dels tòpics que més han pesat en la història literària autòctona. Hom pensava que el període que va del segle XVI fins al XVIII, i encara més enllà, fins al XIX, era d'una qualitat literària i lingüística més que dubtosa. En l'actualitat, però, una gran part dels historiadors i lingüistes nostrats han sabut revisar aquella visió anorreadora i simplista dels autors de l'època moderna i del XIX, tot valorant-los amb més coneixement de causa i en la seua justa mesura. És el cas del filòleg Abelard Saragossà que fa a *El valencià de Bernat i Baldoví* no sols una anàlisi exhaustiva de la llengua de l'autor de Sueca, sinó una exaltació entusiasta i, encara més, una reivindicació amb voluntat de projecció en el valencià actual.

A parer de Saragossà, la llengua de Bernat i Baldoví gaudeix encara d'una

actualitat pregona. Es tracta, doncs, d'un model lingüístic aplicable de totes totes a la llengua culta que fem servir ara com ara. Una llengua dúctil, versàtil, rica en expressions i girs populars, frases fetes i paremiologia. Una llengua «natural» que, segons l'autor, hauria de servir de guia als escriptors actuals no sols en els registres més assequibles, sinó també en aquelles parcel·les de l'idioma en què el grau de formalitat és major. Saragossà se sent plenament identificat amb Baldoví: «He de dir que el valencià de Bernat i Baldoví és, essencialment, el valencià que, al cap de cent anys, vaig aprendre pels carrers de Silla i de l'Horta. Entre la llengua de Sueca de 1840 i la de Silla de 1960, les coincidències no deuen ser inferiors al 95%». I, per molt paradoxal que parega, és aquest «valencià del carrer» (del segle XIX, sobretot, però també el que encara es parla ara com ara), el que pot proveir la llengua culta actual d'un arsenal d'expressions i lèxic genuïns no gens menyspreables. I és ací, en la «naturalitat», on hi ha la clau d'una continuïtat històrica (diacronia) i de reconciliació amb els nostres autors; un model «natural», doncs, que ens proveeix de l'estima necessària per a la perdurabilitat de l'idioma en el futur.

Abelard Saragossà fa una reivindicació ponderada del periodista, poeta i saietista Bernat i Baldoví, especialment pel que fa al vessant lingüístic. A més, repassa també el pensament ideològic i polític de l'autor, tot matisant o explicant alguns tòpics entorn de la figura i l'obra del suecà. Finalment, selecciona algunes de les paraules que, al seu parer, caldria mantindre o reintroduir en el valencià actual, com ara *aixeta, aïna, albelló, badall, beceroles, bescoll, brossa, buc, caliu, cau, clevell, curruixes, encetar, enguany, espenta, fadrí, fleca, gana, galló, gitar-se, glop, granera, llesca, lleu, melic, parany, rialla, sortit, soterrar, suc, torcamans, tòs, vítol, xicalla...*

Un llibre, en definitiva, que serveix d'homenatge a un autor, Bernat i Baldoví, no valorat com cal i que, alhora, permet Abelard Saragossà d'expressar la seua estima pel valencià, la seua reivindicació per un model de valencià pròxim al poble i, alhora, culte, digne i «natural».

□ Juli Capilla
Lletres Valencianes, n° 28

Cada vegada més segurs

El món occidental no vol patir i no vol accidents. Vol un món segur, on tot estiga dissenyat, planificat, estructurat i ... possiblement controlat. I en aquest àmbit es posen les mesures adequades per a que no hi haja esglais i tot continue al seu pas i, si pot ser, un poc més apressa cada vegada.

**MANUAL DE PREVENCIÓN DOCENTE. RIESGOS
LABORALES EN EL SECTOR DE LA ENSEÑANZA**

JAVIER PÉREZ SORIANO

286 PÁGINES | 978-84-7642-790-3 | 30 EUROS

NAU LLIBRES, VALÈNCIA, 2009

Per a aquelles persones que ja porten anys treballant, no sempre s'entén la por i les prevencions que impliquen les mesures de seguretat que s'empren. Als aeroports, a les universitats, a les fàbriques o a les obres de construcció, són multitud els aparells emprats per a estalviar vides humanes.

És cert que en ocasions es traspassa els límits de la lògica. Unes vegades és en atenció a salvar una vida humana i totes les precaucions són poques. En altres, però, es deu als interessos de certes fàbriques i empreses que volen vendre vacunes contra suposades malalties o aparells que miraculosament han de protegir-nos de perills inexistents.

Com tot en la vida, requereix un equilibri i una lògica que s'estampa contra la voluntat de determinats sectors que prioritzen la seua voluntat contra les elementals normes democràtiques.

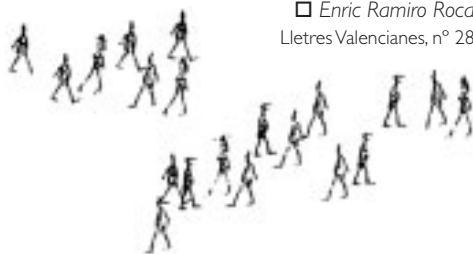
En aquesta ocasió, el volum ens presenta una estructurada programació de riscos laborals en el sector educatiu per a la formació del professorat i alumnat. La gran quantitat de persones implicades i la seua disseminació en nombrosos centres educatius de característiques molt diferents, configuren un focus important d'atenció. A més a més, és un àmbit professional on menys consciència es té del contingut dels riscos laborals, com ho corroboren distints qüestionaris. Tanmateix, és aquesta falta de conscienciació unida a la complexitat de la seua evolució i la integració d'alumnat amb discapacitats o la generalització de laboratoris, conformen un àmbit sensible.

El llibre està estructurat en sis capítols. El primer és molt general dedicat al treball i la salut docent, mentre el segon se dedica de forma monogràfica a la Llei de Prevenció de Riscos Laborals i el tercer sobre els drets, obligacions i participació dels docents en matèria de prevenció. La resta d'epígrafs ja estan centrats en els riscos docents derivats de les condicions de seguretat, higiene i ergonomia del centre, de les aules específiques o de l'autoprotecció necessària. Finalitza en un reduïda bibliografia, tota en castellà, molt actualitzada i una interessant normativa de directrius eu-

ropees, lleis, decrets, reials decrets, ordres ministerials i reglaments que estalvien molt de temps i centren el problema.

En resum, disposem d'un manual complet, clar i organitzat que sembla dirigit als docents, uns professionals que assumeixen una vegada més unes noves responsabilitats per al benefici de tota la societat. Esperem que aquesta voluntat legislativa que ha posat en marxa l'administració no siga una nova càrrega més i s'integre en la formació inicial i permanent dins d'una forma natural, reordenant i no acumulant més responsabilitats a un col·lectiu tan maltractat.

□ *Enric Ramiro Roca*
Letres Valencianes, nº 28

De cantar i menjar

Aquest volum va més enllà del simple recull de cobles extretes de la tradició oral, ja que amb elles el seu autor, Aureli Puig, intenta recompondre un univers que ja ha desaparegut. Les cobles perdures en la nostra memòria com l'eco en el temps i en la nostra terra de la veu dels nostres avantpassats.

**MENGEM I CANTEM. COBLES AMB MOTIVACIONS
AGRÍCOLES I GASTRONÒMIQUES**

AURELI PUIG I ESCÓ

COL·LECCIÓ «LA FARGA MONOGRÀFICA», 32

11^è PREMI BERNAT CAPÓ DE DIFUSIÓ DE LA CULTURA POPULAR

384 PÀGINES / 978-84-9904-036-3 / 21,50 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2010

Diuen que poble que no canta poble que mor. El nostre ha estat un poble que canta i ha cantat de tot i per tot, i potser per això ha estat capaç de sobreviure al llarg del temps a tots els cops baixos que la història li ha pegat. Els valencians no hem cantat només en ocasions assenyalades: les festes patronals, els casaments, etc., qualsevol excusa ha estat bona per a improvisar una cobla i cantar-la i sovint ens han mogut a fer-ho aquelles situacions que formen part de la realitat més quotidiana, més pròxima.

Majoritàriament hem estat un poble amb grans vincles amb la terra i els treballs agrícoles, i en aquest sentit tenim una llarga tradició de cants vinculats als treballs del camp i a la gastronomia, no hem d'oblidar que sovint el producte de les faenes agràries té com a destinació la cuina.

Aureli Puig, en el llibre *Mengem i cantem*, ha fet un intens treball de camp per tal de recollir un miler de cobles de la nostra tradició oral que tenen motivacions agrícoles i gastronòmiques. Però que el lector no s'enganye. Aureli Puig no ha fet un llibre de cobles, ell ha anat més enllà, conscient que darrere de cada cobla hi havia una manera de viure i una manera d'entendre el món, una cultura popular que està a punt de desaparèixer si no és que ja ho ha fet. Amb aquesta cultura també hi ha vinculat un vocabulari, una manera d'expressar-se que al valencianoparlant de la generació de les noves tecnologies li és totalment aliena. Per aquest motiu Puig ha ordenat i organitzat les cobles i després ens ha anat informant detingudament d'eixe món agrari que les va fer nàixer, convertint el volum quasi en una finestra al nostre passat, un passat gens edulcorat, en el qual no hi ha reis ni grans capitans, sinó llauradors i ramaders que treballen de sol a sol per a poder pujar la seua família.

El problema que tenen alguns d'aquest estudis és que sovint la prosa amb la qual estan escrits és tan dura com una rajola i obliga el lector a fer un esforç titànic i omplir-se les alforges de paciència per tal d'accedir a la informa-

ció, tot i que aquest no és el cas. Aureli Puig narra amb una prosa fluida, amena, de vegades divertida i sempre entretinguda. Organitza la informació en compartiments accessibles i oberts. I, a més, és capaç de transmetre al lector la passió que a ell l'ha mogut a recollir tot aquest patrimoni.

En la contraportada del llibre es diu que el volum és un homenatge als llauradors i ramaders, jo crec que també ho és a tots nosaltres, perquè la seua lectura és un goig i un gran divertiment, una finestra oberta al nostre passat que ens ensenya a entendre les dificultats del viure però també les alegries dels nostres avis.

No volguera concloure aquest article sense esmentar la gran tasca per la difusió de la nostra cultura popular que fan conjuntament el Premi Bernat Capó i Edicions del Bullent, una tasca que ve a omplir un buit immens en el camp de l'edició.

□ Manel Alonso
Lletres Valencianes, nº 28

Paisajes de un delirio

El psiquiatra Cándido Polo nos propone la más que excesiva biografía de la aristócrata valenciana Margarita Ruiz de Lihory (1889-1968) quien, tras haber brillado en los círculos de poder más influyentes de su tiempo, pasó los últimos años de su vida confinada en la resaca de un episodio propio de una novela gótica.

SANGRE AZUL.
VIDA Y DELIRIO DE MARGARITA RUIZ DE LIHORY
CÁNDIDO POLO

317 PÁGINES / 978-84-370-7626-3 / 28,50 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2010

En la España de los años 50 del siglo pasado acaeció un truculento suceso en el seno de una aristocrática familia valenciana que culminó con el internamiento de los protagonistas en el Sanatorio Psiquiátrico Penitenciario de Carabanchel y dio lugar a un complejo proceso judicial que duró más de diez años. La naturaleza del incidente y las características de la principal protagonista –Margarita Ruiz de Lihory, marquesa de Villasante y baronesa de Alcalalí– hicieron que el caso propiciara las páginas de sucesos más morbosas de la época, al tiempo que confirmaba el desequilibrio emocional que informó la existencia de la aristócrata. Margarita Ruiz de Lihory estaba encausada de haber amputado varios miembros del cuerpo de su hija fallecida con el objeto –según las noticias de la época– de conservarlos como reliquias.

Cándido Polo –a la luz del narcisismo patológico y del delirio megalómano que sufría la aristócrata– embasta una sugerente biografía en la que convergen las aportaciones de diversas disciplinas como la psiquiatría, la antropología o la sociología, al tiempo que despoja a las fuentes biográficas de toda la rémora de manipulaciones a las cuales no fue ajena la propia protagonista.

Así las cosas, Cándido Polo nos sitúa ante las andanzas de una mujer hermosa e inteligente que destacó como brillante pintora, periodista, abogada, espía, conferenciante, embajadora cultural. Una mujer que abandona –incluidos marido e hijos– el ilustre y previsible entorno social en una Valencia de principios del siglo xx y –merced a su habilidad para las relaciones sociales– se hace un lugar en las instancias máximas del poder, del cual obtiene el ansiado protagonismo y reconocimiento; también influencias y beneficio económico (curiosamente murió arruinada). En el transcurso de la obra aparecen personajes, lugares y circunstancias de primer orden (Miguel Primo de Rivera, Francisco Franco, el jefe de los rebeldes rifeños Abd el-Krim, Henry Ford o el presidente norteamericano John Calvin Coolidge, la guerra de África, los

locos años veinte en los Estados Unidos, una Barcelona cosmopolita, la guerra y postguerra civil española).

Sangre azul –que ha obtenido el XXVI Premio de Ensayo Juan Gil-Albert– tiene la virtud de que su discurso patológico no desdice las indiscutibles capacidades de la protagonista, la cual queda muy por encima de los juicios de valor de la época, de los dictámenes del proceso judicial, de los informes forenses o de las oscuras cuestiones que se prestan a la hipérbole (espiritismo, fenómenos paranormales, necrofilia) y nos revela –con los inevitables claroscuros– la peripecia vital de una mujer que fue muchas cosas: entre otras, feminista *avant la lettre* a pesar de su ideología conservadora. Una mujer que, en cualquier caso, merece el debido reconocimiento.

□ Rafael Coloma
Lletres Valencianes, nº 28

El museo leído

La última publicación de la Insitució Alfons el Magnànim de la Diputació de València en su colección «Fonaments» es la obra *El Museo leído* de los profesores de la Universidad CEU Cardenal Herrera, Miguel Catalán y Fernando Ros. En ella se recogen una serie de textos clave sobre pintura acompañados de reproducciones de obras que dan sentido tanto a las obras pictóricas como a las literarias.

EL MUSEO LEÍDO

MIGUEL CATALÁN I FERNANDO ROS

---

157 PÀGS.

COL·LECCIÓ «FONAMENTS»

---

157 PÀGINES / 978-84-7822-550-7 / 18 EUROS

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2010

A lo largo de los años han sido muchos los críticos que han analizado aspectos relacionados con el arte, los artistas y sus obras, pero lo cierto es que cada uno de nosotros podemos tener una visión propia. Y es aquí dónde radica precisamente el secreto que encierra una imagen, que puede despertar e inspirar una sensación diferente según el ojo con que se mire.

El museo leído es un título tan ocurente como lo es el propio libro. A través de él se intenta dar una visión distinta del arte, no pretende por tanto ser un manual al uso en donde se expliquen fundamentos o teorías de cada autor o de sus obras, sino que nos muestra las interpretaciones de otro tipo de artistas que no trabajan con el pincel sino con la pluma.

En este libro, sus autores Miguel Catalán y Fernando Ros, han llevado a cabo

una selección de escritores de distintos géneros tales como ensayistas, poetas, filósofos o historiadores para que el lector tenga una visión renovada de las obras más representativas de la historia universal de la pintura.

A lo largo de sus páginas se nos muestran algunos secretos de cómo alguna de estas obras pictóricas sirvieron de inspiración literaria a autores tan prolíficos como Michel Foucault, Charles Baudelaire u Octavio Paz entre otros. De igual modo descubre cómo muchos de los artistas pictóricos aquí analizados se inspiraron para realizar sus creaciones en pretextos aparentemente banales como una banda sinfónica, una obra poética o un objeto cualquiera de la vida cotidiana.

El museo leído constituye una puerta abierta que da a conocer los aspectos más desconocidos de un cuadro, ofreciendo una nueva visión de todo lo analizado y estudiado hasta el momento. Y representa un balón de oxígeno ya que posibilita observar la obra con una mirada nueva y diferente.

La virtud de este libro sin embargo, no se centra solamente en las obras artísticas seleccionadas, sino que también, los fragmentos de las obras literarias son merecedoras de estudio. Muchas de ellas tienen un punto de unión con las artís-

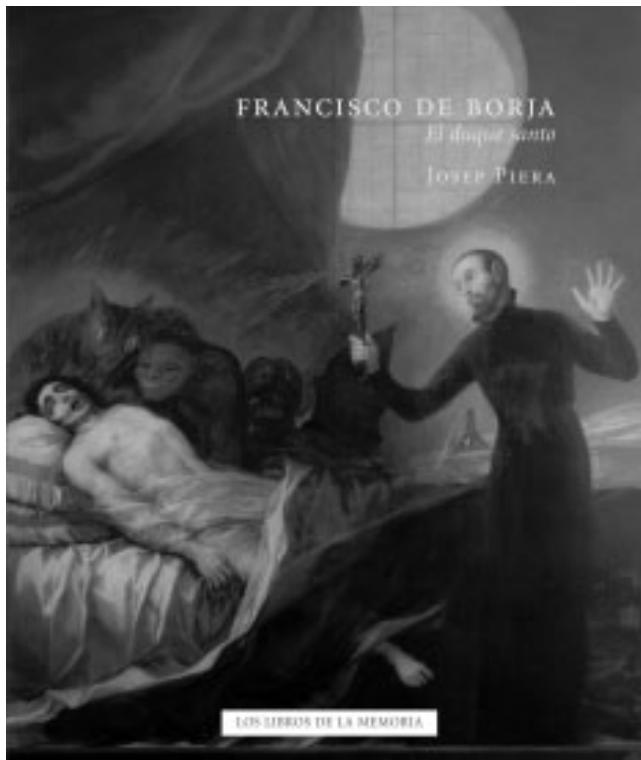
ticas, y ese es el fin de este trabajo, poder descubrir el nexo entre ambas para conocer como se interrelacionan entre sí y también para poder analizar la causa y el efecto que se provocan mutuamente. Este doble objetivo es el eje fundamental del libro, que no sólo va dirigido a profesionales del arte o de la literatura sino que puede ser leído por todos aquellos que quiera adquirir un conocimiento más amplio de momentos concretos de la Historia, puesto que como sabemos, el arte y la literatura son un claro reflejo de la época en que fueron creadas, y más aún cuando, como es el caso que nos ocupa, ambas se entremezclan o complementan.

El lector, y tal como evoca el título, hará un recorrido por cada una de las salas de este museo imaginario donde no sólo observará la pintura sino que tendrá una página a su lado que le permitirá leer un fragmento dedicado a la obra que está observando.

□ M^o José García Sahuquillo
Lletres Valencianes, n° 28

Ni sant ni dimoni: primer, persona

Josep Piera ens sorprèn amb una biografia neutral alhora que apassionada del Duc Sant.

FRANCISCO DE BORJA. EL DUQUE SANTO

JOSEP PIERA

COL·LECCIÓ «LOS LIBROS DE LA MEMORIA»

240 PÀGINES / 978-84-937507-1-8 / 22,50 EUROS

RUZAFÀ SHOW EDICIONES, VALÈNCIA, 2010

Pocs mesos després de la publicació en versió original del Premi Joanot Martorell de Gandia, ens arriba aquesta traducció realitzada pel mateix autor. Tot deixant de banda el llarg i insoluble debat sobre si l'autor és o no el millor traductor d'u mateix, el cert és que aquesta versió, a més de correcta, destaca algun dels interessos de l'autor que passen més desapercebuts a la versió original. Més tard hi incidirem.

Perquè la primera cosa que sobta quan hom comença a llegir és la quantitat de dades, de documentació, que conté el llibre. Es fa evident que l'autor s'ha submergit afons en l'època i el personatge. S'hi ha realitzat un treball d'estudi i anàlisi no només del personatge, de Francesc de Borja (sant), sinó de tot el seu context històric: llocs, persones, societat,... res no cau fora de l'interés del biògraf.

Perquè d'una biografia es tracta. No és una novel·la, ni un tractat hagiogràfic. És allò que entraria dins de la convenció, quan parlem de biografia. Però amb un afegit important: és una biografia que no pren partit: és tan neutral com pot, i fins i tot més: en la llarga tradició d'estudis borgians difícilment se'n trobarà cap de més voluntàriament neutral. Cap d'igual.

Així, doncs, ens trobem davant d'una biografia que presenta un personatge

europeu clau del segle XVI. Ens el presenta, l'explica, però no el jutja. Paral·lelament, però, realitza un estudi aprofundit del fons, de l'època. I és en aquest aspecte on excel·leix el llibre: esbossa perfectament les ideologies del moment, el pensament, les relacions polítiques, les relacions lingüístiques (en la traducció al castellà manté les cites en català en versió original, amb la versió al castellà a peu de pàgina amb la voluntat de mostrar els diferents usos idiomàtics: una cosa que pot passar més desapercebuda en l'original: en aquella Espanya fundacional i federalista, l'única llengua no és el castellà, ni Espanya és Castella).

Alhora que crea alguns dels paral·lelismes i comparacions on batega intensament l'amor per la pròpia terra i història. La reivindicació d'un passat digne, on, per exemple, València s'assembla a Venècia, així com Gandia a Ferrara. Un passat sense present actualitzat. Però això és una altra història. Una història que aquest llibre, per exemple, pretén reivindicar. Com aquell que no vol la cosa perquè al cap i a la fi, és només el fons d'un personatge estudiat amb profunditat, serenament. Un camí perfecte per a endinsar-se al segle XVI.

□ Josep Lluís Roig
Lletres Valencianes, n° 28

MANS QUIETES!

PITI ESPAÑOL

PREMI DE TEATRE CIUTAT D'ALZIRA PALANCA I ROCA 2009

COL·LECCIÓ «BROMERA TEATRE», 46

140 PÀGINES / 978-84-9824-644-5 / 11,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

A la recerca del públic

Edicions Bromera ens presenta el text guanyador del Premi Palanca i Roca d'Alzira 2009, *Mans quietes!*, de Piti Español (Barcelona, 1954), un autor que s'estrena en l'escriptura teatral però que compta amb una llarga trajectòria com a guionista. L'obra, en clau de comèdia, ens acostava al món educatiu i familiar, de la mà d'un grup de mestres i pares. Tot plegat dins un context en què l'autor no pot estar-se de traure-li punta a l'ús que fan els docents d'un llenguatge no sexista. El ben cert, si més no per a nosaltres, és que s'hi busca sense embuts l'humor i la satisfacció del receptor; no debades es tracta d'un text ja estrenat amb èxit per la companyia Albena. Així, hi trobem el recurs a tot un seguit d'elements identificables d'una construcció dramàtica convencional, els quals formen part d'allò que acostuma a funcionar amb un públic majoritari. El més destacable, segurament, és l'escriptura dels diàlegs, ben àgils i sovint enginyosos, i la consecució d'un ritme ajustat als temps en què vivim.

□ Ramon X. Rosselló
Lletres Valencianes, n° 28

CENDRELLÓS, MENDRELLÓS, SALTEJADOR DE CAMINS

NEUS CARAÑANA

IL·LUSTRACIONS D' EVA GARCÉS

COL·LECCIÓ «LA BICICLETA GROGA», 29

55 PÀGINES / 978-84-8131-883-8 / 6,50 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2010

Contes d'ahir, d'avui i de demà

«Aquesta història que ara us contaré va esdevenir ja fa molt anys al poblet de Sollana». Amb aquestes paraules, l'escriptora i professora Neus Carañana inicia el seu llibre *Cendrellós, Mendrellós, saltejador de camins*. Es tracta d'un conte popular inèdit que la iaia de Neus li contava quan ella era xicoteta. Era, doncs, un somni que l'autora tenia pendent de fer perquè la història no es perdera en l'oralitat. Com tota rondalla, aquesta també combina elements de fantasia i reals. La situació i els personatges ben bé podrien pertànyer a qualsevol poble i cultura, i aquesta és la màgia de les narracions, que el temps mai no els passa factura i serveixen per educar els més xicotets es troben on es troben.

Però quan parlem de literatura infantil, no són tan sols les paraules les encarregades d'entretindre el lector, ja que les il·lustracions tenen un paper protagonista. Així, Eva Garcés és la il·lustradora que dona vida a les paraules de Neus Carañana, qui amb els seus traçats aconsegueix captivar l'atenció dels més menuts.

□ Andrea R. Lluch
Lletres Valencianes, n° 28

TREMENDO UNIVERSO: LAS MATES, EN VERSO

MARTA MUÑOZ CARRIÓN

IL·LUSTRACIONS D'ALICIA ARLANDIS TOMÁS

COL·LECCIÓ «HISTORIAS CON MIGA»

48 PÀGINES / 978-84-95895912 / 8 EUROS

EDITORIAL BRIEF, VALÈNCIA, 2010

Los números se han escondido....

Marta Muñoz Carrión (Manzanares, Ciudad Real, 1972) un día se propuso explicar a sus hijos matemáticas. Pero resultó que lo que se presentaba como una mera enseñanza de contenidos fue más allá de lo previsto y acabó sirviéndole de fuente de inspiración para escribir su primera obra de ficción *Tremendo universo: las mates, en verso*. Un libro que contiene veintiún poemas dirigidos a niños y niñas a partir de 6 años y cuyo contenido se encuentra a medio camino entre la didáctica y la lectura lúdica. Unos poemas que enseñan y divierten a los primeros lectores, y también a los segundos, y que constituyen una curiosa y poco convencional manera de ver las matemáticas. Atravesando las páginas del libro encontraremos la obra de Alicia Arlandis, una ilustradora que ya había colaborando anteriormente con esta editorial realizado las ilustraciones para dos libros de esta misma colección *El maravilloso mundo de Creosbe* y *El bibliobús mágico*.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, n° 28

ON-OFF. L'ENERGIA QUE MOU EL MÓN

GEMMA AGUILERA I MARÇAL

COL·LECCIÓ «CLAUS PER ENTENDRE EL MÓN», 12

85 PÀGINES / ISBN 978-84-9904-034-9 / 7 EUROS

EDICIONS DEL BULLET, PICANYA, 2010

L'energia que atura el món

Explicar en poc menys de cent pàgines la problemàtica energètica que amenaça el nostre planeta no és gens fàcil. Amb gran agudesia i destresa didàctica, però, l'autora sorteja els inconvenients d'una terminologia tan especialitzada i la pesadesa d'un tema tan complex i aboca els joves a la reflexió. Aquest llibre gira al voltant de la necessària reflexió sobre l'esgotament energètic que pateix el nostre planeta. Amb un llenguatge clar i senzill, però sense vaguetats, l'autora posa sobre la taula els problemes als que tindran que fer front les generacions venideres si no som capaços de superar la dependència energètica de fonts tant efímeres com el petroli. Es parla del present, del passat, però sobretot del futur de l'energia que mou el món, però que a cop de crisi fa que s'ature. El llibre alligona els joves en un tema tan complicat com és el del món de l'energia nuclear, solar, eòlica i hidràulica. Analitza les pros i les contres de cadascuna d'elles de manera que el lector pot formar-se una opinió sobre quines resulten les més adients. Conèixer el nostre planeta és la única manera de comprometre's en la seua conservació.

□ Berta Rodrigo Mateu
Lletres Valencianes, n° 28

LA VIOLINISTA DE PARÍS

JOAN PLA

COL·LECCIÓ «ESPURNA», 92

182 PÀGINES / 978-84-9824-628-5 / 9 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

El jovent i la crisi

Mentre que per a uns el terme «crisi» és només una paraula que està en boca de tots, per a uns altres és una realitat que afecta el seu dia a dia i que en determina el futur. Aquest és el cas de Bernat i la seua família: al pare l'han despatxat de la faena i la difícil situació econòmica els ha dut a abandonar la llar i a mudar-se a casa dels avis. I Bernat, un jove amb potencialitats artístiques, s'ha vist obligat a deixar córrer el projecte d'estudiar Belles Arts. Massa jove per a renunciar als somnis. Bernat s'unirà al moviment anticapitalista sense oblidar, però la seua vocació de pintor. I el que alguns podrien jutjar com una manera de tirar-se la manta al coll i d'unir-se a una colla de desvagats, en realitat respón a una decisió força meditada d'esdevenir autònom i de no comportar una càrrega per a la seua família, que ja en tenen prou... Pla, amb aquesta novel·la dignifica unes idees i unes actituds que gaudeixen de molt mala premsa: el moviment «okupa» i l'activisme antisistema. El grup al qual s'uneix Bernat, són uns pocs joves organitzats, polítics i disciplinats, que es guanyen la vida amb elaboracions d'artesanía i que rebutgen de ple la violència en la lluita contra un sistema que cada cop es mostra més insuficient i limitat per a satisfer els somnis del jovent.

□ *Alicia Toledo*
Lletres Valencianes, n° 28

TIRANT O ANGLATERRA, VIST PER PEP JORDÀ

PEP JORDÀ LÓPEZ

IL·LUSTRACIONS DE ROSANNA CRESPO I QUIQUE SOLER

COL·LECCIÓ «JOC DE DAUS»

119 PÀGINES / 978-84-268-1452-4 / 12 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2009

White

En esta historia aparece Tirant lo Blanch como joven adalid de masas, su admiración traspasa fronteras debido a sus primeros lances de caballería, donde el honor se adquiere dando muerte al adversario en el campo de batalla. Las justas, campeonatos de horror y muerte para alcanzar el amor cortés o la fama, hecha, con luz y taquígrafos, a base de sucesivos combates acabados con vida. Pep Jordà reescribe el género caballeresco blandiendo sus armas con una maestría intachable. Plantea su obra en dos partes, en las que refiere los combates del Conde de Varoic –primera parte– y Tirant lo Blanch –segunda parte– en el reino de Inglaterra. Relato de unos hechos en los que Tirant sale victorioso al lograr anular, con su gloria, la fama *nonata* del hijo de su adversario, cuya existencia sólo permanecerá en el recuerdo del viejo Conde.

La editorial Marfil inicia, con este título, la colección «Joc de Daus», donde destaca, junto a la calidad del texto, una cuidada selección de ilustraciones de Rosanna Crespo y Quique Soler.

□ *Javier Piñol*
Lletres Valencianes, n° 28

POESÍA COMPLETA

PASCUAL PLA I BELTRÁN

ESTUDI INTRODUCTORI I EDICIÓ DE MANUEL AZNAR SOLER
COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA D'AUTORS VALENCIANS», 54

436 PÀGINES / 978-84-7822-542-2 / 12 EUROS

ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2009

Poética del máuser

La poesia de Pascual Pla (Ibi, 1908-Caracas, 1961) nace con influencia modernista romántica en *La cruz de los crisantemos* (1929) y acaba en el compromiso político. Este representante de la «Generación Valenciana del 36» constituye un ejemplo de poeta del pueblo de conciencia revolucionaria del proletariado y del campesinado a las órdenes del PCE. Este cambio de registro se da a partir de su tercer libro, *Narja* (1932), cuyo primer verso ya anuncia su postura política: «sol de martillo, luna de acero y máuser». El salto, sin embargo, no es drástico, ya que en *Huso de eternidad* (1930) confirma su deseo de seguir las vanguardias deshumanizadas, aunque la influencia lorquiana y albertiana no borren las huellas del Modernismo.

En *Hogueras en el Sur* (1935) su poética «bolchevique» se decanta por «poemas campesinos» que pretenden iluminar al campo español en la senda de la Revolución Soviética. En *Voz de la tierra* (1935) aflora la frustrada revolución asturiana del 34 y en *Camarada* (1938) fusiona amor y revolución. Encarcelado en 1939, en 1947 se exilió.

□ Pasqual Mas i Usó
Lletres Valencianes, n° 28

LA FADA DE L'ALZINA I ALTRES CONTES

ÀNGEL GAVARA

IL·LUSTRACIONS DE MANEL MARTÍ

COL·LECCIÓ «SALABRET D'HISTÒRIES»

77 PÀGINES / 978-84-92763-31-3 / 8 EUROS

EDICIONS 96, LA POBLA LLARGA, 2010

Consells de vida

La fada de l'alzina i altres contes reünix onze relats de lectura idònia per a xiquets a partir dels huit anys. Els textos que juguen amb la fantasia i els animals com a protagonistes de les històries acaben sempre amb una conclusió útil. A manera de joc l'autor introdueix els xiquets en la reflexió i l'aprenentatge i també en una sèrie de valors ètics i conductes amb què s'evitaran els errors i experiències desagradables en la vida.

Els consells de l'autor se centren en valors com la paciència, la importància del treball ben fet, mostrar que els diners no pot comprar-ho tot, despertar el respecte i la conservació de la naturalesa, aprendre a valorar els consells dels majors i respectar les diferències i la cultura dels altres. Relats breus, ben narrats, senzills, amb missatge i de lectura fàcil i agradable.

Relats molt didàctics en els que es percep la bona mà de l'autor que professionalment es dedica a l'ensenyança, però que també realitza activitats musicals i literàries. Àngel Gavara és el pseudònim triat per a la seua activitat en el món de les lletres.

□ Lourdes Rubio
Lletres Valencianes, n° 28

EL DINOSAURE DEL MENEJADOR

JORDI RAÜL VERDÚ PONS

IL·LUSTRACIONS DE ROSANNA CRESPO I QUIQUE SOLER

COL·LECCIÓ «LA CARRASCA», 2

40 PÀGINES / 978-84-268-1481-4 / 6 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2009

El dinosaure bo

Aquest llibre és un relat adreçat al públic infantil de més de huit anys que ens traslada des d'un punt de vista fantàstic a un moment concret, la prehistòria; i a un punt concret de les comarques d'Alacant: la muntanya, i específicament el Menejador. En aquestes contrades viuen dos dinosaures, mare i fill; a més dels homes, dones i xiquets de l'època. L'obra cerca d'una forma clara el final feliç que s'espera per a les obres adreçades a un públic tan menut. En aquesta ocasió Verdú aprofita per mostrar-nos uns personatges que viuen enfrontats entre sí, però que acabaran acceptant la convivència entre ells, gràcies a una situació provocada pels propis xiquets. Aventures i esdeveniments que podien ser iguals hui, amb uns altres protagonistes, i que ens mostren uns xiquets alegres en un món on la vida no és fàcil. Al capdavall, Verdú ens trasllada a una utopia, la felicitat aconseguida a través de la pau i la convivència entre distints. Un ensenyament per a xiquetes i xiquets en una edat important de la seua formació. Es tracta d'un relat d'aventures que, a més, aprofita i ensenya geografia física, i que al final incorpora una proposta didàctica que pretenen reforçar coneixements.

□ Agustí Hernández
Lletres Valencianes, n° 28

EL MURAL COM A FONDS.

LA POESIA DE VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

JAUME PÉREZ MONTANER

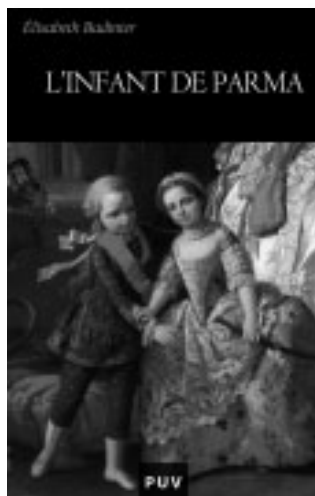
237 PÀGINES / 978-84-92435-28-9 / 20 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2010

El poeta del poble

Vicent Andrés Estellés (Burjassot, 1924-València, 1993) va ser autor de novel·les, obres de teatre i guions de cinema però sobretot és conegut per la seua extensa obra poètica. El seu debut en el món literari es va iniciar en la dècada dels cinquanta amb la publicació de *Ciutat a cau d'orella* i *Donzell amarg*. Este llibre és un assaig, publicat recentment per Perifèric Edicions, on es recull una àmplia mostra dels treballs que Jaume Pérez Montaner (l'Alfàs del Pi, 1938) ha dedicat a aquest poeta de Burjassot: «Paròdia i dicció en les *Èglogues* d'Estellés» (1984), «Poesia i record. A propòsit d'un poema del *Llibre de meravelles*» (1994), «Epíleg provisional a l'*Obra Completa* de Vicent Andrés Estellés» (1990), «El Cant general dels pobles valencians» (1996), «*Del Llibre de meravelles* al *Mural del País Valencià*» (2004), «Des del *Mural del País Valencià*» (escrit en 2003 i publicat en aquesta edició). L'obra de Estellés ha estat qualificada de renovadora dins de la poesia valenciana contemporània, i alguns dels seus poemes han estat coneguts per les versions musicades realitzades per Ovidi Montllor, Paco Muñoz, Celdoni Fonoll, Maria del Mar Bonet, Obrint Pas, Remigi Palmero, Lluís Miquel, Lluís el Sifoner...

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, n° 28

L'INFANT DE PARMA

 ÉLISABETH BADINTER

---

98 PÀGINES / 978-84-370-7694-2 / 12,50 EUROS

 PUV, VALÈNCIA, 2010

El fracàs d'un Príncep il·lustrat

Aquest llibret, estructurat en forma de biografia, relata com, a mitjan segle XVIII, Ferran, infant de Parma i doblement Borbó (és nét de Felip V per part de pare i de Lluís XV per part de mare) és educat pels més prestigiosos filòsofs i enciclopedistes francesos del moment amb la ferma creença il·lustrada que l'educació fa l'individu. Instruït en els progressos del coneixement per homes consagrats a que desenvolupara la seua intel·ligència i la seua moral, el jove no va confirmar les teories d'aquest laboratori pedagògic. Fonamentalment perquè, allora que demostrava l'amplitud de la seua cultura científica, literària i artística, Ferran va ser captiu d'unes profundes conviccions religioses que el portaren a escollir, quan li va tocar governar, les supersticions i la devoció front el poder de la raó. Així, l'ideal de Príncep modern es va mostrar com un sobirà contradictori i paternalista, submís al Papa i que va restablir el tribunal de la Inquisició. Herències d'un Antic Règim que estava a punt d'esfondrar-se.

□ Àlvar Peris
Lletres Valencianes, n° 28

ENTRE EL SILENCI I L'OBLIT. PACO CUCARELLA, EL DARRER ALCALDE REVOLUCIONARI DE CARCAIXENT

 ANNA OLIVER BORRÀS

 COL·LECCIÓ «L'ENTORN», 3

---

296 PÀGINES / 978-84-92763-14-6 / 15 EUROS

 EDICIONS 96, LA POBLA LLARGA, 2009

L'alcalde Cucarella

Anna Oliver Borràs és l'autora d'*Entre el silenci i l'oblit. Paco Cucarella, el darrer alcalde revolucionari de Carcaixent*, una obra que rescata de l'oblit no només la figura de Cucarella, un obrer de la CNT que va ser alcalde-president del Consell Municipal, sinó que ens ofereix també una visió del moment històric que s'estava vivint dins i fora d'aquest poble de la Ribera Alta. El llibre ens relata uns fets històrics d'una època difícil, i que en el cas concret d'aquesta localitat va ser especialment conflictiva, ja que als enfrontaments entre les diferents forces polítiques i sindicals, s'afegia la inestabilitat social i els problemes ocasionats per la guerra.

Paco Cucarella havia nascut a València l'any 1907 i era fill d'una família nombrosa formada per nou germans. Paco, al igual que dos dels seus germans, es va implicar activament en moviments polítics i va ser, pocs mesos abans de la fi de la Guerra, l'alcalde de Carcaixent. Un càrrec que finalment li va costar la vida, quan comptava només amb 31 anys. L'anàlisi del sumari, els testimonis i les declaracions han permès a aquesta advocada de Carcaixent conèixer el procés judicial que sense cap garantia processal el va condemnar a mort l'any 1939.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, n° 28

IMAGINE

OCTAVI EGEA / IL·LUSTRACIONS D'EDUARDO GARCÍA LÓPEZ

PREMI VILA DE PATERNA DE TEATRE JUVENIL

COL·LECCIÓ «LA BICICLETA NEGRA», 26

87 PÀGINES / 978-84-8131-865-4 / 11 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2009

PER TERRES DELS BORJA

SANTIAGO LA PARRA LÓPEZ

108 PÀGINES / 978-84-96839-25-0 / 6 EUROS

CEIC ALFONS EL VELL, GANDIA, 2010

Sobre el despertar de la innocència

Octavi Egea és un autor ja de certa trajectòria en diferents gèneres literaris i audiovisuals, si bé consolidada en el camp del teatre durant els darrers anys, amb premis i estrenes importants. L'obra, adreçada a un públic adolescent, ens acosta al món d'aquests, tot i que transportant-nos a un imaginari americà, Nova York, amb els seus diferents barris, marcats pels orígens diversos dels seus habitants. L'acció es mou entre el món familiar i escolar dels dos protagonistes i el món marginal d'un Manhattan que aquests gosaran visitar tot sols. L'aventura d'un dia esdevindrà així una peripècia farcida d'imprevistos que els portaran a conèixer vides al límit, com si es tractara d'una iniciació, d'una pèrdua imprevista de la innocència. No sabem si arriba a transmetre un missatge moral rotund, però potser podria veure's aquesta ficció com un toc d'atenció al que pensem que són els nostres grans problemes. De problemes, però, n'hi ha de moltes classes i de molts graus, més enllà del nostre melic. Potser això ens acaba dient aquest text tan poc complaent amb el que ens envolta.

□ Ramon X. Rosselló
Lletres Valencianes, n° 28

Les empremtes dels Borja

Amb motiu de la commemoració del centenari del naixement del Duc de Gandia, l'Institut CEIC Alfons el Vell i l'Ajuntament de Gandia, han publicat uns itineraris biogràfics i històrics per a viatgers, en valencià, castellà i anglés, que mostren les empremtes per terres valencianes d'una de les famílies més universals de la seua història, els Borja. Una família que va comptar amb representants poderosos com ara Alfons de Borja, que va ser Papa amb el nom de Calixt III, Rodrigo Borja, que també va ser Papa amb el nom d'Alexandre VI, i els dos fills de Rodrigo, Cèsar i Lucrècia Borja. Durant la seua època d'esplendor, l'activitat de mecenatge dels Borja va ser molt important i artistes tan famosos com Miquel Àngel, Tiziano o el Bosco, van ser protegits en algun moment de la seua vida artística per aquesta important família.

L'itinerari passeja el lector per terres valencianes concretament per la Costera (Xàtiva i Canals), València, Gandia i els voltants de Gandia: La Alqueria del Duc, Santa Maria de la Valldigna, Sant Jeroni de Cotalba.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, n° 28

Fes *click* i

accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuidors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre valencià

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual i depòsit legal
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat Valenciana

Revista *Lletres Valencianes*
Cercador de continguts

Notícies d'interés

XML **RSS** Nou servici de notícies RSS

Informes i estadístiques

Convocatòries d'ajudes

Un universo naranja habitado por libros

Situada en las cercanías de la Universitat Politècnica de València, en la calle Ramón Llull, encontramos la librería del mismo nombre, un espacio amplio en el que predominan el naranja y el blanco, sus colores corporativos, y desde cuyo interior una vocecita parece llamar al lector voraz que llevamos dentro. En la librería Ramón Llull se da la mano el concepto más moderno de negocio con el espíritu acogedor de las librerías de siempre.

Ordenada y espaciosa, pero sensiblemente cálida (algo que podría sorprender a quien, por su cercanía con el campus universitario, esperara una librería técnica al uso), la librería Ramón Llull alberga todo tipo de libros, desde el manual universitario especializado a la novela gráfica más sugerente, pasando por la narrativa actual, la poesía, las publicaciones periódicas atípicas, el arte, la música, la literatura de género o la infantil y juvenil. «No somos un punto de venta de manuales universitarios, somos mucho más que eso» confiesa, orgullosa, Almudena Amador, una de las propietarias del establecimiento. Ella y Esther Mallol pasaron de trabajar en la antigua librería Punto y Coma, a hacerse cargo de uno de los locales de aquella, el que ahora ocupa su librería Ramón Llull. Un acto valiente que, viendo la fuerza que ambas atesoran y la pasión que desprenden por su trabajo, merecía llegar a buen puerto.

Siete años de historia

Hace ya siete años, desde el 2003, que estas dos mujeres jóvenes e inquietas llevan las riendas de esta librería –«que está viva», apunta Esther con una sonrisa– con vocación de punto de encuentro cultural. No en vano, la actividad que el local genera es una de las alegrías de sus responsables, pese a echar de menos una mayor implicación de los estudiantes, a los que, por edad y nivel intelectual, se les supondría más interés y hábito lector del que muestran por lo general. « Son pocos los que, además de comprar el manual que necesitan, se pasean por la tienda», lamentan mis interlocutoras tibiamente, porque saben que ese cliente les permite mantener abierto el negocio y poder dedicar espacio a otro tipo de lector.

En relación con este aspecto hay que enmarcar el más importante punto de inflexión en la historia de la librería. La necesidad de dedicar el espacio necesario a cada sección las llevó a ampliar la superficie del local, y ahora tiene unas dimensiones que hacen muy agradable el pasear frente a sus estantes perfectamente ordenados, atendiendo a la información de los lomos o a la portada de ese libro destacado a la altura de nuestros ojos y que nos llama la atención. Al fondo de la tienda, dibujando una *ele*, encontramos la sección infantil, bastante bien surtida, a la que quieren dar mayor vida por medio de actividades específicas, según me cuentan, en los próximos meses. Realmente, se trata de un apartado ideal para que los más pequeños disfruten de las palabras e imágenes que los libros les ofrecen. Entre los planes a corto plazo de la librería está hacer alguna exposición, tal vez de ilustraciones infantiles.

Una zona que mira hacia la Universidad

La ubicación de la librería tiene grandes ventajas (en estos momentos de inicio de curso, la vorágine es importante y el trabajo se acumula), pero también inconvenientes derivados de aquella. El barrio cuenta con gran movimiento estudiantil durante la semana, como es lógico, pero «no es una zona a la que vaya alguien a pasear o de compras un sábado por la tarde», como dice Almudena. «En esta parte de la calle ni siquiera hay farolas», añade Esther. No puedo imaginar, por lo que me dicen, la situación cuando, paradójicamente, llega la Navidad (tradicional época de buenas ventas de libros) o alguna otra fecha destacada en el calendario universitario. «Cuando no hay clases, esto parece un desierto».

Los libros entran y salen, aunque nosotras intentamos mantener en depósito los importantes.

Un tiempo de cambios

Aspectos como los apuntados hacen necesaria una labor titánica de promoción de las actividades de la librería para conseguir atraer a su público objetivo, que en estos años no ha parado de crecer. En esto han encontrado un aliado en las nuevas tecnologías y las redes sociales: «tenemos más de mil amigos en facebook». Por medio de ellas, intercambian recomendaciones –«no necesariamente novedades»– y avisan de actividades que no solamente se limitan al ámbito de la literatura, sino que abarcan el cine, el cómic y la música, entre otras disciplinas.

Tampoco tienen miedo estas dos jóvenes emprendedoras a los retos de los nuevos tiempos, de hecho, en su página web es posible comprar libros, incluso digitales, hacer pedidos o suscribirse a su boletín de novedades. Ante la incertidumbre que planea en el sector, ellas se muestran partidarias de tomar la iniciativa y posicionarse antes de que sea tarde, porque «todo está cambiando muy rápido».

Es paradójico, me explica Almudena, que España sea, al mismo tiempo, uno de los países europeos en que más se publica y en el que más bajo índice de lectores hay. La estrategia de las grandes casas editoriales, empeñadas en hacer de este negocio una carrera en la que la novedad de hoy sepulta la novedad de ayer en un tiempo demasiado breve para una actividad, la lectura, que precisa de un estado de reposo y ánimo de reflexión, complica el trabajo de las librerías. «Estos estantes que parecen tan ordenados y estáticos, cambian continuamente. Los libros entran y salen, aunque nosotras intentamos mantener en depósito los importantes», me cuenta Esther Mallol.

Se crea una complicidad con algunos clientes que es de dos direcciones, nosotras les hacemos recomendaciones cuando nos las piden, pero también ellos nos descubren muchos buenos libros.

Soluciones para una época difícil

Frente a la intrusión de las grandes superficies en el negocio de la venta de libros, Esther y Almudena abogan por la especialización en material universitario, por un lado, y por potenciar el trato personalizado, clave en un establecimiento de este tipo, por otro. «Se crea una complicidad con algunos clientes que es de dos direcciones, nosotras les hacemos recomendaciones cuando nos las piden, pero también ellos nos descubren muchos buenos libros»– y la cara se les ilumina cuando me cuentan esto, desvelando sin necesidad de palabras la razón por la que están en esta aventura. No obstante, son muy conscientes de que el tipo de cliente de la librería Ramón Llull no es, en principio, el que va a comprar las últimas novedades editoriales a unos grandes almacenes. «El número de ejemplares del último libro de Ken Follett que hemos vendido es irrisorio», declara Almudena Amador.

Actividades, muchas actividades

Si algo caracteriza a la librería Ramón Llull es la energía con que afronta el día a día y el espíritu inquieto de sus responsables, como ya he destacado antes. La prueba la encontramos en las muchas actividades que se realizan entre sus paredes y que no solamente se circunscriben al campo de la literatura, sino que se abre a otros ámbitos como el cine o la música.

Desde el mes de abril, existe un colectivo, formado por personas cercanas a la librería y que pertenecen a los más variados campos de la creación, que se encarga de gestionar las actividades de la Ramón Llull. Entre las actividades más destacadas podemos señalar su Club de lectura, que se reúne una vez al mes para hablar

de un libro elegido previamente por uno de sus miembros y leído por todos los asistentes. En estos momentos, me cuentan con cierta emoción, preparan un club de parecida factura que se centrará en la literatura japonesa, por iniciativa de una clienta y amiga especialista en la cultura nipona. Tampoco podemos olvidar los recitales de poesía (como el celebrado en junio por los miembros del taller de la Universidad Politécnica POLIMNIA 222), las presentaciones de libros y los conciertos literarios que celebran en su caseta de la Fira del Llibre o los organizados con motivo del Día de la Música.

El futuro

Para Esther Mallol y Almudena Amador, propietarias de la librería Ramón Llull, el futuro pasa por «seguir creciendo». Y será difícil frenar el ímpetu de estas dos jóvenes que rebosan alegría e ilusión por un proyecto en el que, es evidente cuando hablas con ellas un rato, vuelcan toda su pasión.

Para acabar, nada mejor que recurrir a la hermosa cita de André Gide con que se presenta la librería en internet y que refleja meridianamente, a mi parecer, el espíritu que en ella se respira: «Ante ciertos libros, uno se pregunta: ¿quién los leerá? Y ante ciertas personas uno se pregunta: ¿qué leerán? Y al fin, libros y personas se encuentran».

□ **Miguel Cruz Montalbán**

Lletres Valencianes, nº 28

LIBRERÍA RAMÓN LLULL

C/ Ramón Llull, 41

46021 València

www.libreriaramonllull.com

editorials valencianes

ADONAY

POLÍGONO LA PAHILLA
CARRER FUENTE FORRAJE, 171
CHIVA 46370 VALÈNCIA
TEL.: 902 154 643
FAX: 962 521 739
info@adonay.com
www.adonay.com

ADUANA VIEJA

APARTAT DE CORREUS 380
VALÈNCIA 46080 VALÈNCIA
TEL.: 96 182 08 15
FAX: 96 182 08 16
www.aduanavieja.com

AITANA EDITORIAL

CARRER COMTE D'ALTEA, 10
ALTEA 03590 ALACANT
TEL.: 96 584 19 46
FAX: 96 688 08 47

ALBATROS

CARRER LA OLIVERETA, 28
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50
FAX: 96 370 22 46
albatros@graficas-soler.com

ALETA EDICIONES

CARRER L'ALTER, 2 PTA. 3
SUECA 46419 VALÈNCIA
TEL.: 659 733 679
FAX: 96 176 20 96
info@aletaediciones.com
www.aletaediciones.com

ALGAR EDITORIAL

RONDA TINTORERS, 10
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 245 90 91
FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com

AMÓS BELINCHÓN

CARRER RAFEL RIVELLES, 39
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 08 22
FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es

ANDANA EDICIONS

CARRER VALÈNCIA, 56-BAIX
ALGEMESÍ 46680 VALÈNCIA
TEL.: 96 248 43 82
FAX: 96 248 43 82
andana@andana.net
www.andana.net

ARAÑA EDITORIAL

PASSEIG DE LAS FACULTADES, 10 B
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA

TEL.: 96 369 93 85
FAX: 96 339 27 39
info@aranyaeditorial.com
www.aranyaeditorial.com

ARTICS

PASSEIG COLÓN, 39
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
46760 VALÈNCIA
TEL.: 630 21 29 57
artics@artics.org
www.artics.org

AVANTPRESS EDICIONS

CARRER PINTOR SALVADOR ABRIL,
26 BAIX
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TELS.: 636 95 58 38 / 96 322 00 26
FAX: 96 333 86 91
raul@avantpress.es
www.avantpress.es

AZOTES CALIGRÁFICOS

CARRER JOSÉ Mº BAYARRI, 7-12
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 326 25 28
azotescaligraficos@gmail.com
www.azotescaligraficos.es

BESTSELLER EDICIONES

CARRER ALMORIDA, 10
ELX 03203 ALACANT
TEL.: 96 542 52 31

BOREAL LIBROS S.L

CARRER MAESTRO GONZALBO, 22
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 650 91 11 71
boreal@boreallibros.es
www.boreallibros.es

BRIEF EDICIONES

CARRER DANIEL BALACIART, 5-BAJO
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37
FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
www.edibrief.com

BROSQUIL EDICIONS S.L.

CARRER TAPISSERS, 17. POLIGONO
INDUSTRIAL ELS MOLLONS
ALQUÀS 46970 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 70 45
FAX: 96 341 83 41
alejandro@brosquilediciones.com
www.brosquilediciones.com

CAMACUC

CARRER DOCTOR MARAÑÓN, 30
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 615 34 94 04
edcamacuc@hotmail.com

CAMPGRÀFIC

CARRER MATIAS PERELLÓ, 17-6º
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 963 33 16 74
FAX: 96 374 92 57
campgrafic@campgrafic.com
www.campgrafic.com

CARENA, EDITORS

CARRER CHIVA, 21-3º-11º
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
FAX: 96 395 35 90
carena@carenaeditors.com
www.carenaeditors.com

CASTELLNOU EDITORA

VALENCIANA
CARRER SALABERT, 36
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 00 38
FAX: 96 357 12 50
editora@castellnouedival.com
www.castellnouedival.com

CEIC ALFONS EL VELL

PLAÇA REI EN JAUME I, 10
GANDIA 46701 VALÈNCIA
TEL.: 96 295 95 62
FAX: 96 295 95 66
ceicalfonsell@gandia.org
www.ceicalfonsell.com

CISS, S.A.

CARRER COLÓN, 1-5º
VALÈNCIA 46004 VALÈNCIA
TEL.: 902 250 500
FAX: 902 250 502
clientes@ciss.es
www.ciss.es

CODEXVAL EDICIONES

CARRER VILLA DE MADRID, 60-B
PATERNA 46004 VALÈNCIA
TEL.: 902 636 037
FAX: 96 132 34 03
codexval@codexval.es
www.codexval.es

CONSULTA DE DIFUSIÓN

VETERINARIA, S.L
AVINGUDA GODOFREDO
BUENOSAIRES, 22
CASTELLÓ DE LA PLANA 12005
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 44 66
FAX: 964 23 65 22
consulta@consultavet.org
www.consultavet.net

DEL SÈNIA AL SEGURA

CARRER CRONISTA CARRERES,
9-7º F

VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 73 55
FAX: 96 351 73 55
editorial@delseniaalsegura.com

DYLAR EDICIONES
CARRER SANT BLAI, 62-APDO 20
BURRIANA 12530 CASTELLÓ DE
LA PLANA
TEL.: 902 44 44 13
FAX: 964 59 11 14
dylar@dylar.es
www.dylar.es

ECIR, S.A.
CARRER VILA DE MADRID, 60
POLÍGONO INDUSTRIAL
FUENTE DEL JARRO
PATERNA 46988 VALÈNCIA
TEL.: 96 132 36 25
FAX: 96 132 36 05
ecir@ecir.com
www.ecir.com

EDICEP, C.B.
CARRER ALMIRANTE ÇADARSO, 11-3
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 72 93
FAX: 96 395 22 87
edicep@edicep.com
www.edicep.com

EDICIONES DHARMA
CARRER ELIAS ABAD, 3
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 32 00
dharma@edicionesdharma.com
www.edicionesdharma.com

EDICIONES I
CARRER MORATÍN, 11-27B
VALENCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 963 951 959
info@edicionesi.com
www.edicionesi.com

EDICIONES MAHALI
CARRER ALZIRA, 7-4
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 364 07 32 / 633 21 06 87
edicionesmahali@gmail.com

EDICIONES SIMTAC
CARRER ABEN AL ABBAR, 4-23
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 963 62 41 95
FAX: 963 44 19 88
simtac@ono.com
www.simtacludopress.net

EDICIONS ALFANÍ
CARRER LA FAROLA, 8-7
ALDAIA 46960 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 47 48

FAX: 96 150 47 48
edicionsalfanic@yahoo.es

EDICIONS BROMERA
RONDA TINTORERS, 10
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 240 22 54
FAX: 96 240 31 91
comercial@bromera.com
www.bromera.com

EDICIONS DE PONENT
CARRER ANCHA, 4 BAIX
ALACANT 03420 ALACANT
TEL.: 965 26 01 70
info@edicionsdeponent.com
www.edicionsdeponent.com

EDICIONS DEL BULLENT
CARRER DE LA TARONJA, 16
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 08 83
FAX: 96 159 08 45
info@bullent.net
www.bullent.net

EDICIONS LA XARA
AVINGUDA DE LA VALLDIGNA, 25
SIMAT DE LA VALLDIGNA
46750 VALÈNCIA
TEL.: 96 281 13 67
FAX: 96 281 13 67
eladi@edicionslaxara.com
www.edicionslaxara.com

EDICIONS LOCALS
CARRER SAN JOSÉ, 9
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 10 33
FAX: 96 560 10 33
agustobeltra@yahoo.es

EDICIONS TIVOLI
CARRER SANTO TOMAS, 3
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 965 54 10 18
info@eltivoli.com
www.eltivoli.com

EDICIONS VORAMAR-
VORAMAR/SANTILLANA
CARRER VALÈNCIA, 44
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 44 10
FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es
www.santillana.es

EDICIONS 96
POLÍGONO LA CLOSA.
CARRER FUSTER, S/N
LA POBLA LLARGA 46070 VALÈNCIA
TEL.: 96 246 11 04

FAX: 96 246 14 90
edicions96@edicions96.com
www.edicions96.com

EDITILDE
CARRER GENERAL URRUTIA, 12-10^a
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 316 30 14
FAX: 96 316 30 14
dialogoinfantil@ctv.es
www.editorialdialogo.es

EDITORIAL AFERS
AVINGUDA DR. GÓMEZ FERRER, 55
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 96 126 93 94
afers@editorialafers.com
www.editorialafers.com

EDITORIAL AGUACLARA
CARRER ROSELLÓ, 55
ALACANT 03010 ALACANT
TEL.: 96 524 00 64
FAX: 96 525 93 02
editorialaguaclara@ono.com

EDITORIAL ALETHEIA
CARRER MARGARITA
VALLDAURA, 1-2B
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 57 74
FAX: 96 316 13 01
aletheia@aletheiaeditorial.com
www.aletheiaeditorial.com

EDITORIAL ALFREDO ORTELLS
CARRER CARBONER.
PARQUE EMPRESARIAL DESTRO, 44
PATERNA 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 134 54 84
FAX: 96 134 54 85
editorial@ortells.com
www.ortells.com/

EDITORIAL ANTINEA
CARRER DOCTOR FLEMING, 6
VINARÓS 12500 CASTELLÓ DE
LA PLANA
TEL.: 964 45 45 25
FAX: 964 45 20 12
info@editorialantinea.com
www.editorialantinea.com

EDITORIAL CENTURIONE
CARRER ALBUFERA, 3
MONTSERRAT 46900 VALÈNCIA
TEL.: 961 84 12 00
info@editorialcenturione.com
www.editorialcenturione.com

EDITORIAL CLUB UNIVERSITARIO
CARRER COTTOLENGO, 25
ALACANT 03690 ALACANT
TEL.: 96 567 61 33
FAX: 96 566 39 36

ecu@ecu.fm
www.ecu.fm

EDITORIAL COCÓ

CARRER CLARIANO, 9-21
VALÈNCIA 46022 VALÈNCIA
TEL.: 626 25 96 88
eduardo@editorialcoco.com
www.editorialcoco.com

EDITORIAL DE LA UNIVERSIDAD POLITÉCNICA DE VALÈNCIA

CAMINO DE VERA, S/N
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12
FAX: 96 387 79 12
public@upvnet.upv.es
www.editorial.upv.es

EDITORIAL DENES

POLÍGON ALQUERÍA DE LA MINA
CARRER ARTS GRÁFIQUES, 58
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 44 66
FAX: 96 397 48 42
denes@editorialdenes.com
www.editorialdenes.com

EDITORIAL I SEE BOOKS

CARRER DON GENEROSO
HERNÁNDEZ, 1, 1
VALÈNCIA 46001 VALÈNCIA
TEL: 96 39 14 824
FAX: 96 392 50 19
info@iseebooks.com
www.iseebooks.com

EDITORIAL MARFIL

CARRER SAN ELOY, 17
ALCOI 03804 ALACANT
TEL.: 96 552 33 11
FAX: 96 552 34 96
editorialmarfil@editorialmarfil.com
www.editorialmarfil.com

EDITORIAL PENCIL

CARRER VALENCIA, 36 BAIX
ALBORAYA 46120 VALÈNCIA
TEL.: 96 133 81 68
FAX: 96 133 65 71
admin@editorialpencil.es
www.editorialpencil.es

EDITORIAL PRE-TEXTOS

CARRER LUIS SANTÁNGEL, 10
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26
FAX: 96 395 54 77
info@pre-textos.com
www.pre-textos.com

EDITORIAL PROMOLIBRO

CARRER BACHILLER, 27 BAIX
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 20 29

FAX: 96 393 31 38
librerialapau@terra.es
www.psyli.com

EDITORIAL RIUBLANC

CARRER LOPE DE VEGA, 12 BAIX
GANDIA 46701 VALÈNCIA
TEL.: 685 23 50 03
FAX: 96 286 55 88
riublanc@gmail.com
www.riublanc.com

EDITORIAL TIRANT LO BLANCH

CARRER ARTES GRÁFIQUES, 14
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48
FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.es
www.tirant.net

EDITORIAL TRES I QUATRE

OCTUBRE CENTRE DE CULTURA
CONTEMPORÀNIA
CARRER SAN FERRAN, 12
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 77 99
FAX: 96 315 51 65
tresiquatre@tresiquatre.com
www.tresiquatre.com

EFFECTO VIOLETA

CARRER DIECIOCHO
(LA CAÑADA), 35
PATERNA 46182 VALÈNCIA
TEL.: 660 05 58 60
effectovioleta@gmail.com

EL CABALLERO DE LA BLANCA LUNA

CARRER EN BORRÁS, 16 BAIX
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL: 96 391 66 78

EL NADIR EDICIONES

CARRER GUILLÉN DE CASTRO, 77-11
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TELS.: 687 54 12 63 / 649 11 47 23
FAX: 96 380 95 12
info@editorialelnadir.com
www.editorialelnadir.com

ELLAGO EDICIONES

CARRER DONAT, 13-2C
CASTELLÓ DE LA PLANA 12002
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 699 29 28 82
ellagoediciones@ellagoedicio-
nes.com
www.ellagoediciones.com

ENGLIBA

GRUPO DE COMUNICACIÓN
CARRER GOBERNADOR VIEJO, 29-13
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 89 00

FAX: 96 391 59 04
ribera@engloba.net
www.engloba.net

ESPIRELIUS

CARRER UTIEL, 22 BAIX
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 339 37 07
FAX: 96 369 81 26
infor@espirelius.com
www.espirelius.com

ESSER EDITORIAL

CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
CARCAIXENT 46740 VALÈNCIA
TELS.: 96 243 41 31/ 637 51 68 00
FAX: 96 243 41 31
adria@editarunlibro.com
www.essereditorial.com

FAXIMIL EDICIONS DIGITALS

CARRER PROGRESO, 100-6
VALÈNCIA 46011 VALÈNCIA
TEL.: 96 371 17 31
FAX: 96 382 87 46
info@faximil.com
www.faximil.com

FEDERICO DOMÉNECH

CARRER GREMIOS, 1
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 320 11 15
FAX: 96 359 69 41
comercial@rotodomenech.com
www.lasprovincias.es/editorial/in-
dex.htm

GERMANIA

C. DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ, 99
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 241 98 54
FAX: 96 240 60 70
germania@germania.es
www.germania.es

GRATACELS EDICIONS

CARRER EN BLANCH, 5
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 316 37 13

IBERCULTURA

AVINGUDA DR. WAKSMAN, 25
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 902 11 65 08
FAX: 963 33 44 58
info@ibercultura.net
www.ibercultura.net

INSTITUCIÓ ALFONS

EL MAGNÀNIM
CARRER CORONA, 36
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 388 31 69
FAX: 96 388 31 70

iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.com

**INSTITUT VALENCIÀ DE
CINEMATOGRAFIA RICARDO
MUÑOZ SUAY**

PLAÇA AYUNTAMIENTO, 17
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 353 93 21
FAX: 96 353 93 30
lopez_niemen@gva.es
ivac-lafilmoteca.es

**INSTITUTO DE ESTUDIOS DE
MODA Y COMUNICACIÓN
CARRER GOBERNADOR VIEJO, 29
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA**
TEL.: 96 303 04 78
FAX: 96 391 59 04
edicion@engloba.net

**IRTA INTERVENCIONS CULTU-
RALS AL PAIS VALENCIÀ
CARRER POETA QUINTANA, 1B-1
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA**
TEL.: 96 351 29 72

IRV LIBROS
AVINGUDA DR. TOMÁS SALA, 43 B
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 600 508 651
FAX: 963 580 096
irvlibros@yahoo.es
www.inruval.com

LA IMPRENTA CG
C. CIUDAD DE CARTAGENA 2-A
PATERNA 46988 VALÈNCIA
TEL.: 96 134 12 77
FAX: 96 134 03 82
laimprenta@laimprentacg.com
http://laimprentacg.com

LEGUA EDITORIAL
CARRER DON JUAN DE AUSTRIA,
15-5
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TELS.: 626 28 66 28 / 626 28 66 28
agathe@lenguaeditorial.es
www.leguaeditorial.es

L'EIXAM EDICIONS
CARRER AUSIÀS MARCH, 38
TAVERNES BLANQUES
46016 VALÈNCIA
TEL.: 96 185 43 14
FAX: 96 186 28 11
eixam@eixamedicions.com
www.eixamedicions.com

L'ORONELLA
CARRER BARRACA, 266
VALÈNCIA 46011 VALÈNCIA
TEL.: 96 356 26 56
oronella@oronella.com
www.oronella.com

MARJAL-GRUP EDEBÉ
CARRER ALT PALÀNCIA, 6
MISLATA 46920 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 59 70
FAX: 96 313 47 55
valencia@edebe.net
www.edebedigital.com

MEDIA VACA
CARRER SALAMANCA, 49-13ª
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 69 27
FAX: 96 395 69 27
mediavaca@mediavaca.net
www.mediavaca.com

MISÈRIA I COMPANYIA
Llibreters, Editors i Paperaires
CARRER TOSSAL, 24
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 96 554 49 73
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

MONTERREY GRUPO EDITORIAL
AVINGUDA DEL MAR, 6
POBLA DE FARNALS (LA) 46137
VALÈNCIA
TEL.: 96 146 27 65
FAX: 96 146 27 54
monterrey@monterreygrupo.com
www.monterreygrupo.com

MUSICVALL, EDICIONS MUSICALS
APARTAT CORREUS, 57
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
46760 VALÈNCIA
TEL.: 96 282 38 19
FAX: 96 282 38 19
musicvall@juliomaestro.com

NAU LLIBRES
CARRER PERIODISTA BADÍA, 10
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36
FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com

Ñ DOBLE
AVINGUDA DR. TOMÁS SALA, 43,
BAIX
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 600 50 86 51
FAX: 96 377 21 02

letradoble@gmail.com
www.numa.es

OBRABIERTA EDITORIAL
CARRER SUECA, 58, 9
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 619 61 06 81
vicentevercher@obrabierta.com
www.obrabierta.com

OBRAPROPIA EDITORIAL
CARRER CONDE DE ALTEA, 4
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 902 585 199
obrapropia@obrapropia.com
http://www.obrapropia.com

ONADA EDICIONS
PLAZA DE L'AJUNTAMENT,
LOCAL 3
BENICARLÓ 12580 CASTELLÓ DE
LA PLANA
TEL.: 96 447 46 41
FAX: 964 46 82 53
onada@onadaedicions.com

PAGINACERO EDICIONES
CARRER ALBERIQUE, 4-8ª
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 99 40
FAX: 96 322 85 87
t.espasa@ono.com

PERIFÈRIC EDICIONS
CARRER SÈQUIA DE MONCADA, 13
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 609 426 131
periferic@periferic.es
www.periferic.es

PILES, EDITORIAL DE MÚSICA
CARRER ARCHENA, 33
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 40 27
FAX: 96 370 49 64
info@pilesmusic.com
www.pilesmusic.com

PRODIDACTA ABRIL EDICIONS
CARRER JAUME I, 48
ALAQUÀS 46970 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 60 52
FAX: 96 150 60 52
prodidacta@wanadoo.es
www.prodidacta.com

**PUBLICACIONES DE
LA GENERALITAT VALENCIANA**
PLAÇA NULES, 2
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 342 57 77
FAX: 96 391 32 73
lilig@gva.es
www.pre.gva.es/lilig

PUE EDICIONES
AVINGUDA PINTOR JAVIER
SOLER, 13-6
ALACANT 03015 ALACANT
TEL.: 639 42 22 96
FAX: 965 26 77 17
info@pixel5p.com
www.pixel5p.com

ROM EDITORS
CARRER SANTANDER, 3
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 378 54 98
FAX: 96 378 55 98
rom@romeditors.com
www.romeditors.com

RUZAFÀ SHOW
AVINGUDA REINO DE
VALENCIA, 47, 10
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 391 26 79
FAX: 96 391 26 74
rgimenez@ruzafashow.com

SAÓ EDICIONS
CARRER ÀNGEL DEL ALCAZAR, 14-
12ª
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41
FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es

SENDEMÀ
AVINGUDA FRANCIA.
EDIFICIO HOTEL BARCELÓ, 11
VALÈNCIA 46023 VALÈNCIA
TEL.: 96 330 60 27
FAX: 96 330 60 27
info@sendemaeditorial.com
www.sendemaeditorial.com

S.R SERVICIOS Y PRODUCCIONES
CARRER INSTITUTO OBRERO, 11
VALÈNCIA 46013 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 38 79
FAX: 96 351 17 32
libros@sensiromero.com

TABARCA LLIBRES
AVINGUDA AUSIÀS MARCH, 184
VALÈNCIA 46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07
FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurnet.es
www.tabarcallibres.com

TÀNDEM EDICIONS
CARRER SAN VICENT, 93-1ª
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 20 47
FAX: 96 317 22 01
tandem@tandemedicions.com
www.tandemedicions.com

THE MAGIC RIDER
C. DIOSA TANIT, 8- 3ª
ALACANT 03016 ALACANT
TEL.: 966 004 956
FAX: 966 004 956
tmr.editores@gmail.com
info@primaci.net

UNED CENTRO ASOCIADO
ALZIRA - VALÈNCIA «FRANCISCO
TOMÁS Y VALIENTE»
CARRER CASA DE LA
MISERICORDIA, 34
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 26 21
FAX: 96 350 27 11
fihs@valencia.uned.es
www.uned.es/ca-alzira-valencia

UNIVERSITAT D'ALACANT.
SERVEI DE PUBLICACIONS /
UNIVERSIDAD DE ALICANTE.
SERVICIO DE PUBLICACIONES
CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG.
APARTAT DE CORREUS, 99
ALACANT 03080 ALACANT
TEL.: 96 590 34 80
FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA.
SERVEI DE PUBLICACIONS
CARRER ARTES GRÀFICAS, 13
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions

UNIVERSITAT JAUME I
PUBLICACIONS
EDIFICIO RECTORAT
CAMPUS RIU SEC, S/N
CASTELLÓ DE LA PLANA 12071
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 88 21
FAX: 96 472 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ

VERSOS Y TRAZOS
CARRER FRAY JUNIPERO SERRA,
70, 3ª BAIX
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 206 11 21
FAX: 96 206 11 21
literaria@versosytrazos.com
www.versosytrazos.com

VICENT GARCIA EDITORES S.A
CARRER GUARDIA CIVIL, 22-3-3
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 369 15 89
FAX: 96 393 00 57
vgesa@combios.es
www.vgesa.com

05 EDICIONES
CARRER ALICANTE, 26
CASTELLÓ DE LA PLANA 12004
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 646 37 65 15
cerocinco_ediciones@hotmail.com
www.05ediciones.com